antagandehandling

Fördjupad översiktsplan Åbyfjorden

Planbeskrivning

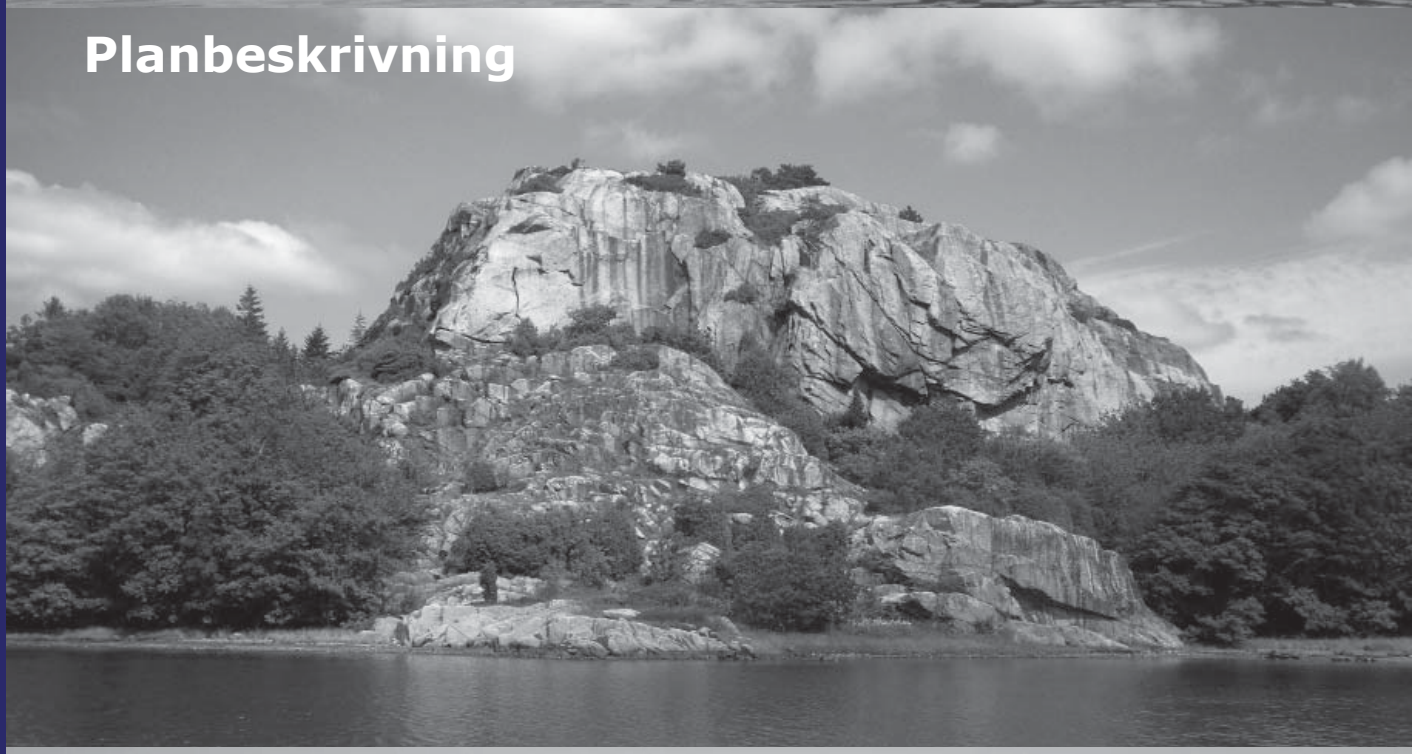

2014-04-24

justerad 2014-05-14 och 2014-05-28

Sotenäs kommun

LYSEKILS KOMMUN
Kommunstyrelsen

Medverkande från Sotenäs kommun:
Cecilia Lindsten
Lena Johansson
Bo Hallgren
Unni Liljegren
Magnus Karlsson
Henrik Wallin
Kristina Cardevik

Medverkande från Lysekil kommun:
Sara Chronvall
Rickard Alström
Josefin Kaldo
Jenny Andersson
Torgny Jansson
Linnéa Björk

Miljökonsekvensbeskrivning upprättad av Sweco AB

Titel: Fördjupad översiktsplan Åbyfjorden, antagandehandling
Utgivningsdatum: 2014-04-24 justerade 2014-05-14 och 2014-05-28
Utgivare: Sotenäs & Lysekil kommuner

Tillhörande handlingar:
Planhandlingar*:*
Planbeskrivning med miljökonsekvensbeskrivning*, 2014-04-24 justerad 2014-05-14 och* 2014-05-28

Mark- & vattenanvändningskarta*, 2014-04-24 justerad 2014-05-14 och* 2014-05-28

Fördjupning Bebyggelseutveckling*, förutsättningar och riktlinjer för utvecklingsområden för bebyggelse inom FÖP Åbyfjorden, 2014-04-24 justerad 2014-05-14 och* 2014-05-28

Bilagor:
Bebyggelseinventering - nuvarande situation, *inventering av detaljplanelagda områden och sammanhållen bebyggelse i Lysekil och Sotenäs kommun, 2014-04-24 justerad 2014-05-14 och* 2014-05-28

Hamninventering*, inventering av hamnområden längs Åbyfjorden i Lysekil och Sotenäs kommun, 2014-04-24 justerad 2014-05-14 och* 2014-05-28

Riktlinjer för planutredning på landsbygd*, Sotenäs kommun, 2012-12-17*

ÅBYFJORDEN -
DÄR LEVANDE LANDSBYGD MÖTER STORSLAGEN NATUR NU OCH I FRAMTIDEN.

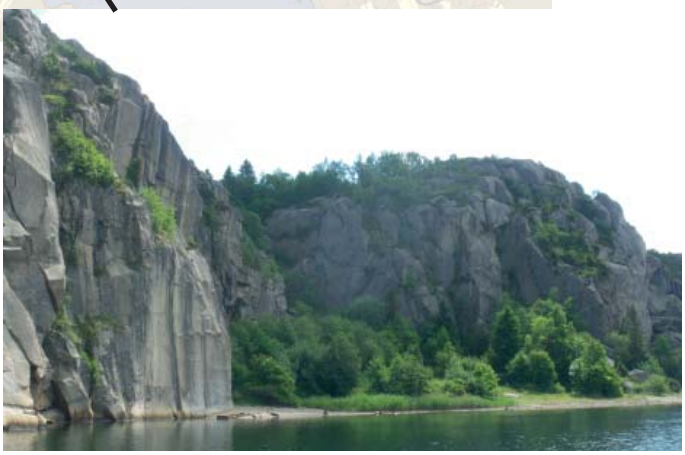

Åbyfjorden erbjuder en rik variation av storslagna miljöer

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

LÄSANVISNINGAR 7

INLEDNING 11

FÖRUTSÄTTNINGAR 19

NATUR- OCH KULTURMILJÖ 20

FRILUFTSLIV, BESÖKSNÄRING OCH VERKSAMHETER 39

BEBYGGELSE 43

INFRASTRUKTUR 49

ANALYS 53

UTGÅNGSPUNKT - DIALOGMÖTEN 54

NATUR- OCH KULTURMILJÖ 57

FRILUFTSLIV, BESÖKSNÄRING OCH VERKSAMHETER 72

BEBYGGELSE 74

INFRASTRUKTUR 78

PLANFÖRSLAG 81

SAMMANFATTNING 82

VÄGEN FRÅN ANALYS TILL PLANFÖRSLAG 83

NATUR- OCH KULTURMILJÖ 84

FRILUFTSLIV, BESÖKSNÄRING OCH VERKSAMHETER 88

BEBYGGELSE 95

INFRASTRUKTUR 103

MELLANKOMMUNALA FRÅGOR 106

KONSEKVENSER 107

SOCIALA KONSEKVENSER 108

EKONOMISKA KONSEKVENSER 110

MILJÖKONSEKVENSER 113

YTTRANDE OCH JUSTERINGAR 143

LÄNSSTYRELSENS GRANSKNINGS-YTTRANDE 144

JUSTERINGAR I PLANHANDLING EFTER GRANSKNINGSTIDEN 148

KONTAKT 151

Den unika kustlövskogen i naturreservatet Näverkärr med sina fantastiska promenadstråk.

LÄSANVISNINGAR

Dokumentet är uppdelat i följande avsnitt:

INLEDNING
FÖRUTSÄTTNINGAR
ANALYS
PLANFÖRSLAG
KONSEKVENSER
YTTRANDE OCH JUSTERINGAR

Inledningsdelen beskriver bakgrunden till arbetet samt syftet och målet med den fördjupade översiktsplanen. Här presenteras även utgångspunkter i planarbetet samt tidigare ställningstaganden som kommunerna gjort. Slutligen ges även en beskrivning av avgränsningen för planen och hur planeringsprocessen har gått till.

Förutsättningsdelen beskriver området och dess förutsättningar utifrån inriktningarna natur och kulturmiljö, friluftsliv, besöksnäring och verksamheter kopplade till en levande landsbygd samt boende.

Analysdelen utgår från de utgångspunkter som gavs för framtagande av planförslaget vid de dialogmöten som hölls under programsamrådstiden. Denna del analyserar därefter förutsättningarna utifrån ekosystemansatsens principer. Analysdelen beskrivs liksom förutsättningsdelen utifrån natur- och kulturmiljö, friluftsliv, besöksnäring och verksamheter kopplade till en levande landsbygd samt boende.

Planförslagsdelen kan tillsammans med **mark- och vattenanvändningskartan**, ses som en lightversion av hela den fördjupade översiktsplanen.

För de geografiska områden där planförslaget lämnar möjligheter till bebyggelseutveckling har beskrivningen om respektive områdes förutsättningar och riktlinjer fördjupats i ett fristående dokument som kallas **Fördjupning Bebyggelseutveckling.**

Konsekvensdelen analyserar vilka de sociala, ekonomiska och miljömässiga konsekvenserna kan bli vid ett genomförande av planförslaget. De miljömässiga konsekvenserna beskrivs i en formell miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. 11-18 och 22§§ miljöbalken gjord av Sweco.

Sist i handlingen återfinns Länstyrelsens **granskningsyttrande** tillsammans med en beskrivning av de **justeringar** som är gjorts efter granskningsskedet.

Utöver de formella planhandlingarna; **planbeskrivning** (denna handling), **mark- och vattenanvändningskartan**, **fördjupning Bebyggelseutveckling och Länsstyrelsens granskningsyttrande** finns följande bilagor kopplade till handlingen:

- Bebyggelseinventering
- Hamninventering
- Riktlinjer för planutredning på landsbygd

Begreppsförklaringar

Hållbar utveckling är ett begrepp som fick sin internationella spridning i samband med Brundtlandrapporten, 1987. FN-rapporten definierar hållbar utveckling som en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers behov. Hållbarhetsaspekten delas upp i tre delar:

Social hållbarhet handlar om att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle där grundläggande mänskliga behov uppfylls.

Ekonomisk hållbarhet handlar om att hushålla med mänskliga och materiella resurser på lång sikt.

Miljömässig hållbarhet - ekonomisk tillväxt får inte ske till priset av ett segregerat och ojämlikt samhälle och en förstörd miljö. Samhället bör i stället anpassas efter vad miljön och människors hälsa tål.

Ekosystemansatsen - Ekosystemansatsen har sitt ursprung i FN:s konvention om biologisk mångfald (CBD). Tillämpning av ekosystemansatsen innebär att bevarande och nyttjande av biologisk mångfald sätts i ett större sammanhang. Detta för att kunna undersöka och förklara vilka effekter olika åtgärder har på andra ekosystem eller områden än de som står i fokus för en specifik åtgärd.

Ekosystemansatsen betonar betydelsen av att ekonomiska och sociala faktorer inkluderas i arbetet för att bevarande och hållbart nyttjande ska kunna uppnås.

Enstaka hus - Hus för bostadsändamål eller verksamheter som har en friliggande placering i landskapet. Avstyckade fastigheter gränsar inte till någon annan avstyckad fastighet. Nya byggnader tillkommer genom prövning med förhandsbesked för 1-2 hus. Endast ett förhandsbesked lämnas inom ett område vid ett tillfälle.

Mindre bebyggelsegrupper - Grupper om 2-4 hus med bostäder och/eller verksamhetslokaler. Bebyggelsegruppen ska visuellt och geografiskt vara åtskild andra bebyggelsegrupper eller enstaka hus så att inga större bebyggelsegrupper eller områden med sammanhållen bebyggelse tillkommer.

I områden där mindre bebyggelsegrupper är lämpliga att pröva kan även enstaka nya hus prövas.

Prövning sker med förhandsbesked med eller utan föregående prövning i planutredning, beroende på bebyggelsens omfattning och förutsättningar.

Större bebyggelsegrupper - Grupper med fler än 4 hus med bostäder och/eller verksamhetslokaler. Bebyggelsegruppen ska visuellt och geografiskt vara åtskild andra bebyggelsegrupper.

I områden där större bebyggelsegrupper är lämpliga att pröva kan även mindre bebyggelsegrupper och enstaka nya hus prövas.

Prövning av större bebyggelsegrupper sker med planutredning/förhandsbesked eller planutredning/detaljplan, beroende på bebyggelsens omfattning och förutsättningar.

Sammanhållen bebyggelse - Begrepp i plan- och bygglagen, PBL 2010:900 med följande definition:
Bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller skiljs åt endast av en väg, gata eller parkmark.

Inom FÖP-området har ett antal områden med sammanhållen bebyggelse pekats ut. Dessa består av 10-20 hus vars fastigheter gränsar till varandra eller som på annat sätt är samlade så att de upplevs som en sammanhängande bebyggelsegrupp och som inte omfattas av detaljplan.

Komplettering med nya byggnader kan vara möjlig/lämplig att pröva (se bilaga Bebyggelseinventering) inom vissa av dessa områden. Nya områden med sammanhållen bebyggelse ska inte tillkomma inom planområdet (detaljplan ska istället upprättas vid en sådan omfattning av bebyggelse).

Inom planområdet finns många äldre bryggområden med småskalig karaktär.

INLEDNING

Sotenäs och Lysekils kommuner ligger på ömse sidor om Åbyfjorden, där vatten- och kustområdena omfattas av många bevarandeskydd. För att skapa en helhetssyn kring utvecklingen av mark- och vattenområdet kring Åbyfjorden har ett samarbete inletts. Den fördjupade översiktsplanen (FÖP) har tagits fram genom ett kommunövergripande planarbete och har resulterat i en gemensam planhandling som antagits av båda kommunerna.

Hav möter Land

Den fördjupade översiktsplanen för Åbyfjorden har ingått som ett pilotprojekt i *Hav möter Land*, vilket är ett projekt mellan kommuner, länsstyrelse, regioner och organisationer från Danmark, Norge och Sverige som pågått mellan 2010 och 2013. Projektet har sin utgångspunkt i havet som en naturresurs med målet att etablera gemensamma planerings- och förvaltningsstrategier för Kattegatt-Skagerrak regionen. Projektet har bidragit till den fördjupade översiktsplanen genom kunskapsutbyte, resurser för utredningar samt finansiellt stöd att utarbeta metoder och strategier för en bra dialog med lokalsamhället.

Vision

Åbyfjorden -
där levande landsbygd möter storslagen natur nu och i framtiden.

Visonen är att utveckla, nyttja, värna och bevara. Det vill säga att en kunskapsbaserad och styrd exploatering inte ska hamna i motsatsförhållande till ett attraktivt landskap för besöksnäring och friluftsliv. Området bör utvecklas till att bli ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart. En besöksnäring som inriktar sig mot friluftsliv ska förstärkas samtidigt som kommunerna ska ta vara på Åbyfjordens unika landskapsbild och naturvärden. Området ska även i framtiden erbjuda boendemiljöer med landbygdskvaliteter. Det vill säga

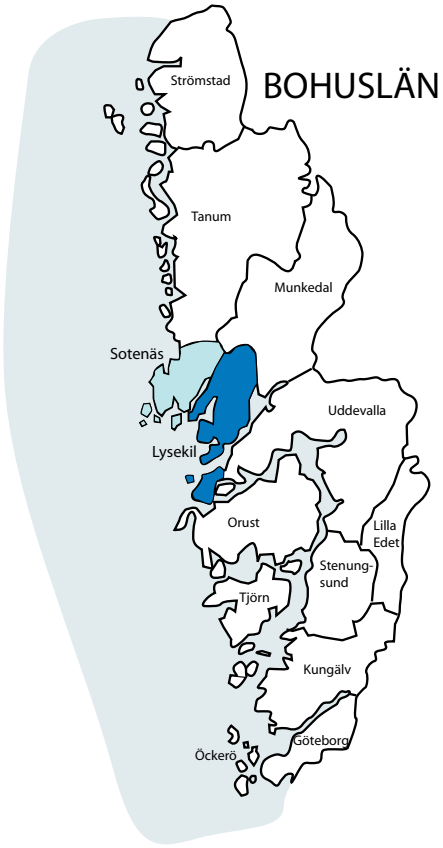

Sotenäs och Lysekils kommuner utmed västkusten i mitten av Bohuslän.

boendemiljöer som skiljer sig från ett boende i staden eller i kustsamhällena genom att exempelvis erbjuda möjligheter till odling, djurhållning samt andra platskrävande hobbies eller verksamheter. Boende inom området ska även ges möjlighet att försörja sig på den ökande besöksnäringen och på så vis bidra till en levande landsbygd.

Syfte

Den fördjupade översiktsplanen för Åbyfjorden syftar till:

- att fungera som en avvägning mellan de många intressen som det attraktiva vatten- och kustområdet besitter

- att ge stöd i planeringen för en hållbar samhällsutveckling där Åbyfjordens höga värden bevaras och nyttjas i

strävan att utgöra en attraktiv miljö för boende och besökare

- att på ett genomtänkt sätt och med landskapet som utgångspunkt framhålla en utveckling som bibehåller landskapets värden och attraktivitet

- att genom dialog med medborgare och boende i området utveckla en fördjupad översiktplan som är förankrad bland boende och brukare

Mål

Målet med den fördjupade översiktsplanen är att konkretisera betydelsen av, och förhållningssättet till, de utpekade bevarandeskydd som omfattar Åbyfjordens vatten- och kustområden.

Målet är också att i en helhetssyn för planområdet redovisa riktlinjer för utveckling av friluftsliv, bostadsbebyggelse, vattenbruk, båtliv m.m. Riktlinjer som ger en gemensam bild av vilken roll Åbyfjorden ska spela i den framtida utvecklingen av Lysekils och Sotenäs kommuner.

Avgränsning

Geografisk avgränsning

Vattenfrågan är grundläggande i arbetet med den fördjupade översiktsplanen (FÖP) då det finns både Natura 2000 område och vattendirektiv samt påverkan av enskilda avlopp mm. Därför är utgångspunkten för avgränsningen av den fördjupade översiktsplanen Åbyfjordens avrinningsområde. (Med avrinningsområde menas det landområde, även sjöar, som avvattnas via samma vattendrag. Områdets topografi skapar en vattendelare, vilket innebär att allt vatten inom avrinningsområdet rinner ut i Åbyfjorden.)

På Sotenässidan är dock avrinningsområdet väldigt stort i den nordvästra delen och det har inte bedömts rimligt att i en FÖP för Åbyfjorden inrymma hela det området. Därför ligger avgränsningen i nordväst längs med gränsen för de särskilda hushållningsbestämmelserna (riksintresse enl. 4 kap 1-3,8 §§ MB) och längre söderut längs väg 171. Vid Åby följer avgränsningen gränsen för den befintliga FÖP som i slutet av 1980-talet upprättades för säteriet. FÖP:en för Åbyfjorden ersätter gällande FÖP för Åby säteri.

Utöver avrinningsområdet på lysekilssidan begränsas området i norr vid väg 171 för att undvika en alltför stor utbredning mot Skottefjället. Avgränsningen på lysekilssidan har efter programsamrådet utökats till att även omfatta Bro och Brodalen samt Näverkärrs naturreservat. Bro och Brodalen har tagits med för att detta område fungerar som ett närcentra och en port till Härnäset. Naturreservatet Näverkärr omfattas av reservatsbestämmelser liksom övriga naturreservat inom planområdet.

Markområden i Munkedals kommun ingår inte i FÖP-området. Tillrinningen till Åbyfjorden via Bärfendalsån påverkar dock vattenmiljön i Åbyfjorden, inte minst genom att ån huvudsakligen kantas av jordbruksmark längs Bärfendalen och därmed tillför fjorden näringsämnen. Munkedals kommun har utgjort en samrådspart i processen med den fördjupade översiktsplanen.

Avgränsning i tid

Den fördjupade översiktsplanen sträcker sig över en tidshorisont på 15-20 år.

Vy över Svensvik, en av alla dalgångar på lysekilssidan.

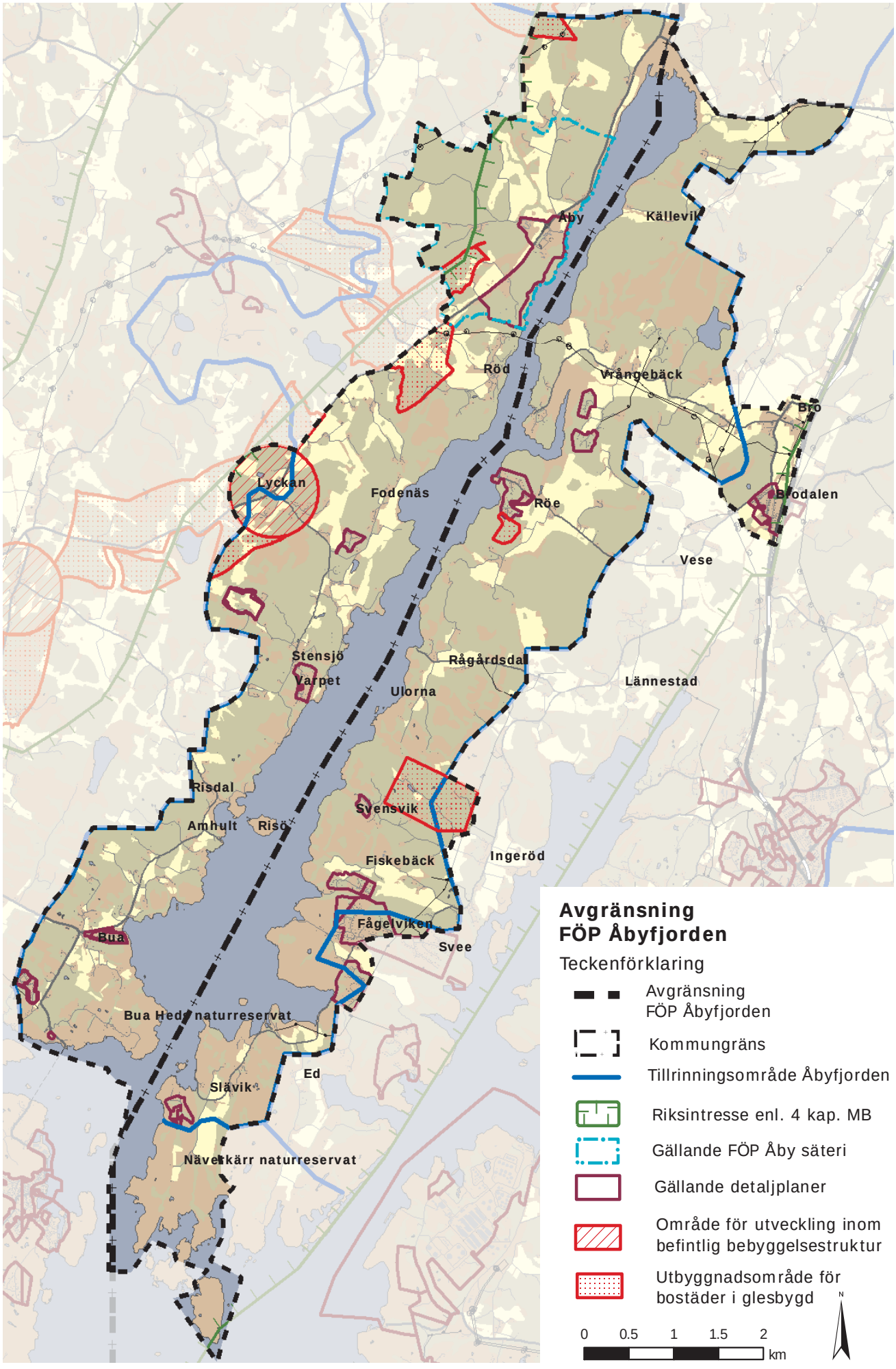
Åby
Källevik
Röd
Vrångebäck
Bro
Lyckan
Fodenäs
Röe
Brodalen
Vese
Stensjö
Varpet
Rågårdsdal
Ulorna
Lännestad
Risdal
Svensvik
Amhult
Risö
Fiskebäck
Ingeröd
Fågelviken
Bua
Svee
Bua Hede naturreservat
Ed
Slävik
Nävekärr naturreservat
Avgränsning
FÖP Åbyfjorden
Teckenförklaring
Avgränsning
FÖP Åbyfjorden
Kommungräns
Tillrinningsområde Åbyfjorden
Riksintresse enl. 4 kap. MB
Gällande FÖP Åby säteri
Gällande detaljplaner
Område för utveckling inom
befintlig bebyggelsestruktur
Utbyggnadsområde för
bostäder i glesbygd
0
0.5
1
1.5
2
km
N

Tidigare ställningstaganden

I framtagandet av den fördjupade översiktsplanen för Åbyfjorden har vi utgått ifrån den Europeiska landskapskonventionen samt ekosystemansatsen.

I både konventionen och ansatsen tillskrivs människors vardagslandskap lika stort värde som expertens tolkning. Man betraktar landskapet som en helhet som även människan är en del av. Stor tyngd läggs på hur landskapet används idag och dess potential i framtiden.

Landskapskonventionen

Genom landskapskonventionen, som trädde i kraft i Sverige 1 maj 2011, åtar sig Sverige att skydda, förvalta och planera vårt landskap i enlighet med konventionens intentioner. Detta innebär bland annat att Sverige ska:

• erkänna landskapets betydelse i den egna lagstiftningen

• öka medvetenheten om landskapets värde och betydelse i det civila samhället, i privata organisationer och hos offentliga myndigheter

• främja delaktighet i beslut och processer som rör landskapet lokalt och regionalt

• utveckla en helhetssyn på landskapets värden och hållbar förvaltning av dessa

• utbyta kunskap och delta i europeiska samarbeten om frågor som rör landskapet

Den demokratiska aspekten i landskapskoventionen märks tydligt i den definition av landskap som finns i konventionen:

”Landskap är ett område sådant som det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer.”

Ekosystemsansatsen

Ekosystemansatsen är en slags arbetsmetod, eller förvaltningsstrategi, för bevarande och hållbart nyttjande av naturresurser som även inkluderar rättviseaspekter. Den har sitt ursprung i konventionen om biologisk mångfald.

Ekosystemansatsen erkänner att människan är en del av ekosystemen och lyfter fram att ekosystemen har en viktig funktion när det gäller att producera ekosystemtjänster som vi människor är beroende av. Vidare poängterar ekosystemansatsen att det är grundläggande att förstå ekosystemets värde ur ett ekonomiskt perspektiv.

Dialog är en väsentlig del av ekosystemansatsen. Den traditionella planprocessen innebär dialog i form av samrådstillfällen under program-, samråds- och granskningsskedena. I arbetet med denna fördjupade översiktsplan har dialog skett i en större utsträckning än vad den formella planprocessen kräver. Under programsamrådet genomfördes fyra dialogmöten med allmänheten med syfte att samla in synpunkter och fakta kring området och hur människor använder det. Under plansamrådet har riktade intervjuer/diskussioner

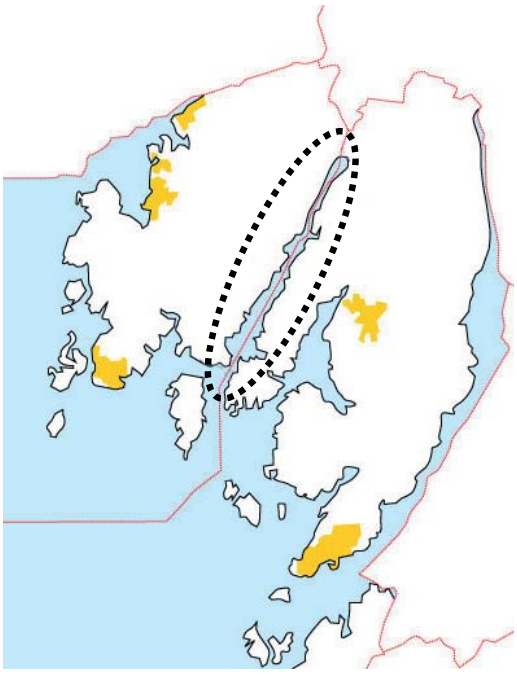

Sotenäs och Lysekils kommuner där Åbyfjorden utgör kommungräns vilket illusteras med den röda streckade linjen.

skett med jordbrukare, näringsidkare i stort, politiker från båda kommunerna samt med representanter för hanteringen av vatten- och avloppsfrågan för att utifrån deras synpunkter kunna fördjupa innehållet i planförslaget.

Den fördjupade översiktsplanen med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning har inte arbetats fram till fullo utifrån ekosystemansatsens principer, men utifrån ett ekosystemperspektiv.

Kustzonsplanering och landsbygdsutveckling norra Bohuslän

Kustzonsprojektet pågick under 2007-2010 och var ett kommunövergripande projekt där en gemensam strukturbild antogs av de fem deltagande kommunernas (Lysekils, Sotenäs, Munkedals, Strömstads och Tanums) kommunfullmäktige. Strukturplanen innehöll ställningstaganden gällande användningen av mark och vatten kopplat till kustzonsplanering och landsbygdsutveckling i norra Bohuslän. I beslutet ingick att strukturplanen skulle vara vägledande för den fysiska planeringen och att respektive kommun har som avsikt att följa överenskommelsen i sitt arbete med lokal utveckling.

Strukturplanen pekar på det som är attraktivt i regionen för besökande och boende. Som exempelvis stora orörda områden som hotas av högt exploateringstryck. Samtidigt upplevs det som ett problem i kommunernas inlandsområden, att man har liten byggnation och utveckling samt ett litet befolkningsunderlag.

Överenskommelserna inom kutszonsplaneringen är uppdelade i olika delstrukturer. Observera att vi bara tagit med de riktlinjer som berör den fördjupade översiktsplanens avgränsningsområde.

Öppet Hav

Vi är överens om:
• att öppet hav utgör gränsöverskridande vatten vilket innebär nationella och globala hänsyn
• att resursanvändning skall ske med miljömålen i fokus. Fiske, sjöfart och energiproduktion är viktiga prioriteringar för våra kommuner.
• att risker i samband med sjöfart skall uppmärksammas.

Skärgården

Vi är överens om:
• att skärgården utgör basen för våra unika natur- och kulturvärden även i ett nationellt perspektiv.
• att en levande skärgård utgör en av de viktigaste förutsättningarna för vår attraktionskraft.
• att allmänheten skall ha tillträde till strandzonen.
• att naturbruk skall ske med hänsyn till de stora natur- och kulturvärden som skärgården utgör.
• att risker i samband med sjöfart skall uppmärksammas.

Kustnära områden

Vi är överens om:
• att vattenkontakten utgör en av de viktigaste förutsättningarna för besöksnäringen, havsanknutna yrkesverksamheter inklusive sjöfart och ett attraktivt boende. Därför skall allmänhetens tillträde till strandzonen säkerställas.
• att vi skall stärka de lokala centra som utgör viktiga noder för samhällsservice
• att inte belasta kustnära områden med nya verksamheter och anläggningar som med fördel kan lokaliseras i inlandet
• att tydliggöra, sprida kunskap om och bevara och utveckla de natur och kulturvärden som de kustnära områdena hyser
• att kustnära området rymmer naturresurser som skall utvecklas för naturbruk

Infrastruktur

Vi är överens om att:
• skapa infrastruktur som är långsiktigt hållbar där IT, flexibla arbetssätt och attraktiv kollektivtrafik utgör en viktig del
• utveckla hållbara lokala transporter
• verka för mellankommunala gång- och cykelstråk
• lokalisera ny bebyggelse som stöder ny och befintlig kollektivtrafik
• utveckla möjligheterna för sjöfart och båtliv
• samordna energiproduktion och –distribution

De betade havsstrandängarna i den norra delen av Åbyfjorden har landskapsbildsskydd.

Gällande planer

Sotenäs översiktsplan ÖP2010

Sotenäs kommuns översiktsplan, ÖP2010, pekar ut Lyckan som ett område för utveckling inom befintlig bebyggelsestruktur (UBG5). För detta område anges att det är lämpligt för utveckling av småskalig verksamhet och hantverk samt bostäder. Nytillkommande bebyggelse ska i skala och struktur förhålla sig till befintlig bebyggelse.

Vidare bör utveckling av ny bebyggelse på landsbygden styras till utpekade områden, bl a utmed väg 171, och ska då uppfylla särskilda kriterier som också anges.

Inga särskilda utvecklingsområden har pekats ut i eller längs fjorden. Istället beskrivs behovet av ett fördjupat planarbete för att göra lämpliga avvägningar mellan intressena sett ur området som helhet och utifrån ett långsiktigt hållbarhetsperspektiv.
ÖP2010 anger att ytterligare belastning i form av vattenbruk eller avloppsutsläpp i Åbyfjorden ska undvikas för att inte skada vattenmiljön.

Lysekils översiktsplan ÖP06

I Lysekils kommuns översiktsplan, ÖP06, har två områden inom Åbyfjordens planområde pekats ut som möjliga utbyggnadsområden för bostäder i glesbygd. Det mindre området av dessa två ansluter till den befintliga bebyggelsegruppen vid Röe. Det andra området är beläget mitt på Härnäset i ett hittills relativt oexploaterat område väster om Ingeröd. För dessa områden medger ÖP06 att mindre grupper av hus får uppföras efter planutredning eller detaljplan och att stor hänsyn ska tas till områdenas natur- och kulturvärden vid förändrad markanvändning. Vidare anger ÖP06 möjlighet för en mindre grupp fritidsstugor för uthyrning i anslutning till Röe gård. Stugorna ska utgöra ett komplement till jordbruksverksamheten och kräver detaljplan.

I Brodalen och Bro pekas två områden ut för utveckling av bostäder i tätort samt ett område för utbyggnad av den befintliga kyrkogården.

I övrigt anger översiktsplanen för stora delar av området att stor restriktivitet ska gälla för ny bebyggelse med hänsyn till de natur-, kultur- och friluftsvärden som finns.

Vid nya grupper av bebyggelse förespråkar ÖP06 gemensamma vatten- och avloppsanläggningar och anger att det finns antagna riktlinjer för återhållsamhet mot nya avloppsutsläpp inom avrinningsområdet för Åbyfjorden. Ingen ny bebyggelse får tillkomma om inte marken medger infiltration av avloppsvatten. Kommunen tillåter inte några nya avloppsutsläpp till fjorden.

Förhållanden mellan kommunernas översiktsplaner och denna handling

Den fördjupade översiktplanen, denna handling, ska ses som ett komplement och en mer detaljerad bearbetning av de kommunövergripande översiktplanerna inom det aktuella planområdet. Med en djupare studie av planområdet följer till viss del rekommendationer och riktlinjer som inte helt överensstämmer med de kommunövergripande översiktsplanernas rekommendationer. I det fall motstridiga rekommendationer förekommer gäller den fördjupade översiktsplanen.

Fördjupad översiktsplan för Åby

Den fördjupade översiktsplanen för Åby (antagen av kommunfullmäktige i Sotenäs 1989-09-07, §118) ersätts av den fördjupade översiktsplanen för Åbyfjorden.

Fakta

Vad är en fördjupad översiktsplan?

Enligt lag ska varje kommun i Sverige ha en översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. Översiktsplanen är ett strategiskt dokument för kommunens vision och framtida utveckling av all mark- och vattenanvändning.

En fördjupad översiktsplan är ett tillägg till den kommunövergripande översiktsplanen där man mer detaljerat anger kommunens syn, riktlinjer och strategier avseende mark- och vattenanvändning för både befintlig och framtida bebyggelse inom ett avgränsat område. Planen anger även kommunens syn på hur rekreationsytor och natur- och kulturmiljöer skall värnas och vårdas inom planområdet.

Både översiktsplanen och fördjupningen är vägledande dokument för den kommande planeringen men är inte juridiskt bindande.

Planprocessen

Planprocessen är uppdelad i flera skeden: programskedet, samrådsskedet och granskningsskedet. I samband med varje skede har allmänhetens, föreningars och myndigheters synpunkter efterfrågats. Synpunkterna från de olika skedena har bearbetats och diskuterats av politiker och tjänstemän. Efter att den fördjupade översiktsplanen har varit utställd för granskning har den justerats till den slutgiltiga planhandling som har antagits av kommunfullmäktige, i det här fallet av två kommuners fullmäktigeförsamlingar.

Betande får vid Nordens Ark på sotenässidan.

FÖRUTSÄTTNINGAR
INNEHÅLLSFÖRTECKNING

NATUR- OCH KULTURMILJÖ 20

Åbyfjorden- ett område med höga värden och många skydd 21

Vattenmiljön 30

Kort historik 34

Kulturminnesvårdsprogram 36

FRILUFTSLIV, BESÖKSNÄRING OCH VERKSAMHETER

Friluftsliv och besöksnäring 39

Verksamheter 41

Jord- och skogsbruk 41

Vattenbruk och fiske 42

BEBYGGELSE 43

Hel- och delårsboende 43

Bebyggelsens struktur och utformning 43

Översvämningsrisk 47

Geoteknik 47

INFRASTRUKTUR 49

Vatten och avlopp 49

Service 49

Pendling 50

Vägnät 50

NATUR- OCH KULTURMILJÖ

Åbyfjorden är ett långsmalt vattenområde som ligger i gränsen mellan Lysekils och Sotenäs kommuner. Landskapet runt fjorden är ett typiskt sprickdalslandskap med omväxlande bergspartier och låglänta dalgångar. Dock skiljer sig den östra sidan en del från den västra.

På den östra sidan i Lysekils kommun kantas Åbyfjorden av branta klippvägar som på några ställen bryts av smala dalgångar ner mot vattnet. Östra sidan är även ett tydligt näs (Härnäset), en smal landremsa, som sträcker sig söderut med Åbyfjorden på ena sidan och Brofjorden på den andra. Västra sidan i Sotenäs kommun är mer låglänt och med fler och bredare dalgångar mot vattnet. Fjorden saknar en egentlig tröskel och är till största delen relativt grund. De innersta delarna är riktigt grunda och utgörs av långsträckta ler- och sandbottnar. Där möter även Bärfendalsälven, Skårvebäcken och Lundebäcken som mynnar i fjorden. Denna inre del av fjorden kantas även av många havsstrandängar som fortfarande betas.

Människans användning av området är anpassat till landskapets utformning runt fjorden. Kommunikationsstråk som vägar och ledningar är ofta anpassade efter topografin och sträcker sig längs dalgångarna. Begränsningen i utrymme på grund av bergen har gjort att de tillgängliga områden av bördig dalbotten och i viss mån bergsplatåer där jordtäcket varit tillräckligt tjockt har brukats som åker, medan saltängar och mer kuperad terräng fungerat som betesmarker. Bristen på odlingsbar mark mellan bergen och landskapets topografi har format bebyggelsestrukturen. I odlingslandskapet ligger gårdarna utspridda och ofta ligger bebyggelsen i de flata dalgångarnas utkant för att optimera jordbruket. Landskapet på den östra sidan av Åbyfjorden, med fler berg och branta klippväggar, har lett till att den sidan har mindre spridd bebyggelse.

Ett aktivt brukandet av jorden är avgörande för möjligheten att hålla markerna öppna. Jordbrukarna som genom sin verksamhet tillgodoser detta bidrar i sin tur med en väsentlig del av den attraktiva landskapsbilden och med den fysiska och visuella tillgängligheten till fjorden och dess omgivningar.

I 8000 år har området kring Åbyfjorden bebotts och nyttjats av människor, där kulturmiljöerna ger oss perspektiv på vad området har varit jämfört med hur det är idag samtidigt som det utgör ett avstamp för vad det kan vara i framtiden.

Värnandet av kulturarvet, kulturmiljövård, syftar till att slå vakt om platser, byggnader eller lämningar som kan berätta om livet förr. Vissa platser kan vi kanske uppleva, förstå och njuta av enbart genom ett flyktigt besök medan andra kräver större bakomliggande kunskap. Kulturmiljön är i högsta grad en ändlig resurs. Man kan, som ett exempel, inte återskapa det genuina fiskeläget, men man kan slå vakt om och bevara de delar i ett existerande äldre kustsamhälle som berättar om livet förr och samhällets utveckling fram till idag. Kulturmiljöerna runt Åbyfjorden har spår efter människors verksamheter genom årtusenden som går att följa ända tillbaka till stenåldern.

Åbyfjorden- ett område med höga värden och många skydd

Följande kapitel innehåller en sammanställning av riksintressen och skyddsbestämmelser inom planområdet.

Åbyfjordens unika miljö har ett högt bevarandevärde som omfattas av olika riksintressen och skyddsområden.

Inom området för den fördjupade översiktsplanen över Åbyfjorden finns riksintressen av olika slag, en del av dessa omfattar stora områden. Här ges en kort beskrivning av de riksintressen som förekommer inom planområdet.

Vad är ett riksintresse?

Riksintressen är mark- och vattenområden som har så höga värden av något slag att de är av nationell betydelse. Det finns flera olika typer av riksintressen men gemensamt är att de utpekade områdena ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada de värden som är av riksintresse. Kommuner och länsstyrelser har ansvar för riksintressena vilket för kommunen innebär att de genom sin planering ska visa hur områdena skyddas.

Riksintressen inom planområdet:

• Grundläggande hushållningsbestämmelser, 3 kap MB

• Riksintresse naturvård, 3 kap 6 § MB

Riksvärden: Havslandskap, odlingslandskap, naturbetesmark, vattendrag, ädellövskog, flora och fauna, förkastningslinje, sprickdal.

• Riksintresse friluftsliv, 3 kap 6 § MB

Intresseaspekter: Naturstudier (botaniska, geologiska, ornitologiska), kulturstudier (kulturhistoriska), båtsport, bad, fritidsfiske, kanoting.

• Riksintresse kulturmiljövård, 3 kap 6 § MB

Åby - Nordens Ark

Herrgårdsmiljö med strategiskt läge i det inre av Åbyfjorden, där säteribebyggelse med 1700-tals prägel tillsammans med rika förhistoriska och historiska lämningar tydligt speglar utvecklingen av det agrara kulturlandskapet inom ett bohuslänskt storgods (fornlämningsmiljö).

Centrala Bro

Centralbygd i ett bohuslänskt fjordlandskap, där ett rikt och varierat fornlämningsbestånd, medeltida lämningar, kyrkby med medeltida kyrka och relativt stora gårdar tillsammans visar hur ett område med strategiskt läge sett ur handels-, kommunikations- och försvarssynpunkt kontinuerligt nyttjats sedan förhistorisk tid.

Bryggområde på lysekilssidan

• Särskilda hushållningsbestämmelser, 4 kap 1-3, 8§§ MB

Bohusläns kust är enligt 4 kap MB i sin helhet av riksintresse med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns där. Riksintresset innebär att exploateringsföretag eller andra ingrepp på miljön endast får komma till stånd om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdets natur- och kulturvärden.

Inom området för riksintresset, som sträcker sig från Lysekil och norrut till den norska gränsen - den så kalllade ”obrutna kusten”, ska turismen och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bebyggelse eller andra ingrepp i miljön. Miljöstörande tung industri får inte komma till stånd inom detta kustområde.

Bestämmelserna enligt 4 kap MB utgör inget hinder för utveckling av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet. 4 kap MB handlar till skillnad mot 3 kap MB om kustens samlade värden inom det geografiska området.

Natura 2000 (MB 7:27)

Inom området finns två Natura 2000-områden. Det ena utgörs huvudsakligen av Åbyfjordens vattenområde. Se vidare beskrivning under avsnitt om vattenmiljön s.30. Det andra är Näverkärr. Inom Näverkärrsområdet är följande habitat (livsmiljöer) skyddade:

- Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten
- Rev
- Annuell vegetation på driftvallar
- Perenn vegetation på steniga stränder
- Vegetationsklädda havsklippor
- Salta strandängar
- Kalkgräsmarker (viktiga orkidélokaler) nedanför trädgränsen
- Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen
- Fuktängar med blåtåtel eller starr
- Högörtssamhällen
- Rikkärr
- Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar
- Pionjärvegetation på silikatrika bergytor
- Trädklädd betesmark
- Näringsrik ek eller ek- avenbokskog
- Ädellövskog i branter
- Näringsfattig ekskog
- Smalgrynsnäcka

Se vidare beskrivning av Näverkärr under rubriken Naturreservat nedan.

Naturreservat

Bua Hed

Bildat 1977 är Bua hed en av de mest välbevarade kustljunghedarna i Bohuslän. Den c:a 80 hektar stora heden ligger på en sandavlagring vilket gör att vegetationen är mycket slitagekänslig. Ljung uppblandad med kråkris dominerar växtligheten men här och var finns partier med lavrik gräshed. Mellan uppstickande bergknallar utmed stränderna finns många fina badstränder och från höjderna har man en magnifik utsikt över fjordlandskapet.

Åby

Åby var från början ett naturvårdsområde som bildades 1989 och utgörs av ett strandparti längs västsidan av Åbyfjorden. I den kuperade terrängen med omväxlande miljöer som barr- och lövskog, bäckraviner samt bergspartier med rasbranter har man uppfört en anläggning för utrotningshotade djur. En del av anläggningen är mot avgift öppen för allmänheten. Här kan besökare få se många exotiska djur, alla på gränsen till utrotning. Även inhemska djurarter som utter, lodjur och järv ingår i detta räddningsprojekt, där yttersta avsikten är att genom uppfödning och utplantering stärka vilda stammar av respektive art. Anläggningen har blivit känd under namnet Nordens Ark och är unik i Sverige.

Näverkärr

Naturreservatet Näverkärr som ligger på Härnäsets sydvästligaste del bildades 1964 vid gården Näverkärr som är känd från 1500-talet. Här består naturen av hällmarkslandskap med vindskyddade sprickdalar. I dalgångarna finns odlingsmarker och den stora sevärdheten: En storvuxen kustlövskog som är

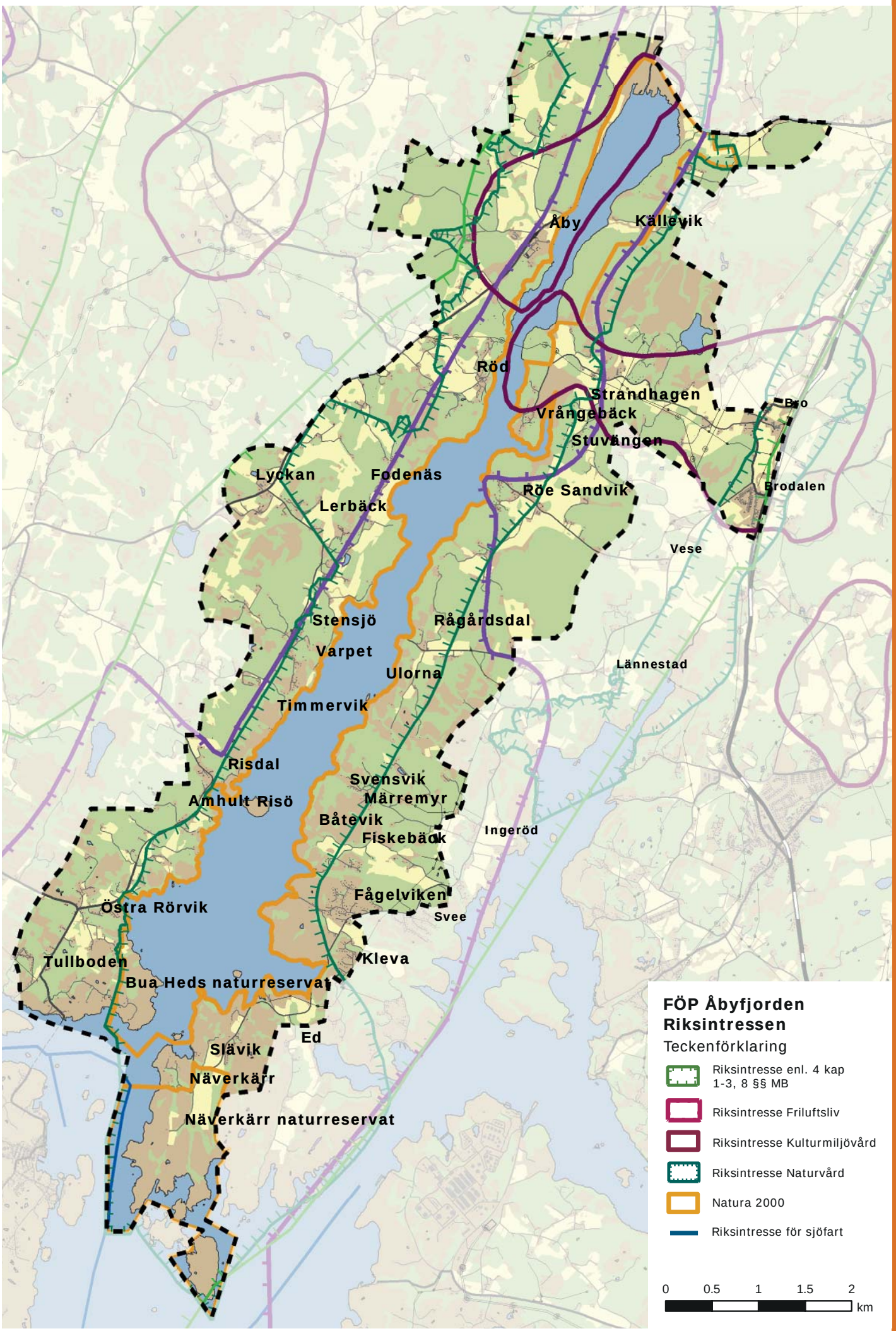
Åby
Källevik
Röd
Strandhagen
Vrångebäck
Stuvängen
Bro
Brodalen
Röe Sandvik
Lyckan
Fodenäs
Lerbäck
Vese
Stensjö
Rågårdsdal
Varpet
Ulorna
Lännestad
Timmervik
Risdal
Svensvik
Märremyr
Amhult Risö
Båtevik
Fiskebäck
Ingeröd
Fågelviken
Svee
Östra Rörvik
Kleva
Tullboden
Bua Heds naturreservat
Ed
Slävik
Näverkärr
Näverkärr naturreservat
FÖP Åbyfjorden
Riksintressen
Teckenförklaring
Riksintresse enl. 4 kap 1-3, 8 §§ MB
Riksintresse Friluftsliv
Riksintresse Kulturmiljövård
Riksintresse Naturvård
Natura 2000
Riksintresse för sjöfart
0
0.5
1
1.5
2
km

Klättrare vid en av Åbyfjorden karakteristiska branta klippväggar som tagit en paus i sitt tält. Foto taget av Hanna Melin, som har företaget ”Klättertorpet” vid Åbyfjorden.

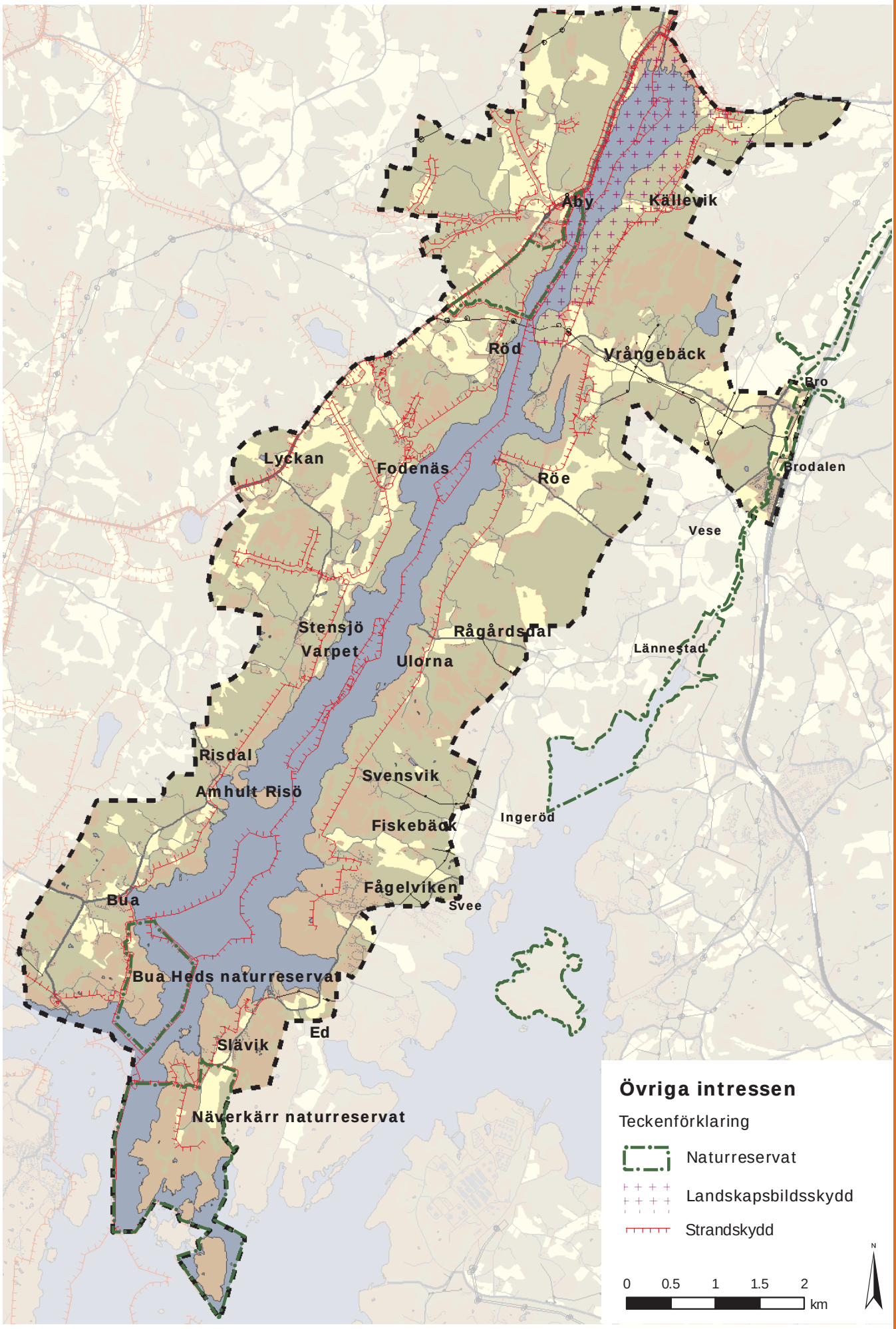
Åby
Källevik
Röd
Vrångebäck
Bro
Lyckan
Fodenäs
Röe
Brodalen
Vese
Stensjö
Varpet
Rågårdsdal
Ulorna
Lännestad
Risdal
Svensvik
Amhult Risö
Ingeröd
Fiskebäck
Fågelviken
Svee
Bua
Bua Heds naturreservat
Ed
Slävik
Näverkärr naturreservat
Övriga intressen
Teckenförklaring
Naturreservat
Landskapsbildsskydd
Strandskydd
0
0.5
1
1.5
2
km
N

unik i Sverige, främst sett till tätheten och antalet rödlistade arter. Floran är rik i reservatet, både i lövskogen och på ängsmarkerna. I skogen finns dessutom en lavflora som är ovanligt rik för västkusten. Näverkärrsreservatet har många bra badplatser, och i Karlsvik kan man ankra med båt.

Strandskydd (MB 7:13)

Längs Åbyfjorden är strandskyddet anpassat till terrängen och varierar därför mellan 0-300 meter.

Landskapsbildskydd

Norra delen av Åbyfjorden, den inre delen, omfattas av landskapsbildsskydd.

Övriga skyddade områden

Värdefulla naturområden kan skyddas genom förordnanden enligt Miljöbalken. De typer av skyddade områden som finns inom Åbyfjorden är listade nedan.

Biotopskyddsområden (MB 7:11)

Naturvårdsavtal

Inom området för den fördjupade översiktsplanen finns på sotenässidan två platser där naturvårdsavtal tecknats, Kärr 1:4 och Rambergskog 1:1.

Ekologiskt särskilt känsliga områden

Naturbetesmark är jordbruksmark som främst används för bete åt idisslare som nötkreatur, får och getter.

Slåtterängsrester är områden där man förr skördat hö.

Småbiotoper i odlingslandskapet, är åkerholmar, diken och odlingsrösen som ofta fungerar som livsrum och skyddade vägar för djur och förbindelseleder för arters spridning i ett fragmentiserat landskap.

Ädellövskogar, de mest artrika skogarna i Sverige med de inhemska trädslagen alm, ask, avenbok, bok, ek, fågelbär, lind och lönn.

Värdefulla odlingslandskap, områden som skapats av människan och naturen under flera hundra år.

Sötvattensamlingar och våtmarker, kärr etc, är områden där vatten finns nära, under, i eller strax över markytan och har stor ekologisk betydelse för flora och fauna som är anpassade till dessa fuktiga förhållanden.

Vattendrag, sötvattenmassa som drivs från högt belägna punkter ut i sjöar och hav.

Reproduktionsområden i havet, områden där förutsättningarna för reproduktion är som bäst.

Utöver dessa kan det handla om andra områden som av olika anledningar är särskilt instabila eller känsliga för stör-

Viken vid Bua Hed naturreservat på sotenässidan

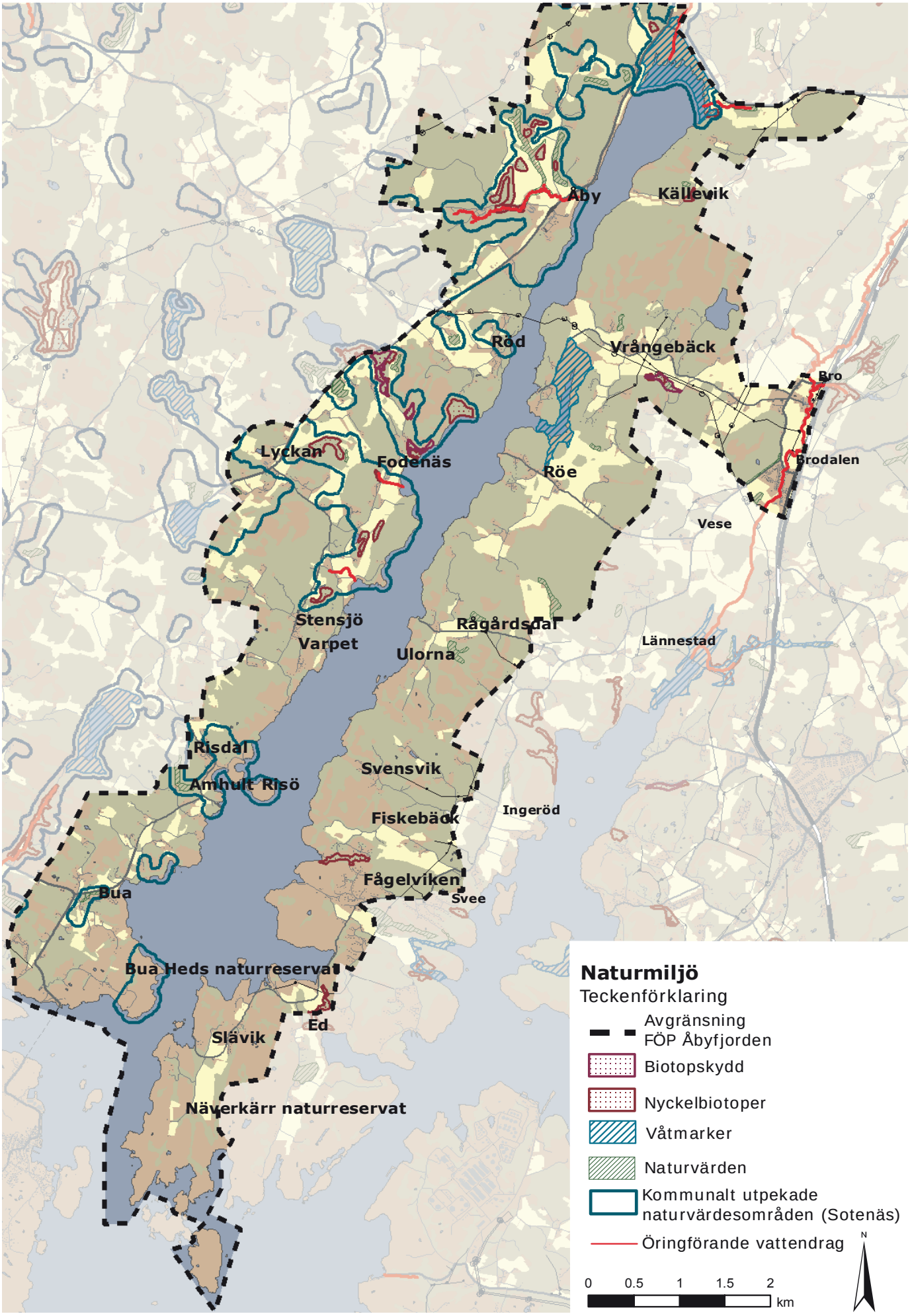
Åby
Källevik
Röd
Vrångebäck
Bro
Lyckan
Fodenäs
Röe
Brodalen
Vese
Stensjö
Varpet
Rågårdsdal
Ulorna
Lännestad
Risdal
Svensvik
Amhult
Risö
Ingeröd
Fiskebäck
Fågelviken
Svee
Bua
Bua Heds naturreservat
Ed
Slävik
Näverkärr naturreservat
Naturmiljö
Teckenförklaring
Avgränsning FÖP Åbyfjorden
Biotopskydd
Nyckelbiotoper
Våtmarker
Naturvärden
Kommunalt utpekade naturvärdesområden (Sotenäs)
Öringförande vattendrag
N
0 0.5 1 1.5 2
km

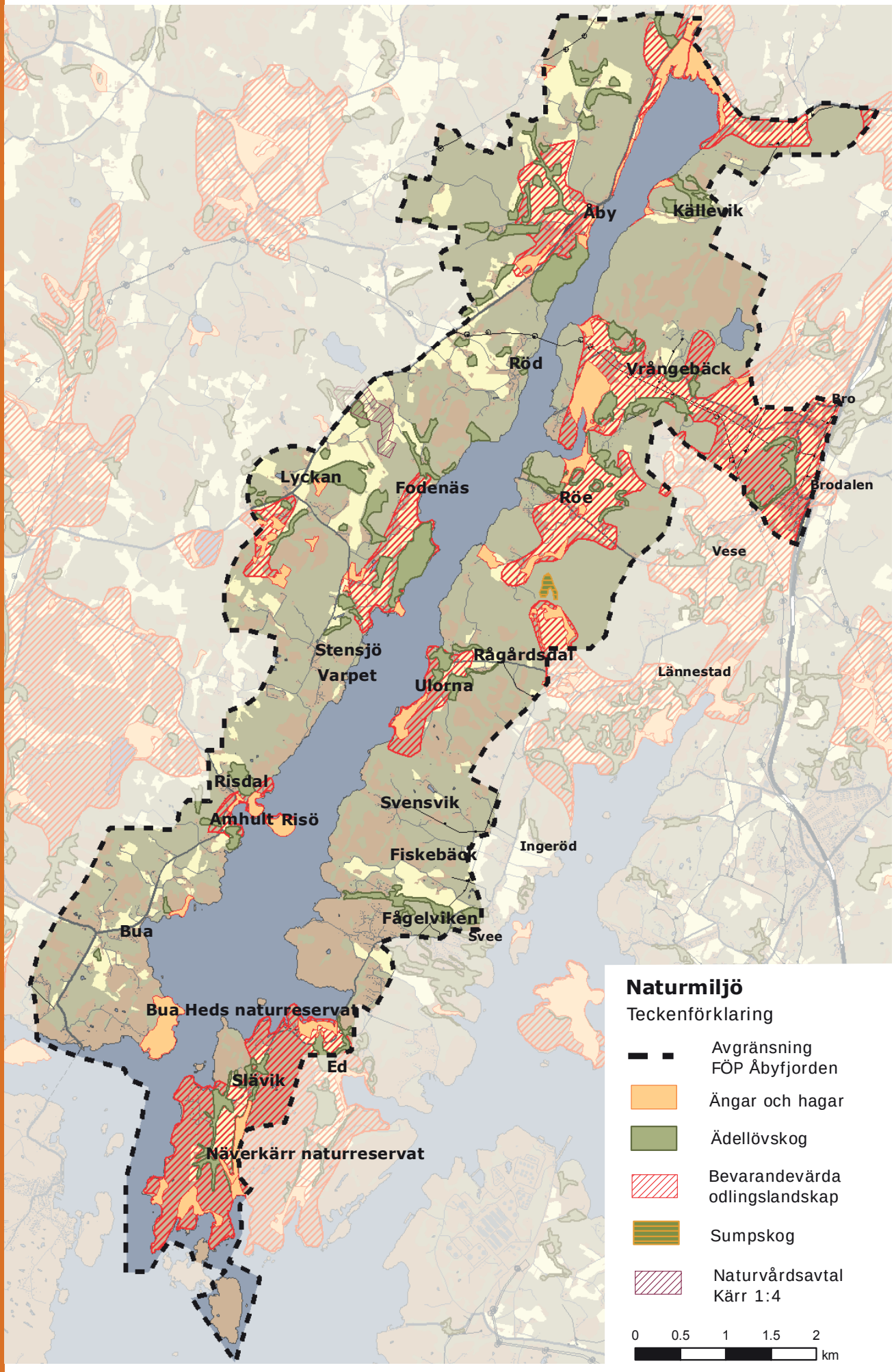
Åby
Källevik
Röd
Vrångebäck
Bro
Lyckan
Fodenäs
Röe
Brodalen
Vese
Stensjö
Varpet
Rågårdsdal
Ulorna
Lännestad
Risdal
Svensvik
Amhult
Risö
Ingeröd
Fiskebäck
Fågelviken
Svee
Bua
Bua Heds naturreservat
Ed
Slävik
Näverkärr naturreservat
Naturmiljö
Teckenförklaring
Avgränsning FÖP Åbyfjorden
Ängar och hagar
Ädellövskog
Bevarandevärda odlingslandskap
Sumpskog
Naturvårdsavtal Kärr 1:4
0
0.5
1
1.5
2
km

ningar alternativt inrymmer hotade växt- eller djurarter.

Länsstyrelsen har genomfört en inventering av ängs- och hagmarker i länet. Inom området för den fördjupade översiktplanen för Åbyfjorden har det identifierats 36 betesmarker som helt eller delvis hamnar inom området (se karta, s. 28).

Länsstyrelsen har tagit fram ett bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden där man pekat ut 11 områden som helt eller delvis hamnar i området för den fördjupade översiktsplanen. Det rör sig om odlingslandskap där åker omväxlar med riklig förekomst av naturliga betesmarker och ängar, kombinerat med spår av äldre odlingar och byggnader (se karta, s. 28).

Länsstyrelsen har även låtit genomföra en inventering av områden med värdefull ädellövskog i länet. Inom området för den fördjupade översiktplanen för Åbyfjorden har det identifierats 69 stycken ädellövskogsområden med höga naturvärden (se karta, s. 28).

I Skogsvårdsstyrelsens register över nyckelbiotoper finns i området kring Åbyfjorden idag 24 områden registrerade som nyckelbiotoper och 21 områden registrerade som naturvärden. Nyckelbiotoper har ett högt naturvärde, men inget formellt skydd (se karta, s. 27).

Länsstyrelsen gör bedömningen att vattendrag med reproduktion av havsöring utgör ekologiskt särskilt känsliga och skyddsvärda naturmiljöer. Inom området för den fördjupade översiktplanen för Åbyfjorden finns 5 vattendrag som är öringförande, bland annat Bärfendalsälven och Lundebäcken (se karta, s. 27).

Åbyfjordens ekologiskt känsliga havsmiljöer är främst grundområden 0-6 meter samt områden för hummerns repro-

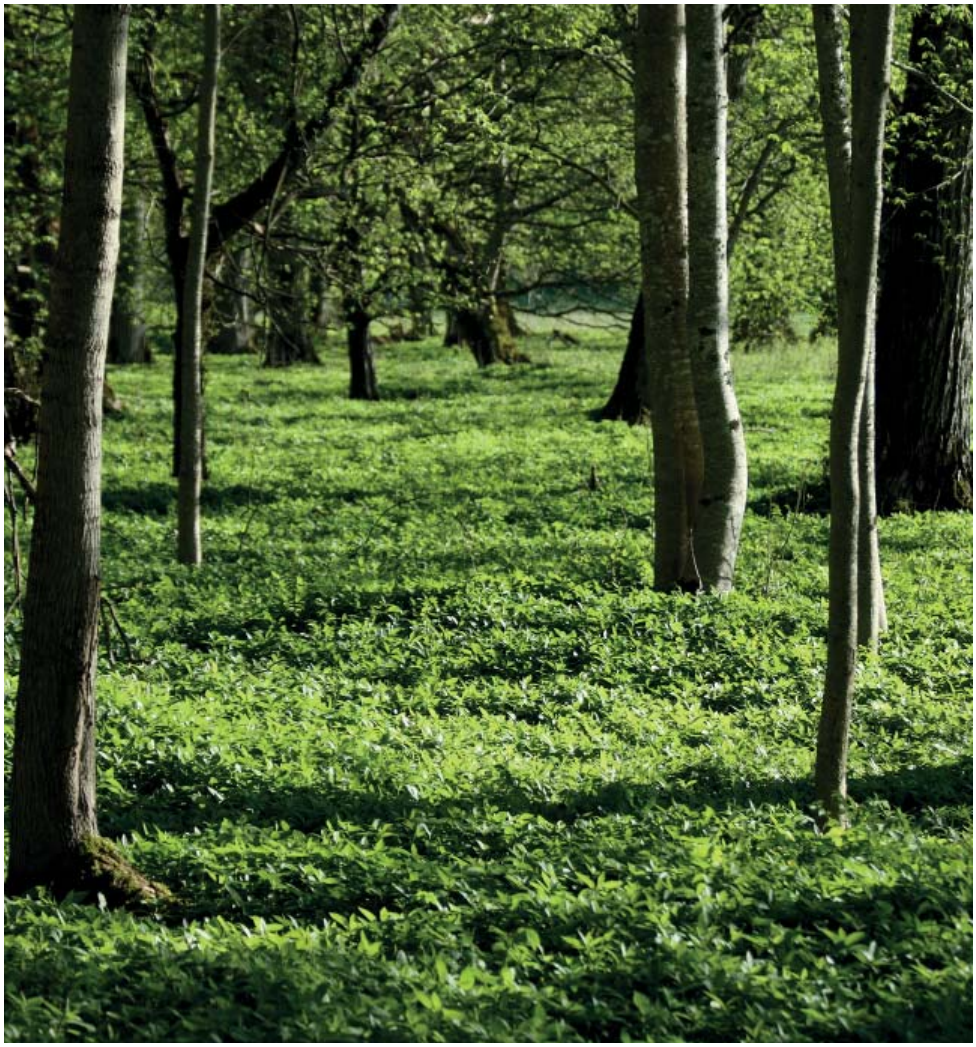

Värdefull kustlövskogarna inom planområdet.

duktion. Dessa områden, som är särskilt känsliga ur ekologisk synpunkt, är de inre vattenområdena av Åbyfjorden.

Vattenmiljön

En stor och mycket viktig del av planområdet består av vatten, själva fjorden, vars ansvarsområde delas i mitten mellan Sotenäs och Lysekils kommuner.

Natura 2000 (MB 7:27)

Hela vattenområdet omfattas av Natura 2000- skydd. Nedan nämns de naturvärden som har en bevarandestatus inom Åbyfjorden enligt EU:s art- och habitatsdirektiv (92/43/EEG).

Skyddade habitat

- estuarier och sandbottnar som blottas vid lågvatten
- stora grunda vikar och sund
- rev
- vegetationsklädda havsklippor
- salta strandängar
- torra hedar (alla typer)
- klippvegetation på silikatrika bergssluttningar
- pionjärvegetation på silikatrika bergytor

I samband med arbetet med den fördjupade översiktsplanen har Länsstyrelsen inventerat vattenområdet med utgångspunkt i de skyddade Natura 2000-habitaten. Det innebär att förekomsten av respektive habitat som är skyddat har definierats geografiskt. En karta som redovisar förekomsten av de skyddade habitaten finns på s. 33.

Miljökvalitetsnormer för vatten (Förordningen (2004:660))

För Åbyfjorden är miljökvalitetsnormen att man ska uppnå god ekologisk och kemisk status till år 2015. Vid den senaste mätningen för Åbyfjorden var det måttlig ekologisk status och god kemisk status, vilket betyder att det är främst den ekologiska statusen som behöver förbättras. Läs mer om detta på: http://www.viss.lst.se

Miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten

I Åbyfjorden gäller miljökvalitetsnormer för musselvatten. Med musselvatten menas kustvatten eller bräckt vatten som behöver skyddas eller förbättras för att göra det möjligt för musslor att leva och växa till i dessa vatten. Åbyfjorden utgör sådant musselvatten.

Inom Åbyfjorden finns det idag ett område där det bedrivs musselodling. Musselodlingarna ses av många som ett fult inslag i landskapet men har om de är rätt placerade en mycket positiv inverkan på kustvattenkvalitén. För musselvatten finns gräns- och riktvärden för bl a ett stort antal metaller. Riktvärdena anger

Morgonvy från Åby på sotenässidan mot Källevk på lysekilssidan.

att koncentrationen av de listade ämnena ska vara så låg att den bidrar till en god kvalitet på musslorna och gränsvärdena anger att koncentrationen av de listade ämnena inte får vara så hög att det kan ge skadliga effekter på musslorna och deras larver.

Sedan slutet av 40-talet har mängden näringsämnen som når havet ökat kraftigt vilket har lett till övergödning och en ökad produktion av växtplankton. Döda plankton som faller ner till botten orsakar syrebrist och så kallad bottendöd vid nedbrytningen. Där har musslorna en viktig roll som en styrande/kontrollerande faktor i ekosystemet. Deras föda består nämligen till största del av växtplankton och på så sätt tar de indirekt upp och lagrar näringsämnena och minskar effekterna av övergödning.

Längs Åbyfjordens kust finns ett flertal mindre hamn-/bryggområden. De hamnområden som har fler än 6 båtplatser har inventerats och beskrivits i bilaga *hamninventering*.

I den södra delen av fjorden finns ankringsplatser som då och då nyttjas som ankringsplats för gasbåtar. Se vidare beskrivning s.66.

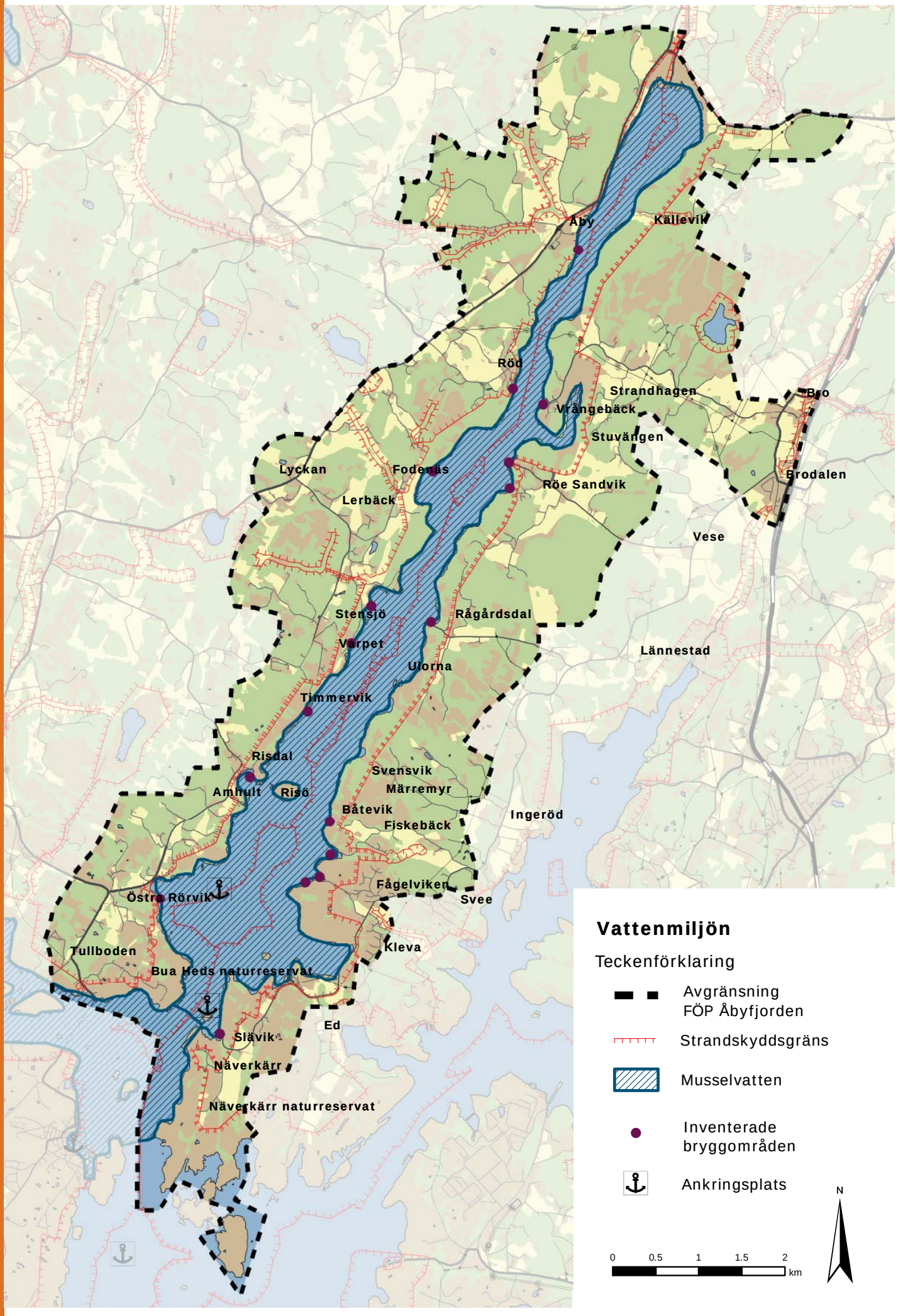
Åby
Källevik
Röd
Strandhagen
Bro
Vrångebäck
Stuvängen
Lyckan
Fodenäs
Brodalen
Röe Sandvik
Lerbäck
Vese
Stensjö
Rågårdsdal
Varpet
Länneståd
Ulorna
Timmervik
Risdal
Svensvik
Amhult
Risö
Märremyr
Båtevik
Ingeröd
Fiskebäck
Fågelviken
Svee
Östra Rörvik
Kleva
Tullboden
Bua Heds naturreservat
Ed
Slävik
Näverkärr
Näverkärr naturreservat
Vattenmiljön
Teckenförklaring
Avgränsning
FÖP Åbyfjorden
Strandskyddsgräns
Musselvatten
Inventerade
bryggområden
Ankringsplats
N
0
0.5
1
1.5
2
km

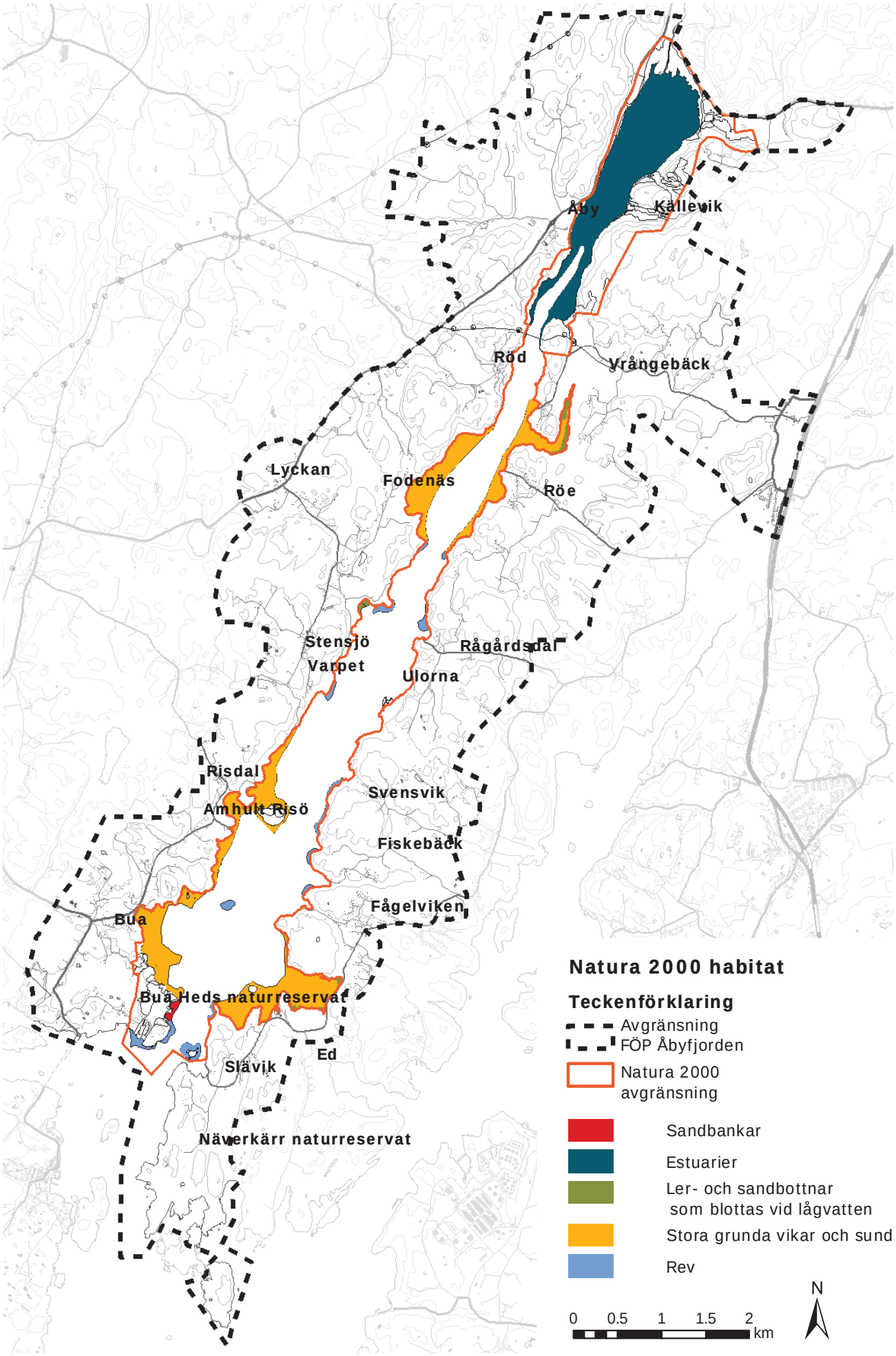
Åby
Källevik
Röd
Vrångebäck
Lyckan
Fodenäs
Röe
Stensjö
Varpet
Rågårdsdal
Ulorna
Risdal
Svensvik
Amhult
Risö
Fiskebäck
Fågelviken
Bua
Bua Heds naturreservat
Ed
Slävik
Näverkärr naturreservat
Natura 2000 habitat
Teckenförklaring
Avgränsning FÖP Åbyfjorden
Natura 2000 avgränsning
Sandbankar
Estuarier
Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten
Stora grunda vikar och sund
Rev
N
0 0.5 1 1.5 2 km

Kort historik

Inlandsisen

När inlandsisen drog sig tillbaka och landet höjdes ur havet skapades de spår vi ser i dagens landskap i form av fint slipade hällar, jättegrytor och isräfflor på bergen som visar i vilken riktning isen rörde sig. Risö som ligger ute i fjorden har en underlig form och är troligtvis en rest från istiden.

Stenåldern

Under stenåldern täckte havet en stor del av Sotenäset, Härnäset och Stångenäset. Därför ligger många av de boplatser som hittats högt i terrängen på båda sidor om fjorden. De ligger som ett pärlband längs fjordens sträckning med de äldre högt i terrängen och de yngre lite längre ner i landskapet. Kökkenmöddingar (avfallshögar från den senare delen av äldre stenåldern) är funna vid Röe på Härnäset. Dessa kan berätta om vilken föda människor levde av här förr i tiden.

Den yngre stenåldern

Under den yngre stenåldern ca 4000-1800 f. kr påbörjades människans omvandling av naturlandskapet till ett kulturlandskap genom att röja upp små ytor för odling. Men den viktigaste försörjningen var troligen betesdjur, fiske och jakt. Spåren efter dem ser vi i form av dösar (gravar), gånggrifter och hällkistor, även kallat stenkammargravar, vilka dyker upp under stenåldern. De tolkas av arkeologer som markering av äganderätt och territorieanspråk.

Bronsåldern

Bronsålderns signum är hällristningar och i båda kommunerna finns det fullt av hällar med figurer och bilder som representerar en stor del av bronsåldern och början på järnåldern. Under stenålder och bronsålder var klimatet varmt men i och med att det blev kallare kom djur- och växtliv senare att förändras.

Järnåldern

Det som vi kallar järnåldern sträckte sig från århundradena före Kristus till tidig medeltid och under denna period infaller vikingatiden. Vid det här laget är Åbyfjorden segelbar en bit upp mot Dingleslätten men med tiden förändras det och går från hav till ängsmarker. Begynnelsen till nutidens kulturlandskap med en blandning av åker och äng uppstod först under 500-talet f.Kr. Då inträdde även en kallare period vilket gjorde det omöjligt att ha djuren ute om vintern. Eftersom man behövde foder till djuren under vintern skapades ängarna som sedan var stommen i kulturlandskapet under flera århundraden men som vid 1900-talets slut nästan var helt försvunna.

Medeltiden

De första skrivna källorna från området kommer från medeltiden och är från Åby som blir ett säteri 1307. För att hitta original måste man gå till Oslo eftersom området tillhörde Norge. Området var oroligt under en lång tid och tillsammans med bland annat digerdöden lämnades områden övergivna och nya ägarkonstellationer gjorde att gårdar slogs samman eller överläts till nya ägare. En lång rad av stormän bodde på Åby som också fungerade som omlastningsplats. Varor kom med båt till Åby och lastades om för vidare transport upp genom Bärfendalen och Dingleslätten. Det finns tecken på att Åby från början varit en befäst gård.

På Lysekilssidan är Bro kyrkby en central ort i området med sin medeltida kyrka. Första gången Bro kyrka nämns i skriftliga källor är runt 1350 men inventeringar har visat att kyrkan antagligen är uppförd under 1100-talet. Troligen har den haft en eller flera föregångare, men kanske på annan plats. Kyrkan byggdes om i slutet på 1600-talet och fick då en utpräglad barockkaraktär.

På Härnäset finner vi också en annan befäst gård vid namn Röe gård. Denna är samtida med Åby och tillsammans har de bildat ett lås över Åbyfjorden. Fjorden var transportleden mellan hav och inland men också över fjorden roddes och vrickades det. Mellan Röe gård och Röd fanns färjetransport och det fanns åtminstone ett gästgiveri på Rödsidan där man kunde rasta och byta häst för resan vidare mot Tossene. Allt eftersom den viken på härnäsetsidan grundades upp flyttades transportleden till Vrångebäck.

Sillperioderna

Sillperioderna har kommit och gått och periodvis har människor kommit till bohuskusten från när och fjärran för att fiska eller arbeta vid trankokerierna. Två fiskelägen utmed Åbyfjorden växte fram under 1500-talet, ett vid Traelsand, Bua Hed och ett vid Skiöldenborg på Härnäset.

Stenhuggeritiden

Stenhuggeriet blev en hel industri som varade i över 150 år och spåren från den perioden syns tydligt längs hela fjordens sträckning, främst på sotenässidan i form av utlastningskajer och stenbrott. En egen kultur växte fram ur mötet mellan fiskare och stenhuggare.

Kulturminnesvårds-program

I Lysekils kommun finns ett Kulturminnesvårdsprogram från 1992 som beskriver kommunens historia från forntid till nutid och där utvalda och inventerade kulturmiljöer redovisas. De redovisade miljöerna är valda för att belysa kulturutvecklingen under olika tidsperioder. Hela miljöer där de historiska lämningarna från olika tider är särskilt tydliga valdes.

Sotenäs kommun saknar ett kommunövergripande kulturmiljöprogram som beskriver och värderar kommunens värdefulla kulturmiljöer. Bohusläns museum har däremot tagit fram ett kulturmiljöunderlag som ger en samlad och uppdaterad bild av Sotenäs kommuns kulturmiljöer och deras värden.

Utifrån Lysekils kulturmiljövårdsprogram och Sotenäs kulturmiljöunderlag finns det några områden på båda sidor om fjorden som har pekats ut som särskilt värdefulla.

Lysekil

Brodalen - ett gammalt centrum

Dalgången från Brodalen mot Brofjorden och utlöparna mot Åbyfjorden utgör en tidig centralbygd av betydelse. Brofjorden har långt in i historisk tid varit segelbar ända upp till Bro. Det strategiska läget var viktigt för utvecklingen som centralbygd. Området innehåller en mängd olika lämningar från olika tider och verksamheter. Det finns ett rikt och varierat fornlämningsbestånd från sten- brons- och järnålder. På Brobergskullen ligger resterna av en kastal från 1100-talet. Kastal är en tornliknande försvarsbyggnad i sten som uppfördes under medeltiden. Kan även kallas ”liten borg.” Bro kyrka har medeltida ursprung.

Tre storgårdar dominerar bebyggelsehistorien, Broberg, Vese, och Röe. Röe var en befäst gård på 1400-talet. Det äldsta belägget för ortsnamnet Röe kommer från 1395. Delar av området är av riksintresse för kulturminnesvården.

Fågelviken

På Härnäset mot Åbyfjorden ligger Fågelviken. Här har stenhuggerinäringen från 1800- talets sista decennier haft ett centrum fram till 1950-talet då sten-

Entrén till Nordens Ark visar den gamla gårdsmiljön vid Åby.

brottsverksamheten lades ner. Miljön utgörs idag av det övergivna stenbrottet med stora mängder skrotsten och tydliga lämningar av verksamheten samt den välbevarade bolagsbebyggelsen som ligger i dalgången mellan bergen ner mot Fågelviken. Bebyggelsen utgörs bland annat av stenhuggarbostäder, disponentbostad, matsal och ett Folkets Hus uppfört år 1907. Härnäsets Folkets Hus är byggnadsminne.

Näverkärr, Slävik, Bubacka

Ytterst på Härnäset ligger den gamla gården Näverkärr i ett välbevarat och ålderdomligt landskap. Näverkärr finns omnämnd redan på 1300-talet. I en dalgång mot norr vid Sköllbergsvik finns lämningarna av fiskeläget Skioldenborg från 1500-talets sillfiskeperiod. I norra delen av Näverkärrsdalen ligger fyra identiskt lika bostadshus uppförda som stenhuggarbostäder.

Sotenäs

Åby

Välbevarat kulturlandskap med höga kulturvärden. Miljön är utpekad som riksintresse för kulturmiljövård och utgör byggnadsminne (8 byggnader och dess omgivning). Fornlämningsbilden visar på en lång brukarkontinuitet med flera välbevarade och unika fornlämningsobjekt. Säterimiljö med lång historia och byggnadsminnesklassade byggnader. Åby säteri finns omnämnt i skriftligt källmaterial redan 1307 och kan ha rötter i järnåldern. Åby fick säterirättigheter 1655.

Risö

Liten ö som i sin helhet täcks av välhävdad betesmark. Öns välbevarade förhistoriska gravar visar på ett nyttjande som gravfält från och med järnålder. Det finns även lämningar som visar på öns funktioner under historisk tid. Under sommaren utgör Risö ett utflyktsmål med badstrand för båtburna besökare.

Bua Hed

Bua hed är idag ett naturreservat och ett mycket populärt besöksmål. Vid den sydligaste stranden (Bua Håle, Östra Rörvik) finns husgrunder, rester efter bebyggelse från säsongsfiskare, troligen från 1500-talets slut. Fynd av bl.a. lergodsskärvor av hushållskärl och glaserade skärvor från kakelugnar, fönsterglas, kritpipor m.m. talar för detta. Jens Nilsøn nämner på 1500-talet att Traelsand var ” it fikeleye”. Närmast stranden finns lämningar efter trankokerier (Askum 107), bryggor, grumsedamm m.m. På 1700-talet anlades tre skärgårdsverk här. Trälsand är ett åskådligt exempel på sillfiskeperiodernas industri och bebyggelse. Med hänsyn till landskapets känsliga karaktär där lämningarna löper stor risk att förstöras ytterligare, främst i samband med sommarturismens nyttjande av området, måste fornlämningsskyddet respekteras för att värdena ska bestå.

Fornlämningar

Fornlämningar är spåren efter en varaktigt övergiven mänsklig verksamhet (se karta, s.38). Det kan till exempel vara boplatser, gravfält, ruiner och kulturlager i medeltida städer. Fornlämningar är skyddade enligt Kulturmiljölagen(1988:950). Kulturmiljölagen anger att fornlämningar är lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som är varaktigt övergivna och som kan antas ha tillkommit före år 1850. För fartygslämningar gäller att fartyget ska ha förlist år 1850 eller tidigare. Fornlämningarna ska kunna förstås och upplevas i landskapet, och därför omfattas även området runt omkring fornlämningarna av lagskyddet. Även sedan tidigare okända fornlämningar skyddas enligt lag och därför används arkeologiska utredningar som ett redskap att identifiera fornlämningar inför exploateringar av olika slag.

Vägminnen

I vägminnesvårdsprogrammet, framtaget av Vägverket i samarbete med länsstyrelse, Göteborgs museer och Bohusläns museum (1991), är vägarna 852, 853 och 854 utpekade som vägminnen, det vill säga objekt eller miljöer som är väghistoriskt värdefulla. (Se karta med vägnummer s. 51).

Marinarkeologi

En marinarkeologisk inventering av Åbyfjorden har aldrig gjorts, men möjligheten att hitta något vid en eventuell inventering måste anses som stor. Ortsnamn och historiska källor antyder omfattande maritim verksamhet i området. Vattenområdet i anslutning till både Åby och Röe kan innehålla vrak, bryggor och annat av arkeologiskt intresse.

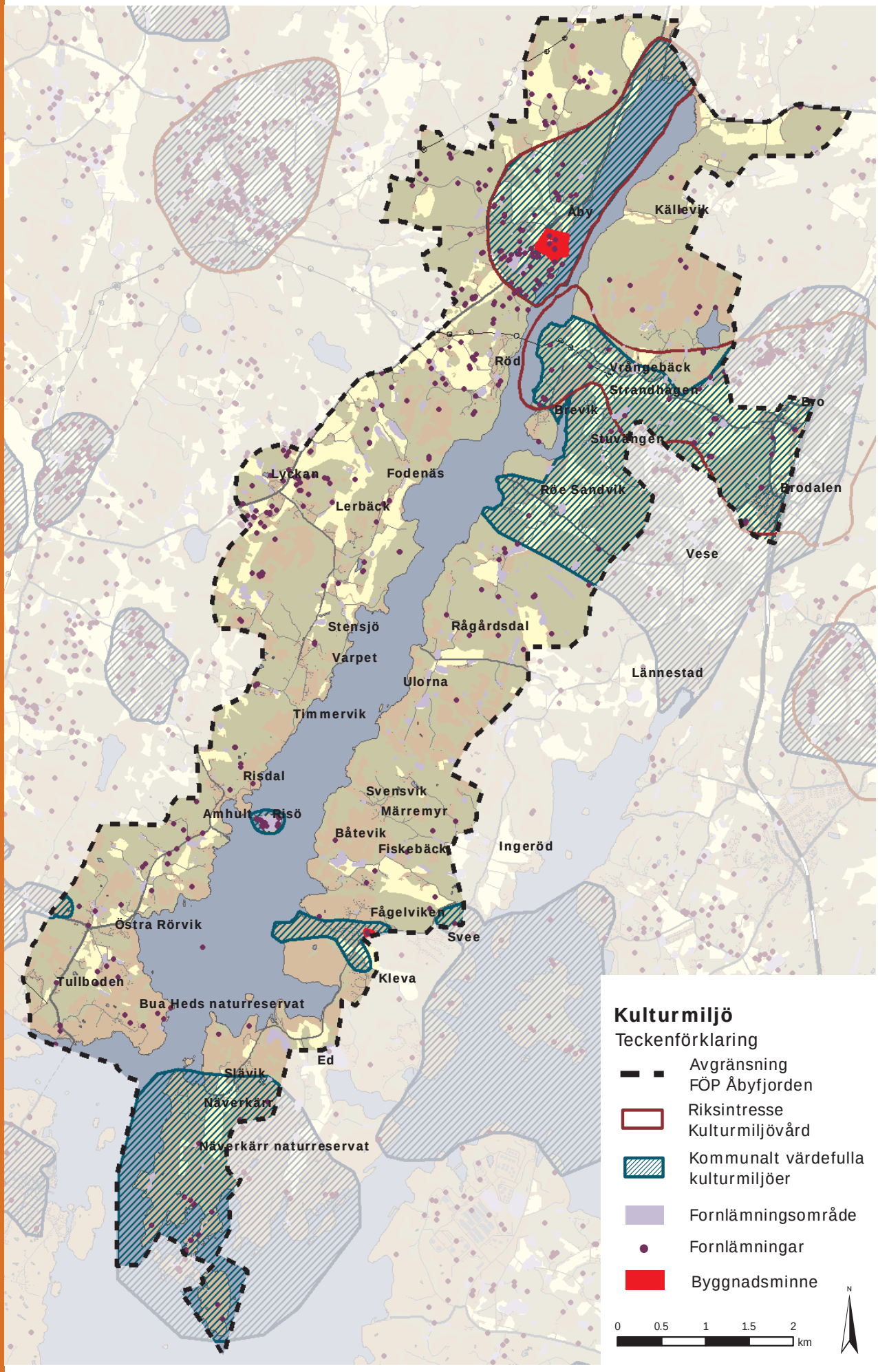
Åby
Källevik
Röd
Vrångebäck
Strandhagen
Brevik
Bro
Stuvängen
Lyckan
Fodenäs
Röe Sandvik
Brodalen
Lerbäck
Vese
Stensjö
Rågårdsdal
Varpet
Lännestad
Ulorna
Timmervik
Risdal
Svensvik
Amhult
Risö
Märremyr
Båtevik
Fiskebäck
Ingeröd
Fågelviken
Östra Rörvik
Svee
Kleva
Tullboden
Bua Heds naturreservat
Ed
Slävik
Näverkärr
Näverkärr naturreservat
Kulturmiljö
Teckenförklaring
Avgränsning
FÖP Åbyfjorden
Riksintresse
Kulturmiljövård
Kommunalt värdefulla
kulturmiljöer
Fornlämningsområde
Fornlämningar
Byggnadsminne
0
0.5
1
1.5
2
km
N

FRILUFTSLIV, BESÖKSNÄRING OCH VERKSAMHETER

Friluftsliv och besöksnäring

Delar av planområdet är utpekat som riksintresse för friluftsliv. Det innebär att friluftslivets samt besöksnäringens intressen inom det området ska beaktas och särskilt tas till vara. Kommunerna i norra Bohuslän har tagit fram en strategisk plan för utvecklingen av besöksnäringen som fastställer de gemensamma målen. Planen bygger på att besöksnäringen är en viktig del av näringslivet vilket ska vara en utgångspunkt för kommunens agerande i olika frågor. Vidare ska man även verka för att skapa en åretruntbaserad besöksnäring, medverka till samspel mellan branschens aktörer och tillgodose att ett varierat utbud säkras för att nå ut till flera målgrupper.

Åbyfjorden har en spännande natur vilket skapar stora möjligheter för friluftsliv. Utmed fjorden finns det idag flera badplatser, möjligheter till klättring och paddling genom fjorden. Vandringsleder finns längs en del av fjorden på sotenässidan och det finns planer på att utveckla leden hela vägen ner till Bua hed. På lysekilssidan sträcker sig kuststigen längs med Åbyfjorden från Härnäsets yttersta spets till Åbyfjordens innersta del. Det utgår även några vandringsleder från Röe gård. Se kartan på sida 40 för en överblick av de vandringsleder, kända klätterplatser och badvikar som finns utmed Åbyfjorden.

Då kommunerna äger begränsat med mark inom planområdet är det främst enskilda markägare som upplåter mark för vandringsleder med mera. Ledernas sträckning utgår från överenskommelser mellan markägare och kommunerna. Lederna ska inte utgöra begränsningar för markägarnas möjligheter till byggnation eller liknande. Samtal och ömsesidig förståelse från kommunerna och markägarna är därför avgörande för att vandringslederna ska kunna finnas och utvecklas.

Jordbrukarnas aktiva brukande av odlings-, betes- och skogsmark är av stor betydelse för tillgängligheten och attraktiviteten inom området. Ett aktivt brukande av marken är därmed avgörande för områdets förutsättningar för friluftsliv.

Friluftslivet från vattnet erbjuder också flera möjligheter som paddling, dykning, fiske och segling. Det finns dock inga gästhamnar eller utpekade naturhamnar längs fjorden. De boendemöjligheter som finns inom området idag erbjuds på Röe gård, Villa Bro, Nordens ark, Stensjö gamla gård och vid Lyckans gård.

Sotenäs och Lysekils kommuner får varje sommar tusentals besökare där de flesta åker till tätorterna och de mer kända turistmålen som Lysekil, Smögen och Hunnebostrand. Ett stort besöksmål är dock Nordens Ark, en djurpark för utrotningshotade djur, som ligger inom planområdet, naturskönt precis invid fjorden.

Trenderna inom besöksnäringen visar att allt fler vill ha möjlighet att kunna utöva olika aktiviteter i samband med sin semester.

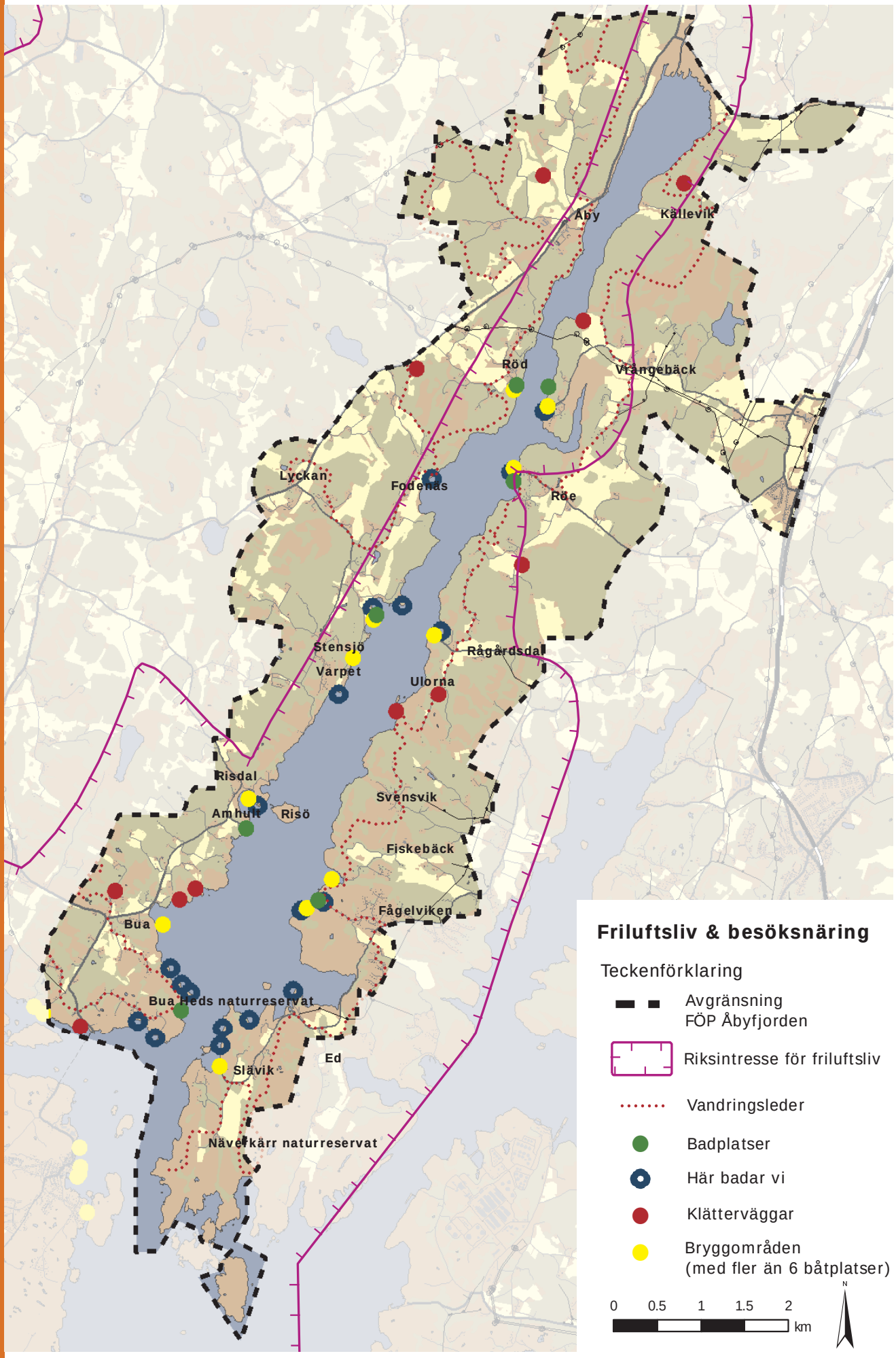
Åby
Källevik
Röd
Vrångebäck
Lyckan
Fodenäs
Röe
Stensjö
Varpet
Ulorna
Rågårdsdal
Risdal
Amhult
Risö
Svensvik
Fiskebäck
Fågelviken
Bua
Bua Heds naturreservat
Ed
Slävik
Nävekärr naturreservat
Friluftsliv & besöksnäring
Teckenförklaring
Avgränsning
FÖP Åbyfjorden
Riksintresse för friluftsliv
Vandringsleder
Badplatser
Här badar vi
Klätterväggar
Bryggområden
(med fler än 6 båtplatser)
0 0.5 1 1.5 2
km
N

Verksamheter

Historiskt har verksamheterna längs Åbyfjorden främst handlat om de storgårdar som funnits med Åby säteri på västra sidan och Röe gård på den östra sidan av fjorden. Under 1500-talets sillperiod växte två fiskelägen fram utmed Åbyfjorden, ett vid Traelsand, Bua Hed och ett vid Skiöldenborg på Härnäset och i mitten på 1800-talet växte stenhuggeriet fram till en hel industri i Bohuslän, så även längs Åbyfjorden. Spåren från denna period kan ses längs hela fjordens sträckning.

Idag är Nordens Ark, Åby säteri, i Sotenäs kommun den största verksamheten inom området som varje år lockar cirka 100 000 besökare till sin djurpark. På Nordens Ark pågår ett flertal olika projekt, där det senaste handlar om att ta fram en ekopark. Ekoparken är ett 200 ha stort område som under 5 år kommer att restaureras för att gynna hotade växter och djur. Lyckans gård bedriver jordgubbsodling och säljer jordgubbar sommartid, de har även ett vandrarhem. Sedan finns det även andra mindre verksamheter med små butiker och ett stenugnsbageri.

På östra sidan av fjorden ligger Röe gård som bedriver café och restaurang tillsammans med presentbutik och möjlighet till övernattningsboende. Där finns även Villa Bro i Bro som driver restaurang och bed & breakfast samt Klättertorpet som håller kurser i klättring. Klättertorpets verksamhet bidrar även till korttidsuthyrning av privatägda gäststugor och sommarstugor. Småbåtshamnarna i Åbyfjorden drivs i privat regi.

Infrastrukturen inom planområdet medger inga större verksamheter utan den främsta potentialen ligger i småskaliga verksamheter kopplade till besöksnäringen.

Jordbruk och skogsbruk

Jordbruket runt Åbyfjorden är genom sprickdalslandskapets utformning småskaligt med små åkrar insprängda mellan bergspartierna. Historiskt har det funnits många lantbrukare, men med tiden har det skett en förändring inom jordbruket där det småskaliga jordbruket till stora delar har försvunnit och ersatts av färre lantbrukare med större arealer. Så har även skett runt Åbyfjorden där det idag är betydligt färre lantbrukare än vad det var tidigare. Men åkermarken som brukas är ungefär densamma då marken istället arrenderas ut till dem som fortfarande bedriver jordbruk.

Djurhållningen runt Åbyfjorden har minskat de senaste åren. Inom mjölkproduktionen har det skett en rationalisering där det krävs större djurbesättningar för att få lönsamhet i verksamheten. Det har inneburit att mjölkproducenterna runt Åbyfjorden har minskat i antal men de som finns kvar har fler djur än tidigare. Det finns även några specialiserade köttproducenter runt Åbyfjorden men de har relativt små djurbesättningar. Risken finns att den rationalisering som skett inom mjölkproduktionen även kommer att ske inom köttproduktionen. Betesdjuren fyller en viktig funktion i landskapet genom att hålla betesmarkerna öppna och de minskade djurbesättningarna har inneburit viss igenväxning i landskapet runt Åbyfjorden. Dock har bete av djur som kommer från gårdar belägna längre inåt land motverkat igenväxningen i landskapet kring Åbyfjorden.

Utvecklingen av jordbruket på nationell nivå innebär allt färre och allt större gårdar. Konkurrensen med övriga EU-länder har inneburit att andelen svensk-producerad mat som äts i Sverige under de senaste 30 åren har minskat från 80% till 50%.

I princip all odlad mark används till produktion av djurfoder till närliggande djurproduktion samt till livsmedel (gryn, mjöl, malt mm). Betesmarkerna hålls öppna med ungdjur från mjölk- och köttproducenterna i området samt av fritids-

hästar och en del får.

Skogsbruket runt Åbyfjorden är som en följd av landskapets utformning likt jordbruket småskaligt. I det småbrutna landskapet saknas stora sammanhängande skogsområden. Istället finns det flera småarealer av skog som ägs av många markägare. Inom området är den största andelen barrskog men det finns även mycket lövskog, främst i de södra delarna. Tidigare har lövskogarna inte varit speciellt ekonomiskt intressanta men marknaden har förändrats de senaste åren vilket inneburit en ökad skötsel av lövskogarna. Den ökade användningen av bioenergi har inneburit en större ekonomisk vinning i att gallra ut slyskog vilket även det inneburit en bättre skötsel av skogarna.

Vattenbruk & fiske

Det finns idag tillstånd för tre områden med musselodlingar i fjorden, i höjd med Stensjö. Förutsättningarna för musselodlingar är generellt goda. En GIS-analys kring förutsättningarna för musselodling i bl a Åbyfjorden har gjorts under 2012/2013 (se analysavsnittet s. 69-70).

Yrkesfiske förekommer i fjorden, främst i form av snörpvadsfiske efter skarpsill. Detta fiske sker under oktober-januari. Totalt ca 10 båtar från Lysekil och Sotenäs bedriver fiske i fjorden. Fisket sker både på dagtid och i form av lysfiske. Skarpsillen som fiskas används för ansjovisproduktion.

BEBYGGELSE

Hel- och delårsboende

I Lysekils kommun finns det en målsättning att öka befolkningen i de norra kommundelarna, medan Sotenäs kommun har som mål att i första hand förstärka befintliga tätorter och dess befintliga strukturer med service, VA och kommunikationer. I kustzonsprojektet, som presenteras under rubriken ”Tidigare ställningstaganden” under kapitlet ”Inledning”, finns dessutom ett beslut taget av båda kommunerna att ny bebyggelse bör placeras vid befintlig kollektivtrafik. Då det är bristfällig eller obefintlig kollektivtrafik inom planområdet är förutsättningarna för större satsningar på ett utökat åretruntboende ur den aspekten dåliga. Detsamma gäller om man ser till övrig samhällsservice som matbutiker och skola. Bilberoendet är mycket stort och tillgång till bil är i det närmaste en förutsättning för boende inom området. Samtidigt har de norra delarna av planområdet potential att attrahera de som pendlar längs E6:an.

Både Sotenäs och Lysekils kommuner har en stor andel så kallade delårsboende. Delårsboende är de fastighetsägare som inte är folkbokförda i kommunen utan använder sin fastighet som ett andra hem eller fritidsboende under vissa delar av året, främst sommarmånaderna. Andelen taxerade fritidshus sett till hela bostadsbeståndet i båda kommunerna är också högt, cirka 50 %. Samtidigt har det under en längre tid även skett en omvandling av helårsbebodd bebyggelse, även kallat åretruntbostäder, till att enbart användas som fritidsboende. I realiteten innebär detta att över hälften av det totala bostadsbeståndet används som fritidsboende i kommunerna. Med dagens administrativa system innebär det ett stort inkomstbortfall för kommunerna då man enbart betalar skatt i den kommun man är folkbokförd i samtidigt som kommunen har kostnader i infrastruktur mm. En hög andel delårsboende innebär även problem för lokalservicen eftersom kundunderlaget kan variera stort under året. Under sommarhalvåret ökar befolkningen väsentligt med delårsboende och turister.

Inom planområdet finns idag drygt 1000 bostadshus, knappt 600 i Lysekil och drygt 400 i Sotenäs. Av dessa nyttjas ca 260 som helårsbostäder (ca 140 i Lysekil och ca 120 i Sotenäs).

Se även karta över fördelningen mellan hel- och delårdbebodda fastigheter på s. 75.

Bebyggelsens struktur och utformning

Åbyfjorden och dess närområde präglas av en landsbygdskaraktär med spridd bebyggelse och små orter som främst är lokaliserade på bergssluttningarna utmed dalgångarna och vikarna.
Lokaliseringen av orterna anses typiska för landskapet och härstammar så långt tillbaka som från stenåldern då en del fynd från både boplatser och gravfält har gjorts inom området. Åby säteri omnämns i skriftliga källor redan på tidigt 1300-tal som vittnar om att platsen

Traditionellt dubbelhus med stomme.

varit förknippad med både kungamakt och adelssläkter. Bebyggelsen längs Åbyfjorden har successivt ökat, främst i närheten av brukbar jord. Syftet med boendet har sedan förändrats med tiden. Den befintliga bebyggelsemiljön på

Sotenäset har det traditionella dubbelhuset som stomme. Miljöerna skapades på 1800-talet och representerar den bohuslänska byggtraditionen. Dessa hus har även skapat de gårdsmiljöer som man finner inom Åbyfjordens områden. Det är hus med bred rektangulär eller kvadratisk granitsockel som bär ett 1,5-planshus med förhöjt väggliv. Fasaderna är av trä, ljusmålade och med tegeltäckta sadeltak. Inom Åbyfjordens område finns även en stor fritidshusbebyggelse, enklare hus, ofta i ett plan och naturskön placering. Förr var dessa hus ofta mindre och placerade i grupp, enkla fönster och opretentiösa.

På 1970-talet började typhus att uppföras. Dessa har inom Åbyfjordens område blivit etablerade i samband med åretruntboende där man nära befintliga gårdsmiljöer skapar en tomt och söker ett modernt och praktiskt boende. Även inom fritidshusområdena ser man att de moderna typhusen ersätter de enklare stugorna. Dessa hus är ofta främmande för landskapet och den närliggande bebyggelsen, både i skala och hur de förankras i det landskap där de placeras. Gårdsmiljöer med traditionella dubbelhus, ladugårdar och uthus kan lätt förvanskas genom att dåligt anpassade typhus placeras allt för nära gårdsmiljön. När man förtätar, bygger inom en bebyggd miljö, så är det visuella sambandet mellan närliggande hus en central fråga. För att skapa harmoniska områden så måste husen underordna sig gemensamma gestaltningsprinciper vad gäller form, färg, material och placering. Bebyggelsen på östra sidan av fjorden i Lysekils kommun är till största delen planlagd för fritidsboende med relativt små byggrätter på 75-80 m2. Lysekils mål att omvandla fritidsområden till åretruntboende gäller bara för områden i närheten av tätorter som exempelvis de vid Röe. En förutsättning är även att vatten och avlopp har en tillfredställande lösning.

Lokalisering

Bebyggelsen runt Åbyfjorden är idag koncentrerad till Åby, Röd, Fodenäs, Stensjö och Amhult på sotenässidan och Slävik, Fågelviken, Svensvik, Röe och Vrångebäck utmed lysekilssidan.

Samlad/sammanhållen bebyggelse

Samlad bebyggelse är ett begrepp som lever kvar från gamla Plan- och bygglagen (PBL) från 1987 där det definieras som bebyggelsegrupper på 10-20 hus och avser tomter som gränsar till varandra eller endast åtskiljs av väg, gata eller grönområde/parkmark. Enligt nya PBL som trädde i kraft år 2011, heter det numera sammanhållen bebyggelse och har i princip samma definition som tidigare. Det som skiljer är att det i den nya lagen tydliggörs att det inte handlar om antalet hus utan att det istället ska ske en bedömning utifrån omfattningen och arten av de åtgärder som avses bli genomförda. I den fördjupade översiktsplanen finns ett antal områden utpekade som sammanhållen bebyggelse. En inventering av dessa områden samt av planlagda områden har gjorts under sommaren 2013. En sammanställning av detta material finns i bilaga *Bebyggelseinventering.*

Vy över dalgången och gården vid Källevik på lysekilssidan

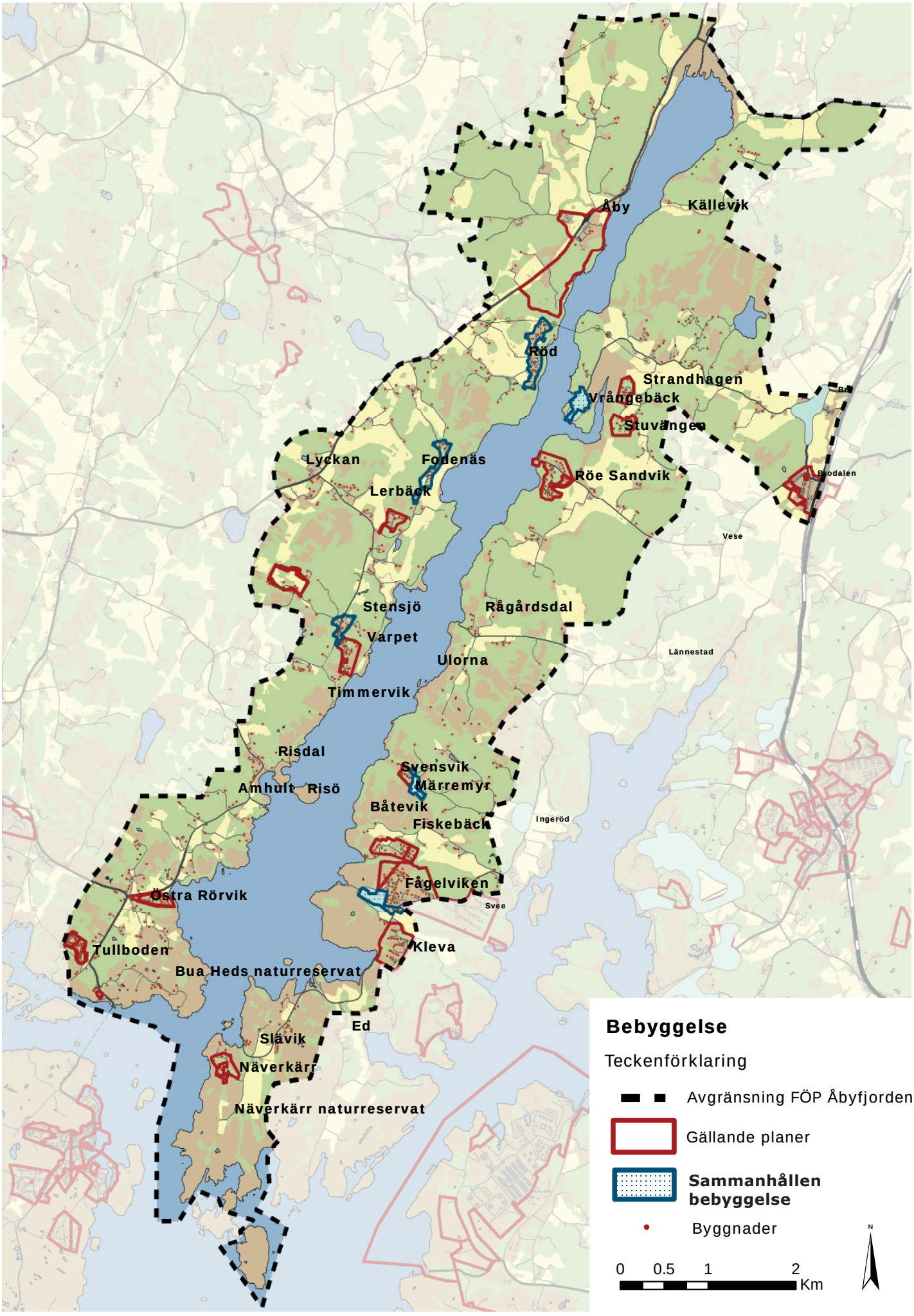
Åby
Källevik
Röd
Strandhagen
Vrångebäck
Stuvängen
Lyckan
Fodenäs
Röe Sandvik
Lerbäck
Brodalen
Vese
Stensjö
Rågårdsdal
Varpet
Ulorna
Lännestad
Timmervik
Risdal
Svensvik
Amhult
Risö
Märremyr
Båtevik
Fiskebäck
Ingeröd
Fågelviken
Svee
Östra Rörvik
Kleva
Tullboden
Bua Heds naturreservat
Ed
Slävik
Näverkärr
Näverkärr naturreservat
Bebyggelse
Teckenförklaring
Avgränsning FÖP Åbyfjorden
Gällande planer
Sammanhållen bebyggelse
Byggnader
0
0.5
1
2
Km
N

Vissa av dalgångarna inom planområdet hålls öpnna av betande djur.

Traditionell bebyggelse inom planområdet med goda landsbygdskvaliteter såsom stora tomter som gränsar till naturmark.

Ny bebyggelse

Idag är trycket på ny bebyggelse på den östra sidan (Lysekilssidan) ganska begränsat. De senaste fem åren har det ansökts om 10 förhandsbesked varav 5 har beviljats som positiva. I samband med utbyggnaden av Röe förs även diskussioner att bygga ut det kommunala VA-nätet från Bro och därmed öppna möjligheter för nytt åretruntboende längs med vägen mellan Bro och Röe.

På västra sidan av fjorden (Sotenässidan) har trycket på ny bebyggelse varit betydligt högre de senaste åren. De senaste fem åren har det ansökts om 28 stycken förhandsbesked varav drygt 10 stycken hittills har fått positivt besked. Ett antal ansökningar är fortfarande pågående ärenden.

Översvämningsrisk

Länsstyrelsen i Västra Götalands län och Värmlands län har, med utgångspunkt i den globala klimatförändringen och forskningen kring denna, tagit fram ett regionalt planeringsunderlag med fokus på översvämningsproblematiken i länen, *Stigande vatten.*

Enligt plan- och bygglagen (PBL 2010:900) ska planläggning ske med hänsyn till bland annat klimataspekter. I planförslaget föreslås ingen ny bebyggelse inom strandområdet och risken för översvämningar torde därav vara relativt liten för nytillkommande bebyggelse.

Geoteknik

Inom planområdet dominerar kalt berg tillsammans med lerig siltjord. Leriga siltjordar återfinns på de låglänta delarna, i dalgångar, på åker- och ängsmark osv. Utöver berg och siltig lerjord finns enstaka, mindre områden med morän, svall- och isälvssediment med sand, grus och block samt torvmark.

För att kunna säkra markens bärighet och stabilitet krävs kunskap om jordartens utbredning, uppbyggnad och egenskaper. I denna handling redovisas jordartskartering endast översiktligt för att vid prövningar i senare skeden säkerställas i antingen detaljplan eller förhandsbesked/bygglov.

För Lysekils och Sotenäs kommuner finns översiktliga stabilitetskarteringar gjorda. Dessa karteringar som har genomförts 2001 respektive 2010 redovisar förutsättningar för ras och skred inom bebyggda områden. I Sotenäs kommun finns Röd inventerat och karterat och i Lysekils kommun är Svee (berörs mycket begränsat i FÖP-området), Svensvik, Brodalen och Röe inventerade och karterade. De inventerade områdena finns markerade i kartan på s. 48. Respektive område redovisas i bilagan *Fördjupning Bebyggelseutveckling* samt bilagan *Bebyggelseinventering*. Inför karteringen inventerades även området Nedre Kärr då den sluttande dalgången och bäcken bedöms innebära en risk för stabilitetsproblem. För den befintliga bebyggelsen finns idag inga stabilitetsproblem och detta område har därför inte utretts vidare.

Förutsättningarna för ras och skred inom obebyggda områden finns inte kartlagda, inte heller områden med spridd bebyggelse.

För mer information kring geotekniska förutsättningar se SGI:s hemsida (Statens Geotekniska Institut), http://www.swedgeo.se.

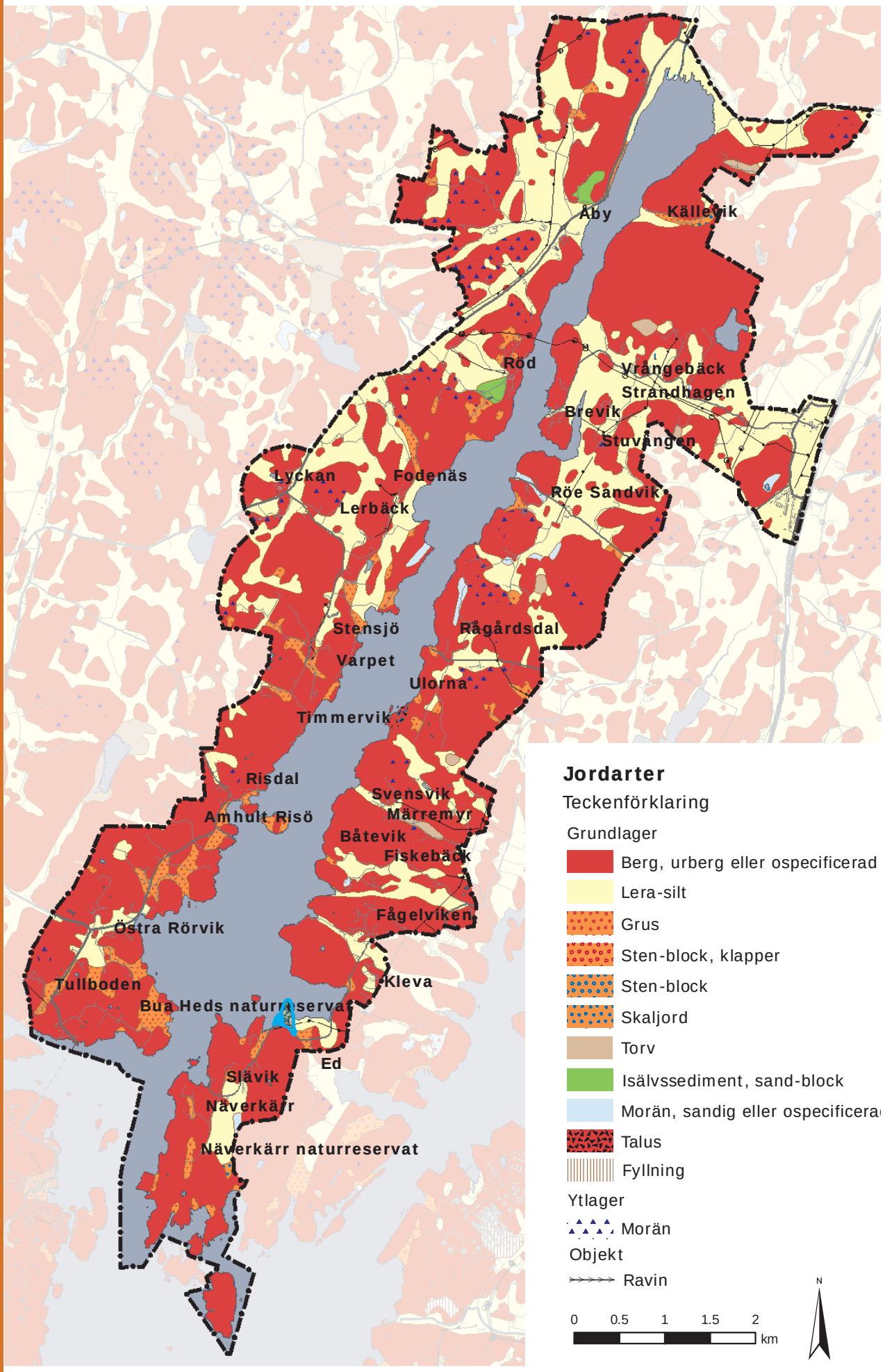
Åby
Källevik
Röd
Vrångebäck
Strandhagen
Brevik
Stuvängen
Lyckan
Fodenäs
Lerbäck
Röe Sandvik
Stensjö
Rågårdsdal
Varpet
Ulorna
Timmervik
Risdal
Svensvik
Amhult Risö
Märremyr
Båtevik
Fiskebäck
Fågelviken
Östra Rörvik
Tullboden
Kleva
Bua Heds naturreservat
Ed
Slävik
Näverkärr
Näverkärr naturreservat
Jordarter
Teckenförklaring
Grundlager
Berg, urberg eller ospecificerad
Lera-silt
Grus
Sten-block, klapper
Sten-block
Skaljord
Torv
Isälvssediment, sand-block
Morän, sandig eller ospecificera
Talus
Fyllning
Ytlager
Morän
Objekt
Ravin
N
0
0.5
1
1.5
2
km

INFRASTRUKTUR

Vatten och avlopp

Runt Åbyfjorden finns en övervägande del enskilda avlopp men det finns kommunalt vatten och avlopp inom Tullboden och Bua-området på sotenässidan. För lysekilssidan finns kommunalt vatten och avlopp närmast i Brodalen samhälle och till viss del även i Bro. Ledningsnätet i Brodalen och Bro är anslutet till Loddebo reningsverk i Brastad. Reningsverket har i nuläget kapacitetsproblem vid häftiga regn. Problemet med tillskottsvatten gör att åtgärder på ledningsnätet inom reningsverkets tillrinningsområde måste vidtas före anslutning av fler än enstaka fastigheter.

I området kring fjorden gäller krav på så kallad hög skyddsnivå för miljöskydd, vilket innebär höga krav på utformningen av enskilda avloppsanläggningar vid byggnation av nya hus och i samband med om- och tillbyggnationer av befintliga hus.

Länsstyrelsen i Västra Götaland håller på att arbeta fram riktlinjer för krav på små avlopp i marina Natura 2000 områden som Åbyfjorden. Dessa riktlinjer kommer att bli vägledande, ihop med kommunernas riktlinjer för enskilda avlopp, för hur avloppsanordningarna skall utformas.

Havs- och vattenmyndigheten har ett regeringsuppdrag att ta fram förslag till nya föreskrifter för enskilda avlopp. Detta kommer att resultera i nya lagkrav kring enskilda avlopp.

Länsstyrelsens riktlinjer och Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter kommer båda att styra tillämpningen av de riktlinjer som ges i denna fördjupade översiktsplan. I nuläget är det dock endast kravet på hög skyddsnivå som reglerar hanteringen av enskilda avlopp.

Då bebyggelsen på lysekilssidan av Åbyfjorden är gles samt då krav på sluten tank för WC gäller inom fritidshusområdena bedöms avloppens påverkan på fjordens vatten vara relativt begränsad. Vilken påverkan avloppen på västra sidan av fjorden har på vattenkvalitén i Åbyfjorden är osäker då andelen markbäddar och infiltrationer är fler än slutna tankar. Tillsynsarbetet med att få till stånd sanering av enskilda avlopp kommer troligtvis att intensifieras genom att avloppsinventering kommer att genomföras på sotenässidan. På lysekilssidan har inventering av enskilda avlopp genomförts på den södra delen av Härnäset. De norra delarna kommer att inventeras längre fram. Vad gäller dricksvattenförsörjningen finns det enskilda samt några gemensamma anläggningar. Många brunnar är borrade men det finns även grävda brunnar som nyttjas idag.

I Sotenäs finns inga problem med befintliga dricksvattentäkter kopplade till något särskilt område. I Lysekils kommun finns inte heller några områden med kända problem. Det förekommer dock troligen att dricksvattentäkter drabbas av både kvantitativa och kvalitativa problem, bl.a. att brist uppstår under torra perioder. Det är inget större problem med dricksvatten idag, men om man får fler helårsboende i fritidshusområdena eller exploatering med nya bostäder som leder till ökade vattenuttag kan det få konsekvenser och innebära ökad problematik med saltvatteninträngning med mera.

Service

Ett fungerande boende behöver tillgång till den dagliga servicen i form av matvarubutiker, förskola med mera. Serviceutbudet inom planområdet är begränsat. Det finns dock en del service i form av bageri, café och små butiker av olika slag men närmsta matbutik finns i de större orterna Kungshamn, Hunnebostrand eller Brastad.

Utmed Sotenässidan av Åbyfjorden finns ingen skola. Det finns heller ingen kommunalt driven förskola men däremot har Nordens Ark nyligen startat en förskola för åldrarna 1-5 år, där det finns en inriktning mot djur och natur. De barn som vill gå i kommunal förskola och ska börja grundskolan är hänvisade till Bovallstrand och Kungshamn och får åka skolbuss dit. Sotenäs kommuns högstadieskola ligger i Kungshamn och gymnasiet ligger i Lysekil men det finns även möjlighet att gå på gymnasium i Uddevalla.

På östra sidan i Lysekils kommun är närmsta förskolan i Brodalen där även grundskola upp till årskurs 3 finns. Brastad har grundskola upp till årskurs 6 medan högstadie- och gymnasieskola finns i Lysekil.

Pendling

Rörligheten i samhället ökar och under de senaste 20 åren har arbetspendlingen fördubblats. Boendet värderas allt högre och människor är villiga att pendla för att kombinera arbete med drömbostaden. Norra Bohusläns strategiska geografiska position mellan de två ekonomiska naven Oslo och Göteborg kommer att stärkas ytterligare när E6:an står klar och de tidsmässiga avstånden minskar. Närheten till E6:an kan göra boende inom planområdet attraktivt för de drygt 2500 personer som pendlar ut från kommunerna. Många arbetspendlare färdas dock med bil vilket ökar koldioxidutsläppen och efterfrågan på kollektiva resmöjligheter förväntas tillta. Säker och snabb bredbandsuppkoppling kan innebära ett alternativ för pendlare som har möjlighet att arbeta från hemmet. Utbyggnad av fibernätverk pågår på båda sidor av fjorden.

Vägnät

Det finns två stora huvudvägar inom Sotenäs kommun som båda leder söderut och sammanlänkas utmed kusten strax söder om Hunnebostrand. Väg 171, en av de två huvudlederna, går längs Åbyfjorden för att vid Lyckan svänga ut mot kusten och möta väg 174. Majoriteten av vägarna inom planområdet är enskilda vägar. Den enda statliga vägen utöver väg 171 är väg 164 som går från Lyckan till Stensjö, där vägen blir enskild en sträcka, för att sedan åter bli statlig väg mellan Vattersröd och Bua och vidare västerut mot Amborsröd.

De enskilda vägarna är nästan enbart grusvägar som leder fram till mindre områden med sammanhållen bebyggelse och landsbygdsbebyggelse. Det är främst de statliga vägarna som håller en högre standard, de andra vägarna inom planområdet är smala och delvis bristfälligt underhållna.

I Lysekils kommun är det väg 162 mellan Lysekil och E6:an i norr som är den stora länsvägen varifrån de mindre enskilda vägarna matas. Härnäset, som är den smala landtunga som sträcker sig längs med Åbyfjorden, trafikmatas med en statlig väg, 852, från väg 162 vid Brodalen ända ner till spetsen på näset. Vägarna inom planområdet är tydligt knutna till topografin och följer sprickdalslandskapets dalgångar från väg 852 ut mot vattnet. Utöver väg 852 finns det ytterliggare två statliga vägar. Dessa är asfalterade men relativt smala, främst väg 854 mot Rågårdsdal. Övriga vägar inom området är enskilda grusvägar.

Några allmänna kommunikationer finns inte lättillgängliga inom planområdet. Buss 860 som går mellan Kungshamn och Trollhättan har sitt stopp vid Lyckan. Mellan Bua och Lyckan går skolbussen, vilken kan utnyttjas som en kollektiv förbindelse men dock i väldigt begränsad omfattning. På östra sidan finns inga allmänna kommunikationer. Förutsättningarna för kollektivtrafik mm beskrivs även i handlingen *Fördjupning Bebyggelseutveckling* och bilagan *Bebyggelseinventering.*

Enligt Lysekils energiplan från 2008 ska kommunen sträva efter att lokalisera bostäder, arbetsplatser och rekreationsområden så att gods- och persontransporterna minimeras.

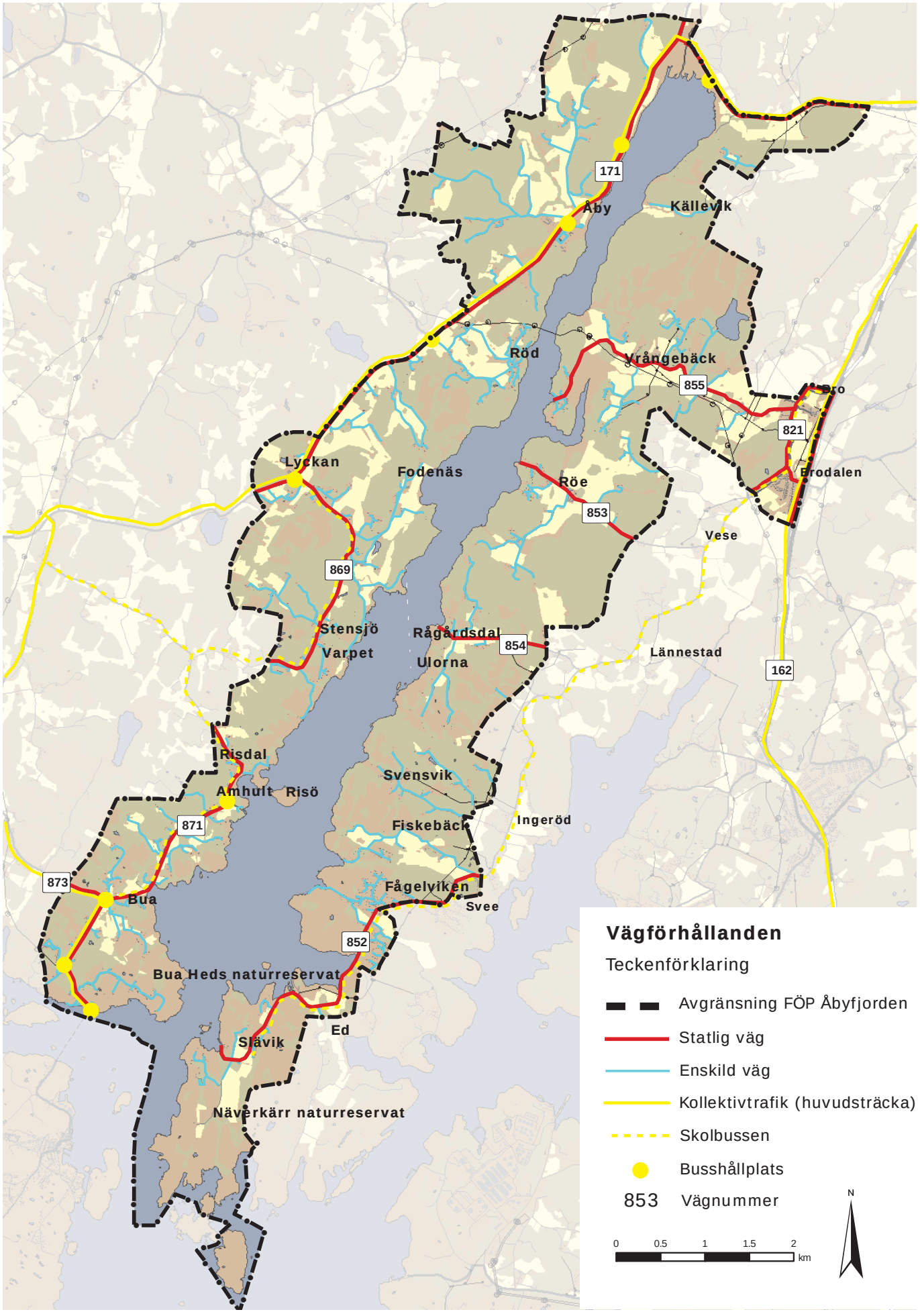
171
Åby
Källevik
Röd
Vrångebäck
855
Bro
821
Brodalen
Lyckan
Fodenäs
Röe
853
Vese
869
Stensjö
Varpet
Rågårdsdal
Ulorna
854
Lännestad
162
Risdal
Svensvik
Amhult
Risö
871
Fiskebäck
Ingeröd
873
Bua
Fågelviken
Svee
852
Bua Heds naturreservat
Ed
Slävik
Näverkärr naturreservat
Vägförhållanden
Teckenförklaring
Avgränsning FÖP Åbyfjorden
Statlig väg
Enskild väg
Kollektivtrafik (huvudsträcka)
Skolbussen
Busshållplats
853 Vägnummer
0 0.5 1 1.5 2 km
N

Planområdet bjuder på vackra vyer, här från Åby på sotenässidan mot Källevik på lysekilssidan.

ANALYS
INNEHÅLLSFÖRTECKNING

UTGÅNGSPUNKT - DIALOGMÖTEN 54

NATUR- OCH KULTURMILJÖ 57

Natur- och kulturvärdesområden 57

Diagram över natur- och kulturvärden samt deras hot och ekosystemtjänster 63

Hot och tjänster 65

FRILUFTSLIV, BESÖKSNÄRING OCH VERKSAMHETER 72

BEBYGGELSE 74

Befolkningsutveckling 74

Bebyggelsestruktur 74

Landsbygden - en kontrast till staden 77

INFRASTRUKTUR 78

Vatten & avlopp 78

Vägnät 79

UTGÅNGSPUNKT - DIALOGMÖTEN

Det viktigaste med Åbyfjorden

Under vintern 2011/2012 bjöd kommunerna, i samband med programsamrådet för arbetet med den fördjupade översiktsplanen, gemensamt in till tre dialogmöten med boende och andra som var och är engagerade i Åbyfjordens framtida utveckling.

På följande sida presenteras ett sammanfattat resultat av dialogmötena. Frågeställningen på mötena var bl a: ”Vad är de viktigaste förutsättningarna för att Åbyfjorden ska vara attraktivt idag och i framtiden?”

Storleken på texten på nästa sida motsvarar antalet medverkande på dialogmötena som framfört respektive synpunkt. En större storlek innebär alltså att fler personer var av samma åsikt.

Tillgången till natur- och kulturlandskapet är en mycket viktig del av livskvaliteten för kommunernas invånare. Den utgör också ett viktigt skäl för inflyttning och är en förutsättning för utvecklingen av besöksnäringen. Önskan att dessa värden ska vårdas, skyddas, bevaras och utvecklas inom området är därför stark.

Landskapsbilden är till stor del ett resultat av brukandet av marken. Upplevelsen av de öppna markerna som en kontrast till de skogsbeklädda, mäktiga bergspartierna är bara möjlig så länge marken hävdas; genom slåtter, bete och odling. Hävden av de låglänta markområdena innebär också en ökad tillgänglighet inom området. Ett aktivt jordbruk är därmed en väsentlig del av det attraktiva landskapet.

Reglera vattenbruk så att alla får plats (fiske, musselodling mm)

Fler helårsboende

Strandskydd viktigt, ej strandnära boende

Förtätning med landsbygdskänsla

Badplatser – rusta upp, bättre skötsel, toaletter

Bevara karaktär/miljö/natur

Utveckla vandringsleder, bättre skötsel, rundslingor

Djurhållning – bevara landskapet öppet

Fler båtplatser – vid befintliga, skapa gästbryggor

Bevara landskapsbilden

VA-frågorna, fungerande VA före utbyggnad

Förbättra vägarna – bygg cykelvägar

Flexiblare strandskydd

Respektera markägarens rätt

Kommunikationer

Uppmärksamma och utveckla verksamheter

Levande landsbygd – ej död hand genom restriktioner

Bostadsområden i norra kommundelarna

Spår av gammal kulturmiljö vid Åby säteri. De gamla ekarna är mycket värdefulla för den biologiska mångfalden eftersom de erbjuder en mångfald av livsmiljöer för många olika arter. Inget annat av våra trädslag har så många djur och växter knutna till sig som eken.

NATUR- OCH KULTURMILJÖ

Resultatet från dialogmöteskartorna presenteras på s. 55. Sammanställningen av dessa möten visar att synpunkterna: *Bevara den orörda landskapsbilden* och *Bevara Åbyfjordens karaktär och natur* är de synpunkter som värderats högst av de medverkande.

Den fördjupade översiktsplanen ska ge rekommendationer kring användandet av mark och vatten inom planområdet. Rekommendationerna syftar till att skapa förutsättningar för en levande landsbygd utan att *den orörda landskapsbilden* och *Åbyfjordens karaktär och natur* förvanskas eller förstörs.

För att kunna ta fram rekommendationer som är relevanta och för att skapa en förståelse för varför dessa rekommendationer ser ut som de gör har planområdet delats in i sex olika naturvärdesområden. Varje naturvärdesområde har sina specifika förutsättningar för utveckling och bevarande. Tillsammans ger de en helhetsbild av Åbyfjordens natur- och kulturmiljö.

Landskapet runt Åbyfjorden är så pass påverkat av människan att man inte kan skilja på natur- och kulturmiljö, de är starkt sammanflätade och bildar tillsammans den landskapsbild vi har idag.

Natur- och kulturvärdesområden

Planområdet har utifrån landskapets karaktär delats in i följande natur- och kulturvärdesområden:

- **Vattenområde – barnkammare för både fisk, bottenlevande djur och fåglar.**
- **Havsstrandängar med långsträckta ler- och sandbottnar**
- **Öppen mark i breda och smala dalgångar.**
- **Skogsbeklädda bergspartier med öppna hällmarkslandskap samt branta klippväggar.**
- **Klippstrand**
- **Kustljunghed**

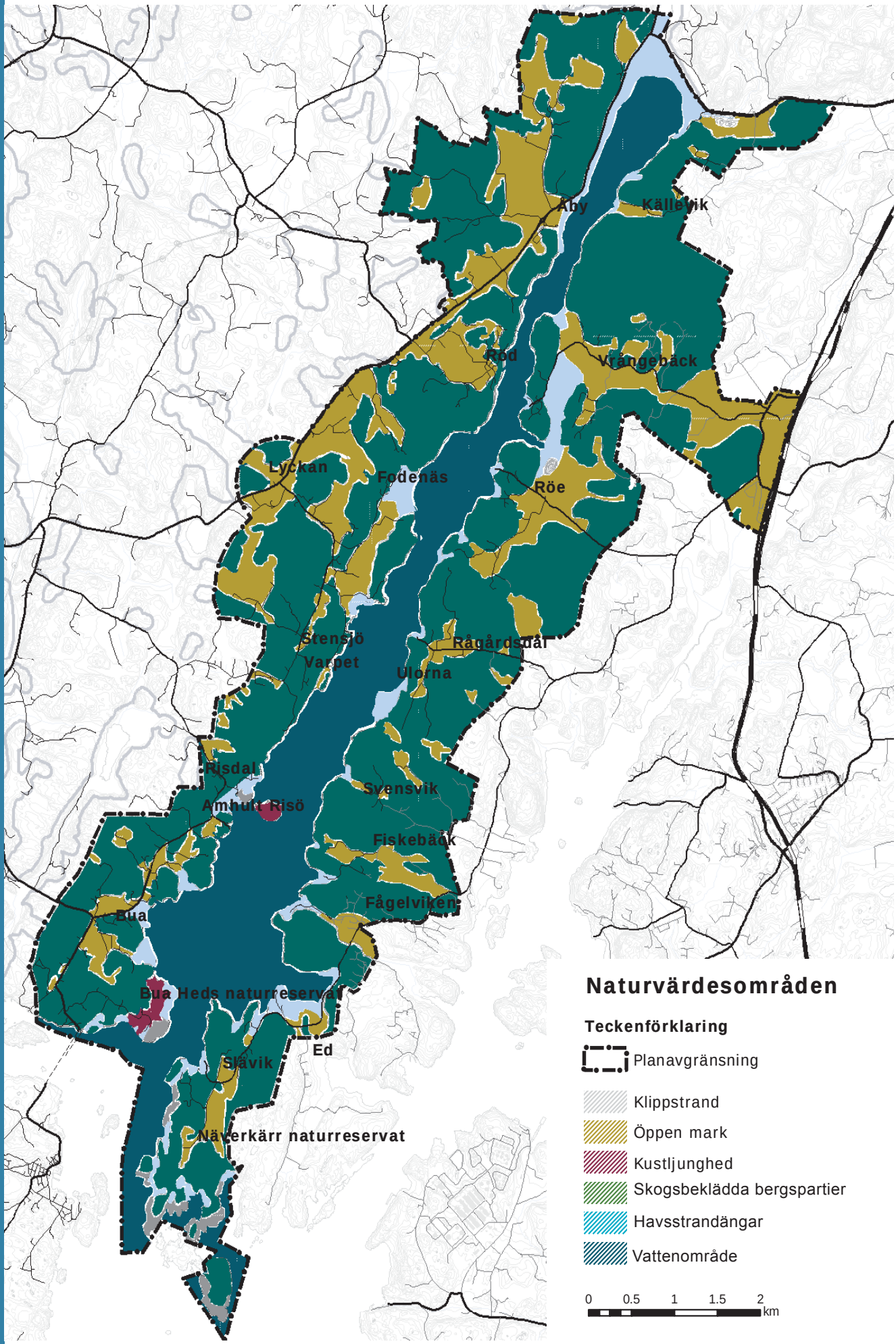
Aby
Källevik
Röd
Vrångebäck
Lyckan
Fodenäs
Röe
Stensjö
Vappet
Rågårdsdal
Ulorna
Risdal
Svensvik
Amhult
Risö
Fiskebäck
Fågelviken
Bua
Bua Heds naturreservat
Ed
Slävik
Näverkärr naturreservat
Naturvärdesområden
Teckenförklaring
Planavgränsning
Klippstrand
Öppen mark
Kustljunghed
Skogsbeklädda bergspartier
Havsstrandängar
Vattenområde
0
0.5
1
1.5
2
km

Vattenområde

barnkammare för både fisk, bottenlevande djur och fåglar.

Vattenområdet utgörs av den smala grunda havsvik som avdelar Sotenäset från Härnäset. Fjorden saknar egentlig tröskel och är till större delen relativt grund. De innersta delarna av fjorden utgörs av riktigt grunda och långsträckta ler- och sandbottnar som omges av salta strandängar.

Längst in i fjorden mynnar Bärfendalsälven samt Skårvebäcken och Lundebäcken. Dessa tillrinnande vattendrag medger en mindre estuariebildning i fjordens innersta del. Estuariets omfattning varierar med tillrinnande sötvattenflöde i dynamik med havets vattenstånd.

De inre, näringsrika vikarna och grunda bottnarna med omgivande strandängar, är viktiga häck- och övervintringsplatser för sjöfågel och vadare. Fågellivet är känsligt för störning från mänskliga aktiviteter. Området är i sin helhet viktigt för fiskreproduktionen.

Havsstrandängar

med långsträckta ler- och sandbottnar

Havsstrandängarna bildar öppna landskapsrum längs fjorden. De utgör ett karaktärsgivande landskapselement som bidrar till områdets attraktivitet som boende- och besöksmiljö.

Havsstrandängarna har därmed ett högt värde med hänsyn till landskapsbilden, men också ett högt naturvärde för dess potential att vara rikt på växt- och djurarter.

Som för övrig öppen mark krävs hävd för att strandängarnas karaktär och artrikedom ska kvarstå; via bete eller slåtter.

Havsstrandängar finns främst i den innersta delen av fjorden, men förekommer även i mindre skala längs fjordens strandlinjer.

Segelbåt på väg in i Åbyfjorden.

Betande kor håller de landskapsbildsskyddade havstrandängarna i den norra delen av planområdet öppna.

Öppen mark
i breda och smala dalgångar

Den låglänta öppna marken längs fjorden utgörs av odlingsmark, betesmark, ängar och hagar. Tillsammans med de skogsbeklädda bergspartierna bildar den öppna marken ett karaktärsgivande landskap. På lysekilssidan utgör den öppna marken smala dalgångar som i öst-västlig riktning löper över Härnäset och bildar öppningar ner mot fjorden. På sotenässidan är dalgångarna större och bildar öppna landskapsrum. Den öppna marken i dess olika former omfattar ett flertal natur- och kulturvärden. Marken har brukats och hävdats under lång tid och medverkar till en landskapsbild som är en attraktiv del av vårt kulturarv.

Fortsatt hävd av marken är en förutsättning för att den ska finnas kvar. Utan slåtter, bete eller odling av marken växer den snabbt igen och övergår och förändrar landskapet från fysiskt och visuellt öppna rum till slutna, skogsbeväxta och svårframkomliga landskapsrum. En levande landsbygd med ett aktivt jordbruk är därmed avgörande för att dessa områden ska finnas kvar.

Slåtter och bete gynnar en rik flora med ettåriga, frösättande växter, som är känsliga för naturlig konkurrens. Vid kusten är dessutom klimatet milt och jorden på många håll skalrik, vilket ytterligare bidrar till mångfalden. Hävden gynnar också djurlivet. Främst insekterna men även fåglarna gynnas då man bevarar strandängar, gamla träd, stenmurar m m.

Betesdjuren är mycket viktiga för ett öppethållande av marken och således ett bevarande av landskapsbilden.

Skogsbeklädda bergspartier

med öppet hällmarkslandskap samt branta klippväggar

De skogsbeklädda bergspartierna är storskaliga och utgör en omfattande del av planområdet. De omfattar höglänta, storskaliga markområden och har ofta en storslagen utsikt samt ett exponerat läge mot omgivningen. Kring Åbyfjorden är dessa områden i stort sett helt oexploaterade.

Bergspartierna täcks i de höglänta områdena huvudsakligen av glesa hällmarksskogar där berget ofta går i dagen och där trädvegetationen utgörs av lågväxt, vindpåverkad barrskog.

I sprickdalar och i randzonerna, där jordlagret är tjockare och vindpåverkan mindre, är skogsområdena tätare och mer högväxta. Det är i huvudsak i dessa delar som ädellövskogarna finns.

Där bergpartierna möter fjorden utgör de ofta höga, branta och kala klippväggar som dramatiskt stupar ner i vattnet. De branta klippväggarna utgör en mycket påtaglig och typisk karaktär för området.

Klippstrand

Klippstränderna består av kala, slipade berghällar. I kontrast till de branta klippväggarna är de relativt låglänta och sluttar svagt ner mot fjorden. Klippstränderna förekommer som ett vanligt och karaktärsgivande landskapselement längs de kuststräckor i Lysekils och Sotenäs kommuner som exponeras mot det öppna havet. Längs Åbyfjorden förekommer detta naturvärdesområde mera sparsamt och då främst i de södra delarna av planområdet där fjorden mynnar i det öppna havet, bl a inom naturreservaten Näverkärr och Bua hed. Mindre områden med klippstrand finns i övrigt spritt längs fjordens stränder.

Sammanhängande och oexploaterad natur utgör en viktig del av upplevelsen av Åbyfjordsområdet som vild och orörd.

En av klippstränderna på lysekilssidan med resterna av en gammal bryggkonstruktion.

Kustljunghed

Bua hed och Risö utgör områden av kustljunghed, vilka har en särpräglad karaktär som skiljer sig från det övriga landskapet. Områdena med kustljunghed har ett högt bevarandevärde just pga sin unicitet.

Hedarna ligger på en sandavlagring vilket gör att vegetationen är mycket slitagekänslig. Ljung uppblandad med kråkris dominerar växtligheten men här och var finns partier med lavrik gräshed.

Mot fjorden övergår heden i sandstrand. Bete eller annan typ av hävd av hedlandskapet krävs för att det inte ska växa igen. Att landskapet hålls öppet är avgörande för dess karaktär.

En av de populära badstränderna i naturreservatet Bua Hed på sotenässidan.

Diagram över natur- och kulturvärden samt deras hot och ekosystemtjänster

På följande sida presenteras ett diagram som är skapat utifrån ekosystemansatsens principer. Diagrammet sammanfattar de hot som finns mot de sex olika natur- och kulturvärdesområdena inom planområdet. Diagrammet visar även många av de tjänster (ekonomiska, sociala och miljömässiga) vi människor kan få utav natur- och kulturvärdesområdena, om vi brukar, utvecklar och bevarar dem på ett hållbart vis.

Förtydligande av ekosystemtjänsterna

Försörjande tjänster är de varor som människor får från naturen. Försörjande tjänster finns i områdena kring Åbyfjorden bland annat olika former av livsmedel (matfisk och skaldjur, kött- och mjölkproduktion, spannmål, grönsaker och frukt) och vattenförsörjning.

Till reglerande och upprätthållande tjänster räknas ekosystemens reglerande förmåga av olika processer såsom klimatreglering. Vad gäller reglering av biotisk miljö och tjänster som t ex pollinering finns det många viktiga områden kring Åbyfjorden. Dessa tar form av odlingsmarker, naturliga betesmarker, ängar, äldre odlingar och byggnader. Det finns även ädellövskogsområden och olika nyckelbiotoper. Utöver detta finns öringsförande vattendrag och andra betydelsefulla vattenområden. Det finns också viktiga ekosystemtjänster vad gäller reglering av den fysiska miljö t ex reglering av vattenflöden.

Kulturella tjänster är de tjänster i naturen som bidrar till vårt välbefinnande, bland annat estetiska värden. Åbyfjorden har många intellektuella och upplevelsebaserade ekosystemtjänster. Det kan handla om utsiktsplatser, badplatser och naturstudier. Det finns också gott om symboliska ekosystemtjänster i form av ”landskapskaraktär”och ” natur- och kulturarv”. De kulturella tjänsterna är viktiga för besöksnäringen.

Mål för brukande och bevarande

Den fjärde rutan kallas ”Mål för brukande och bevarande inom ramen för vad naturvärdena klarar av”. Målen är det som den fördjupade översiktsplanen ska utmynna i, med andra ord själva planförslaget i form av riktlinjer för den långsiktiga mark- och vattenanvändningen.

NATUR- OCH KULTURVÄRDESOMRÅDEN

Vattenområde – barnkammare för både fisk, bottenlevande djur och fåglar.

Havsstrandängar med långsträckta ler- och sandbottnar

Öppen mark i breda och smala dalgångar

Skogsbeklädda bergspartier med öppna hällmarkslandskap samt branta klippväggar

Klippstrand

Kustljunghed

HOT

Avsaknad av hävd som leder till igenväxning av kulturlandskap

Fragmentering av landskapet som en effekt av exploatering

Bristfälliga avlopp och en ökad miljöbelastning till följd av exploatering

Miljögifter och slitage till följd av uttökad båttrafik/större hamnar

Slitage och miljögifter från befintlig båttrafik

Utfiskning

Övergödning

Oljeutsläpp

Muddring

Olämpliga avverkningsmetoder

Dränering av våtmarker

Översvämning

Varierande markskötsel ex. oskötta diken

Marint skräp

TJÄNSTER/MÖJLIGHETER

Försörjande tjänster och resurser
Matfisk och skaldjur
Persontrafik med båt
Vattenbruk och yrkesfiske
Virke
Kött- och mjölkproduktion
Ull- och skinnproduktion
Mat såsom spannmål, grönsaker och frukt
Medicin och forskning

Reglerande tjänster
Pollinering
Vattnets kretslopp
Skydd mot översvämning
Klimatreglering och CO_2 fångst, syreproduktion
Biologisk mångfald

Stödjande tjänster
Fotosyntes
Näringscirkulation
Jordartsbildning
Primär produktion

Kulturella tjänster
Ett unikt mål för besöksnäringen
Småskalig handel ex. gårdsbutiker och ateljéer
Boende för besöksnäringen
Kustkultur - ett berättande landskap
Båtturer som en del av besöksnäringen

Fysisk och psykisk hälsa- folkhälsa
Landskapsbild - utsiktsplatser
Skönhetsupplevelser och rekreation
Naturliv och naturupplevelser

Badvatten och badstränder/klippor
Sportfiske, båtliv och vattensport
Vandring, cykling och klättring
Fågelskådning & djurliv
Jakt

Ett levande landskap
Innovativa och hållbara boendeformer
Bostäder med landsbygdskvaliteter
En attraktiv boendemiljö

Läromiljö för barn och vuxna

MÅL FÖR BRUKANDE OCH BEVARANDE inom ramen för vad naturvärderna klarar av: **PLANFÖRSLAGET**

Hot och tjänster

I diagrammet på föregående sida kan du utläsa de hot som påverkar planområdets naturvärdesområden. Diagrammet illustrerar även tydligt att det finns många tjänster (så kallade ekosystemtjänster) som naturvärdena ger oss människor.

Diagrammet illustrerar att om vi inte arbetar med att minska de hot som finns mot naturvärdesområdena så förstör vi även de tjänster som naturvärdena erbjuder oss människor.

I detta kapitel beskrivs de mest aktuella hoten och de främsta tjänsterna inom planområdet.

Hot

Övergödning

Utsläpp av för mycket gödande växtnäringsämnen (framförallt kväveoxider och fosfater) i mark och vattendrag leder till övergödning. Naturvårdsverket klassar övergödning som det absolut största hotet mot havsmiljön och de kustnära ekosystemen. I de nationella miljömålen ingår det att stoppa övergödningen.

Övergödningen blir särskilt tydlig i inre kustvatten där vattenomsättningen är låg, exempelvis i inre Åbyfjorden. De grunda havsvikarna (0-10m) har en avgörande betydelse för kustens produktionsförmåga eftersom de fungerar som skafferier och barnkammare för både fisk, bottenlevande djur och fåglar.

Effekterna av övergödning i Åbyfjorden syns tydligt på de ålgräsängar som finns i fjorden, och då framförallt på de ängar som ligger längre in i fjorden där vattenomsättningen är sämre. Ålgräsängar är en av de mest värdefullla biotoperna i havet. Dessa är uppväxtområden för matfisk och skaldjur.

Två exempel på fiskarter som minskat i Åbyfjorden är torsk och ål. Dessa fanns det tidigare gott om i fjorden. Under de inventeringar av ålgräsängar som gjorts under sommar 2012 upptäcktes ingen ål eller torsk. För att dessa ska ha en chans att komma tillbaka krävs det att vi värdesätter ålgräsängarna som deras barnkammare.

Tillrinningen från Bärfendalälven är en stor källa till gödande växtnäringsämnen. Älven kantas huvudsakligen av jordbruksmark som läcker näringsämnena kväve och fosfor.

Även enskilda avlopp bidrar med belastningen av övergödande ämnen till Åbyfjorden. Många avlopp är undermåliga och behöver åtgärdas.

Slitage och miljögifter från befintlig båttrafik

Längs med Åbyfjordens kust finns 15 st småbåtshamnar/bryggområden som är så stora att de rymmer 6 båtplatser eller fler. På Sotenässidan finns dessa bryggområden i Röd, Fodenäs, Stensjö, Varpet, Timmervik, Risdal och Östra Rörvik. På Lysekilssidan finns de i Slävik, norra och södra Fågelviken, Båtevik, Rågårdsdal, Röe Sandvik (norra och södra) och Vrångebäck (se karta s. 32). Sammanlagt rymmer de ca 520 båtplatser. På Sotenässidan är det sammanlagda antalet båtar cirka 150 och på lysekilsidan ca 370. Utöver dessa finns ett flertal enstaka båtplatser längs stränderna. De enskilda bryggområdena är var för sig inget stort miljöproblem men bildar tillsammans en stor hamn vars båtar har stora effekter på fjordens vattenkvalitet och bottenliv. En inventering av ovanstående hamnar längs Åbyfjorden samt hamen vid Åby gjordes under sommaren 2013. En sammanställning av denna finns i bilagan *Hamninventering*.

Ålgräsängarna (en av havets viktigaste biotoper och barnkammare för matfisk, läs mer om detta under rubriken ”Övergödning”) påverkas framförallt av det mekaniska slitaget som båtarna medför. Det är därför viktigt att tänka över placeringen av bryggområden i förhållande till ängarnas placering.

Vid bedömning av en utbyggnad av ett befintligt bryggområde är det viktigt att beakta landområdet invid bryggområdet. Finns det förutsättningar för exempelvis omhändertagande av mer avfall, trafik, möjlighet till ramp, uppställning, trailers

och vinterförvaring av båtar?

Lagrade miljögifter i havet

Den sammanlagda mängden båtar i Åbyfjorden tillför miljögifter till den marina miljön. Dels finns gifterna lösta i vattnet, dels lagras de i bottensediment. Det är både via båttrafik (bränsle) och via båtbottenfärger som gifterna tillförs miljön. Det är numera förbjudet att använda de allra giftigaste bottenfärgerna som bland annat innehöll TBT. De som används idag är skonsammare mot miljön, men innehåller fortfarande koppar. Tidigare användning av giftigare båtbottenfärg har dock tillfört gifter som fortfarande finns lagrade i bottensedimenten.Gifterna frigörs vid exempelvis muddring och påverkar då växt- och djurliv. Då båtbryggorna ofta är lokaliserade i anslutning till badplatser innebär miljögifterna även en negativ påverkan på badande människor.

En viss del miljögifter tillförs även fjorden genom avrinning från exploaterade områden.

Oljeutsläpp

Längs västkusten finns det flera faktorer som gör att ett eventuellt oljeutsläpp når land mycket snabbare än på övriga kustavsnitt. Dessa faktorer är farledernas närhet till land, den förhärskande vindriktningen (SV-V) och havsströmmarnas riktning. För Åbyfjorden finns ytterligare en faktor som består av närheten till Brofjorden där Preems oljeraffinaderi ligger. Raffinaderiet tar emot knappt 11 miljoner ton råolja per år via båt och när fartygen inväntar tillstånd att lägga till ligger de för ankar vid en ankringsplats precis söder om mynningen till Åbyfjorden. Sannolikheten för ett oljeutsläpp från tankfartygen anses inte stor men förödelsen vid en olycka är desto större.

Det finns även två ankringsplatser inne i fjorden (se karta s. 32). Den nyttjas då och då för ankring av gasfartyg efter att dessa lossat sin last. Städning av däck samt knackning av rost mm kan resultera i att miljögifter hamnar i fjordens vatten. Haveri av ett fartyg med denna storlek inne i Åbyfjorden, med oljeläckage som följd, bedöms innebära risk för betydande miljökonsekvenser. Sjöfartsverket ansvarar för frågan om ankringsplatser. (se förslag till riktlinjer samt bedömning av konsekvenserna på sidorna 91 respektive 128.

En oljeskyddsplan gemensam för Strömstad, Tanum, Sotenäs, Lysekil, Munkedal och Uddevalla kommuner har arbetats fram. Förhoppningen är att denna ska antas i samtliga kommuner under 2014. I denna pekas Åbyfjorden ut som ett skyddsvärt område. De två ankringsplatserna inne i fjorden kommenteras. Sotenäs och Lysekils kommuner har tidigare medverkat i ett arbete med digital miljöatlas. I denna redovisas två lämpliga platser att dra länsar över fjorden för att förhindra olja att komma in i Åbyfjorden och skada miljön vid eventuella oljeutsläpp. En yttre läns föreslås kunna dras mellan Röd och Uleberget och en inre läns mellan Nordens ark och Kallareberget. Inloppet till Åbyfjorden är relativt smalt, vilket innebär goda förutsättningar att snabbt placera länsar som minskar intrånget av olja. Länsarna finns idag inte vid den plats som redovisas som lämplig, utan får transporteras dit med båt av räddningstjänsten. I den digitala miljöatlasen pekas även ut vilka miljöer som är de mest skyddsvärda.

Marint skräp

Marint skräp är både ett miljöproblem och ett estetiskt problem då stränderna inte blir lika attraktiva om de är fulla med skräp. Detta kan påverka både besöksnäring och friluftsliv negativt. Då källorna till skräpet som hamnar på västkustens stränder ofta ligger långt härifrån är det en fråga som inte går att hantera lokalt. Det finns även verksamheter i Sverige som bidrar till det marina skräpet i form av exempelvis plastskräp och plastpartiklar. Även orenat dagvatten från våra bebyggda miljöer är en källa till förorening av vattendrag, sjöar och hav.

För att undvika att avfall tillförs lokalt kan riktlinjer kring avfallshantering i bryggområden, vid badplatser och längs vandringsleder tas fram.

Avsaknad av hävd som leder till igenväxning av kulturlandskap

Människan har alltid påverkat sin omgivning, det står att läsa i spåren som vi lämnar efter oss.

I dalgångarna runt Åbyfjorden har markerna hävdats i hundratals år. Med förändring av lantbruket och förändring av boendestrukturer riskerar den värdefulla odlingsmarken att växa igen. Igenväxning av tidigare odlingsmarker och betesmarker gör att en värdefull landskapsbild går förlorad. En landskapsbild som berättar om vår historia och inte minst ger oss möjlighet att producera mat i framtiden. Odlingsmarker som brukats i hundratals år är av mycket bra kvalitet och således mycket värdefull mark för vår framtida försörjning. Dessa marker är mycket svåra att återställa om de väl blivit förstörda av exempelvis exploatering.

Den mark som hålls öppen genom bete eller slåtter är ofta mycket artrik, inte minst de betade strandängarna. Igenväxning av dessa marker innebär därmed en reducering av den biologiska mångfalden.

Den småskalighet som den öppna marken har längs Åbyfjorden innebär en begränsning i möjligheten att bedriva storskaligt, rationellt och därmed lönsamt jordbruk. Det småskaliga jordbruket ger i få fall heltidssysselsättning. Att hitta sätt att utveckla landsbygden som innebär möjlighet att även i framtiden hålla marken öppen är därmed en utmaning. Möjligheten att bruka marken är en viktig del i landsbygdens attraktivitet som livsmiljö.

Om marken slutar att hävdas och lämnas utan andra åtgärder, kommer den relativt snabbt att växa igen. Om skogsmark ersätter den öppna marken förändras landskapsbilden på ett betydande sätt. Det innebär till viss del en begränsning i tillgängligheten inom området.
Odlade områden är ofta utdikade. När skötseln av markerna avtar innebär det på sikt att dikena växer igen och att våtmarker blir ett vanligare inslag i landskapsbilden. Våtmarker kan som betade marker vara mycket artrika och därmed betydelsefulla för den biologiska mångfalden. De kan också innebära en begränsning i tillgängligheten inom området.

Fragmentering av landskapet som en effekt av exploatering

Exploatering kan vara ett hot mot flera natur- och kulturvärdesområden. En attraktiv boendemiljö kan dock även ses som en av de tjänster som värdeområdena erbjuder (se s. 71 för beskrivning av attraktiva boendemiljöer som tjänst).

En exploatering för bostäder, verksamheter, bryggor mm innebär ett ianspråkstagande av ett eller flera naturvärdesområden. Var exploateringen görs, hur den görs och i vilken omfattning den görs påverkar konsekvenserna på naturvärdesområdena. Åbyfjorden omfattas av ett flertal skydd som syftar till att säkerställa de natur- och kulturvärden som finns inom området. Det innebär att det lagmässigt finns ett flertal förhållningssätt kring hur exploatering kan ske inom området. Framförallt, vilket de många skydden också syftar till, bör vi hitta förhållningssätt för att inte utplåna de tjänster som miljöerna idag erbjuder i form av en attraktiv landskapsbild, områden för rekreation, en växande besöksnäring, vackra badplatser, möjlighet till bad i rent vatten osv.

De olika natur- och kulturvärdesområdena är på olika sätt sårbara för exploatering. De skogsbeklädda bergpartierna omfattar idag stora, oexploaterade områden och de är ofta höglänta. Det innebär att exploatering inom dessa områden riskerar att bryta storskaligheten och att splittra upp det i flera små naturområden. Detta påverkar upplevelsen av ”orörd natur”. I höglänt terräng blir exploateringar exponerade mot sin omgivning, vilket ger en stor påverkan på upplevelsen av landskapet från fjorden.

Exploatering av den öppna marken begränsar förutsättningarna att nyttja jordbruksmarkens potential. Den riskerar också att fragmentera (dela upp) marken

i så små delar att dess funktion som odlingsbar mark går förlorad. Bebyggelse på öppen mark exponeras dock inte mot omgivningen på samma sätt som byggnation i högländ terräng. Inom det öppna landskapsrum där byggnationen sker har lokaliseringen av bebyggelsen dock en mycket stor påverkan på landskapsbilden.

Exploatering kan även sätta ett högre tryck på nybyggnation av bryggor vilket påverkar de marina habitaten i fjorden. Vissa av dessa habitat skyddas i Natura 2000-skyddet. Området som helhet påverkas av ökade utsläpp från båttrafik och av en ökning av tillförseln av miljögifter från bl a båtbottenfärger.

Friluftsliv & besöksnäring

En ökning och breddning i utövande av friluftsliv beskrivs främst som en tjänst och en önskad utveckling. Att mark- och vattenområden nyttjas mer frekvent av ett större antal människor kan dock till viss del innebära ett hot mot miljön och natur- och kulturvärdesområdena. Fågellivet kan störas, nedskräpningen kan öka och ökat slitage på mark och vatten kan ha negativa effekter för både miljö och för de boende i området. Dessa hot innebär inte att utveckling av friluftsliv och besöksnäring inom området ska begränsas, men att åtgärder som kan begränsa dessa hot ska eftersträvas och uppmärksammas.

Tjänster

Ekosystemtjänster är de tjänster som ekosystemen förser oss med och den nytta människor har direkt eller indirekt av ekosystemens funktioner.

Ekosystemtjänster upprätthåller och förbättrar människans levnadsvillkor och är många gånger en förutsättning för vårt välmående.

I kommande avsnitt beskrivs några av de främsta tjänsterna som natur- och kulturvärdesområdena inom planområdet erbjuder oss människor.

Friluftsliv & besöksnäring

Förutsättningarna för att idka friluftsliv är mycket goda inom planområdet. Friluftsliv är också en inriktning inom besöksnäringen som har stor potential för utveckling. Denna tjänst är så pass omfattande att vi beskriver den i ett eget kapitel, se sidan 72.

Kajakpaddling utgör en av de växande besöksnäringarna inom planområdet.

Verksamheter kopplade till en levande landsbygd

Det finns idag ett antal företag inom planområdet som på ett eller annat sätt nyttjar landsbygden och jordbruksmarken för sin verksamhet. En utveckling av denna typ av verksamhet är eftersträvansvärd som ett sätt att få en levande landsbygd. Verksamheter kopplade till en levande landsbygd beskrivs närmare i nästa kapitel, se sid 72.

Vattenbruk

Vattenbruk är en ekosystemtjänst som kan ha en positiv effekt på vattenmiljön genom att det motverkar övergödning. För att en musselodling eller ostronodling ska bidra till en positiv miljöeffekt och för att produktionen av musslor/ostron ska bli lönsam är det viktigt att den lokaliseras på rätt plats, har rätt utformning och sköts på rätt sätt.

Om musselodlingarna lokaliseras på en plats där det inte är tillräckligt god vattenomsättning blir det en ansamling av avfallsprodukter på botten under själva odlingen, detta påverkar sammansättningen av djursamhället så att mångfalden av bottendjurarter kan bli mindre än i omgivningen. Även tillväxtförmågan hos musslorna påverkas av vattenomsättningen i området, är det lagom strömt växer musslorna bra. Det är därför viktigt att bedöma vattenomsättningen i området vid placering av musselodlingar.

Formen på själva musselodlingen har effekt på tillväxtförmågan hos musslorna. En form som skapar många kantlägen, (exempelvis en smal och lång rektangel) och därmed god näringstillförsel för så många musslor som möjligt, ger en god tillväxt. Utformningen av odlingen kan även påverka den visuella upplevelsen samt hur mycket det stör friluftslivet.

Vid planering av musselodlingar bör också tillgången till vägar och bryggor vara god för att man lätt ska kunna transportera de skördade musslorna vidare.

Vid en genomtänkt lokalisering av och form på musselodlingen så är miljöeffekterna av musselodlingar huvudsakligen positiva samtidigt som det ökar möjligheterna till att lyckas bedriva en lönsam verksamhet.

Att ge möjlighet till musselodlingar i fjorden kan ses som ett lokalt miljöarbete för att minska övergödningen och få en bättre vattenkvalitet. Odlingarna bör dock vara småskaliga och kan kopplas till besöksnäring genom exempelvis så kallad musselsafari.

Det förekommer att musselodlingar utrustas med ljud för att skrämma bort fåglar. Ljudet innebär självklart en störning

Inom planområdet finns många attraktiva boenden med goda landsbygdkvaliteter såsom bland annat gång- och cykelavstånd till badplatser och stora tomter för platskrävande hobbies.

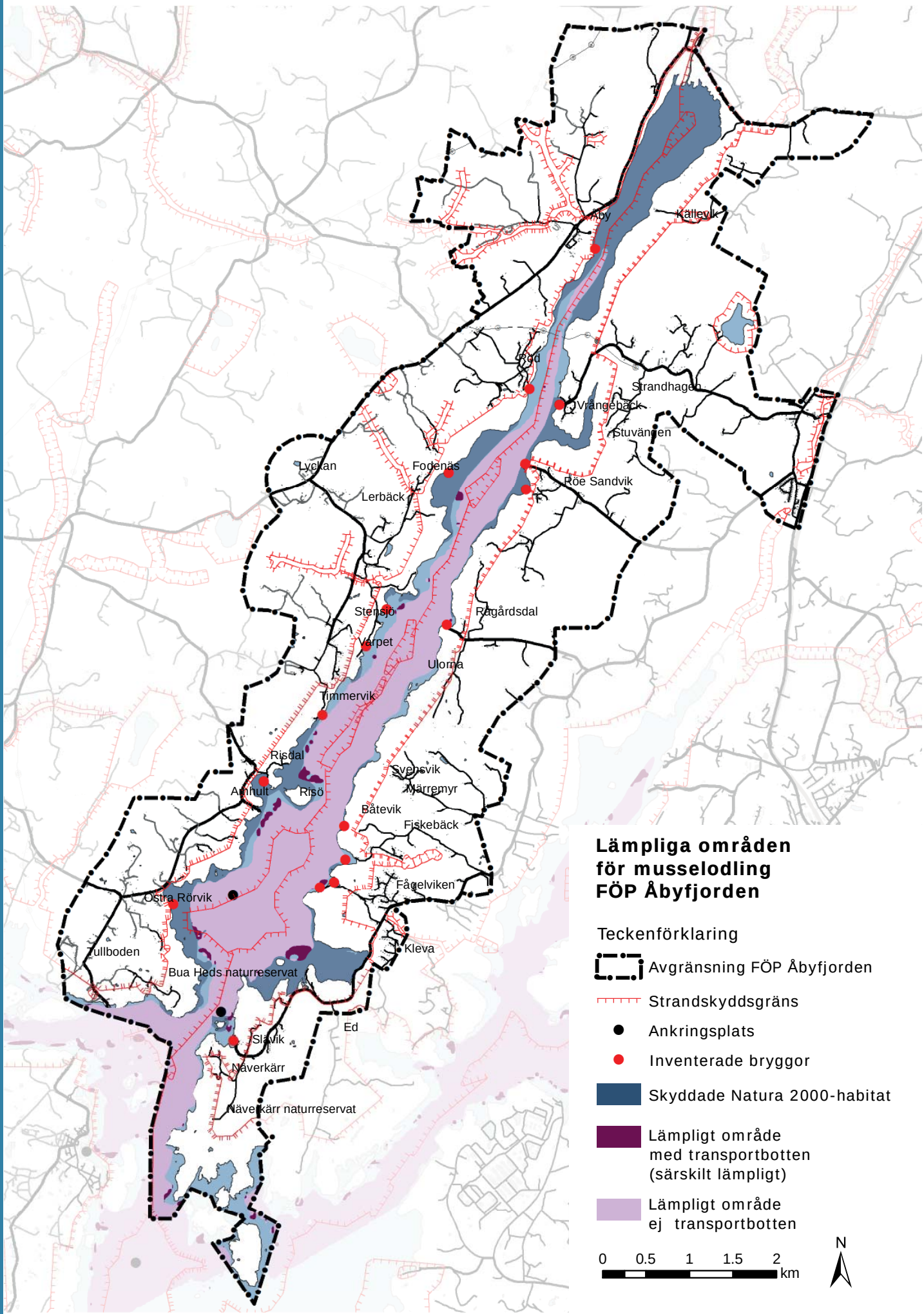
Åby
Källevik
Röd
Strandhagen
Vrångebäck
Stuvängen
Lyckan
Fodenäs
Röe Sandvik
Lerbäck
Stensjö
Ragårdsdal
Varpet
Ulorna
Timmervik
Risdal
Svensvik
Annhult
Risö
Märremyr
Båtevik
Fiskebäck
Fågelviken
Östra Rörvik
Kleva
Tullboden
Bua Heds naturreservat
Ed
Slävik
Näverkärr
Näverkärr naturreservat
Lämpliga områden
för musselodling
FÖP Åbyfjorden
Teckenförklaring
Avgränsning FÖP Åbyfjorden
Strandskyddsgräns
Ankringsplats
Inventerade bryggor
Skyddade Natura 2000-habitat
Lämpligt område
med transportbotten
(särskilt lämpligt)
Lämpligt område
ej transportbotten
0
0.5
1
1.5
2
km
N

för fågellivet och kan även innebära en störning för fritidsbåtlivet, friluftslivsidkare mm som är större än den visuella störningen.

En GIS-analys kring lämpligheten av musselodlingar har gjorts bl a för Åbyfjorden. Analysen utgår från vattendjup, vindförhållanden och bottenförhållanden. Det område som i kartan på s. 70 redovisas som lämpligt för vattenbruk är uppdelat i transportbotten och ej transportbotten. Transportbottnar innebär en särskilt god lämplighet för musselodling pga att avfall från odlingarna snabbare sköljs undan från bottnarna, vilket innebär mindre risk för syrebrist.

Attraktiva boendemiljöer

Naturvärdesområdena inom planområdet förser oss med attraktiva boende- och livsmiljöer. Några natur- och kulturvärdesområden, främst kantzonerna av skogsbeklädda bergpartier, innehåller mark som traditionellt sett har nyttjats för lokalisering av bostäder. Samtliga natur- och kulturvärdesområden ger som helhet en varierad, vacker och rekreativt värdefull boendemiljö. Utmaningen ligger i att lokalisera ny bebyggelse på ett naturligt och hållbart sätt i landskapet så att bostadsområden inte hamnar i konflikt med besöksnäring och friluftsliv. Boende beskrivs i ett eget kapitel (se s 74).

Badklippor vid Ulorna på lysekilssidan.

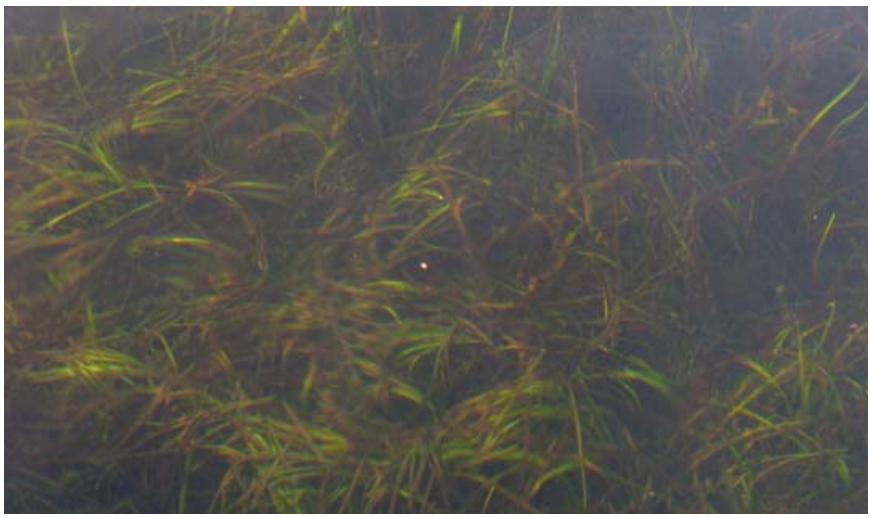

Bilden visar en av ålgräsängarna i Åbyfjorden, en av havets viktigaste biotoper och barnkammare för matfisk. Läs mer om dessa under rubriken ”Övergödning” på sid ??.

FRILUFTSLIV, BESÖKSNÄRING OCH VERKSAMHETER

Då Åbyfjorden och markområdena på dess båda sidor är relativt oexploaterade och hyser höga upplevelsevärden finns en potential i utvecklingen av friluftsliv och besöksnäring. Det finns en stor efterfrågan för att kunna utöva olika aktiviteter som paddling, klättring, fiske, dykning, fågelskådning, cykling och vandring både för boende i närområdet och för besökare. Åbyfjorden har alla förutsättningar för att kunna erbjuda detta. Fjordlanskapets unika natur och kulturmiljöer har helt andra kvaliteter än samhällen som Smögen, Hunnebostrand, Lysekil och Skaftös fiskesamhällen som idag är kommunernas stora turistattraktioner.

Besöksnäringen vid Åbyfjorden är en förhållandevis outnyttjad och dåligt marknadsförd resurs. Genom att utveckla, uppmärksamma och marknadsföra Åbyfjorden och dess möjligheter utökas kommunernas utbud av aktiviteter och upplevelser som till viss del även kan utövas under hela året.

Besöksnäringen har också en potential att utvecklas med inriktningar mot verksamheter kopplade till besöksnäring, friluftsliv och en levande landsbygd. Det finns idag flera goda exempel på verksamheter med denna inriktning.

Lysekilsidan
- Röe gård – café, turistiskt boende, butik mm
- Villa Bro – restaurang, pub, skulpturpark, turistiskt boende med cirka 2500 övernattningar per år.
- Klättertorpet - camping med cirka 1500 övernattningar per år och kurser i klättring. Campingen är för tillfället nedlagt pga flytt till en ny plats inom planområdet.

Sotenässidan
- Rödsgubben – butik och café
- Stenugnsbageriet – bageri och café
- Lyckans vandrarhem - turistiskt boende
- Nordens Ark – restaurang, djurpark, turistiskt boende, konferensanläggning mm
- Butiken på landet – klädförsäljning
- Stensjö gård – potatis och grönsaksförsäljning mm
- Café vid Röd
- Stensjö gård - jaktturism, turistfiske, stuguthyrning, båtplatsuthyrning

Det finns idag flera verksamheter som nyttjar området, men där företaget är beläget utanför området och i många fall utanför kommunerna. Det kan t ex handla om kurser i klättring och paddling, gruppaktiviteter, vandringspaket med övernattningar och mat osv. Att utveckla områdets potential för friluftsliv kan därmed innebära att en lokal förankring av företag och verksamheter med friluftslivsinriktning eftersträvas. Något som är starkt sammankopplat med strävan efter en levande landsbygd.

Utvecklingspotentialen för verksamheter med inriktning mot en levande landsbygd och friluftsliv bedöms vara stor pga att kommunernas attraktiva landskap är en stark dragningskraft. På så vis kan man även se ett ekonomiskt värde i att bevara större orörda naturområden samt utveckla friluftslivet. Verksamheter kopplade till besöksnäringen har även ett värde för boende i närområdet. Genom att utveckla besöksnäringen kan därmed även områdets attraktivitet för helårsboende öka. Det ger helt enkelt helårsboende inom området en alternativ försörjning.

Klättring är ett område inom besöksnäringen som framhävs i detta planförslag. Tusentals klättare besöker varje år Åbyfjordsområdet samt övriga delar av Lysekils och Sotenäs kommuner för dess unika klätterleder. Framförallt kommer klättrarna från Norden men relativt många kommer även från övriga Europa. Vissa klättrare kommer även långväga

ifrån som till exempel Venezuela, USA, Nya Zeeland, Argentina och Kanada.

De goda förutsättningarna för klättring har även lett till att ett flertal familjer valt att bosätta sig i kommunerna och till och med inom planområdet. Detta innebär ett ekonomiskt värde för kommunerna. Det leder till en inflyttning av unga arbetsföra människor som söker sig till Lysekil och Sotenäs på grund av det unika landskapet och möjligheterna till ett aktivt friluftsliv. Klättringen gynnar även bofasta och delårsboende på så vis att de får möjlighet att hyra ut sommarstugor och gäststugor till besökare.

Med en ökande omfattning av klättring och klätterturism i området följer ett ökat behov av iordningsställande och organisering. Slitage på marker, nedskräpning mm kan bli problem och behovet av strukturering med skyltning, markerade gångvägar, parkering, toaletter osv ökar.

Kajakpaddling är en annan del av besöksnäringen som har potential för utveckling. Åbyfjorden kan erbjuda upplevelserik paddling i ett vattenområde skyddat från vind och vågor. Förutsättningarna kan förbättras genom iordningställda iläggningsplatser längs stränderna, genom uthyrnings- och förvaringsmöjligheter mm.

I förlängningen av de renodlade friluftslivsaktiviteterna finns potential för utveckling av övernattningsmöjligheter, uthyrning, försäljning, caféer/restauranger, försäljning av utrustning och kurser/utbildningar mm.

En fördjupad översiktsplan kan i relativt liten utsträckning påverka den direkta utvecklingen av friluftsliv och besöksnäring. Den kan dock ge riktlinjer för den långsiktiga markanvändningen. Riktlinjer som innebär att förutsättningarna för denna typ av utveckling inte går förlorade. Till stor del handlar det om att styra var framtida byggnation kan ske. Sett ur perspektivet friluftsliv är det framför allt viktigt med riktlinjer för var bebyggelse *inte* ska ske.

En förutsättning för att kunna utveckla friluftsliv och besöksnäring inom Åbyfjordsområdet är att orörd och skyddsvärd natur bevaras. Ett hot mot detta är främst en fortsatt oreglerad och ogenomtänkt exploatering som kan leda till en spridd bebyggelse utan några större sammanhängande orörda naturområden.

För verksamheter kopplade till en levande landsbygd kan den fördjupade översiktsplanen endast redovisa en positiv inställning till en sådan utveckling. Anläggningar kopplade till den typen av verksamhet ges det utrymme för i planförslaget.

Områdets tillgänglighet för besökare är idag relativt dålig, då det huvudsakligen saknas kollektivtrafik och cykelvägar.

Kulturhistorien går att läsa på flera sätt inom området dels genom den rika förekomsten av fornlämningar och dels genom brukandet och hävden av marken, de befintliga bebyggelsestrukturerna som härstammar från olika tider osv. Möjligheten att läsa kulturhistorien ger området ett mervärde och har därmed ett bevarandevärde. Den rika förekomsten av fornlämningar säger oss också att området under lång tid har varit en attraktiv plats att bo och verka på. Möjligheten att låta ny bebyggelse och nya verksamheter bli en kvalitativ del av den framtida kulturhistorien bör därför också vara lämpligt.

BEBYGGELSE

Befolknings-utveckling

Befolkningsmängden i både Sotenäs och Lysekils kommun minskar. Den andel av befolkningen som bor inom området för denna fördjupade översiktsplan är relativt liten, särskilt på Sotenässidan då det här inte finns någon tätort utan området utgörs helt och hållet av landsbygd.

Längs Åbyfjorden är andelen helårsboende i förhållande till antalet bostadsfastigheter relativt låg (se s. 75). Den helårsboende befolkningen finns i större utsträckning i närheten av de större vägarna, medan andelen delårsbebodda fastigheter är störst i de vattennära lägena. En av anledningarna till detta är att en stor andel av den vattennära bebyggelsen utgörs av fritidshusbebyggelse där de befintliga husen och de planmässiga förutsättningarna gör det svårt att nyttja dem som helårsbostäder. En annan förklaring till fördelningen är troligtvis att ett helårsboende på längre avstånd från de större kommunikationsstråken innebär en ”krångligare vardag”, med långa avstånd till skola, arbete, service, sjukvård mm.

Förutsättningarna för att nybyggnation inom området ska nyttjas för helårsboende eller för verksamheter och därmed innebära skatteintäkter, arbetstillfällen och en levande landsbygd är till stor del kopplade till omfattning och utbyggnadstakt. Efterfrågan på helårsbostäder och verksamheter i området bedöms finnas, men i relativt begränsad omfattning. Samtidigt finns en stor efterfrågan på fritidsbostäder. En utbyggnadstakt som motsvarar efterfrågan på bebyggelse som gynnar kommunerna i form av en levande landsbygd är eftersträvansvärd.

Bebyggelsestruktur

Bebyggelse är en struktur som finns kvar mycket länge i landskapet och den skall även kunna användas av framtida generationer. Den unika miljön och de höga naturvärden som finns kring Åbyfjorden ställer höga krav på all nytillkommande bebyggelse samt på om- och tillbyggnader. Möjligheterna för utveckling av bebyggelsen är begränsad främst på grund av de bevarandeskydd som de olika riksintressena samt landskapsbildsskyddet utgör.

Ogenomtänkt lokalisering och utformning av bebyggelse är ett hot mot Åbyfjordens natur- och kulturvärdesområden och på så vis även ett hot mot de möjligheter/ ekosystemtjänster som området erbjuder.

Traditionellt har bebyggelsen i Bohuslän växt fram i zonen mellan bergen och den öppna, brukbara marken. Med en sådan lokalisering har man skyddat bebyggelsen från vindpåverkan. Genom lokalisering av bebyggelsen i randzonen har den brukbara marken värnats som en viktig resurs. Förutom funktionen som klimatskydd har berget en visuell funktion av att förankra bebyggelsen i landskapet och begränsa dess exponering mot omgivningen. På den öppna marken blir bebyggelsen mycket exponerad, liksom uppe på de höga bergspartierna. Detta är alltså lägen som traditionellt har undvikits för bebyggelse och därmed medverkat till områdets karaktäristiska landskapsbild.

Bebyggelsestrukturen ser olika ut på Lysekilssidan jämfört med på Sotenässidan.

På Lysekilssidan ligger bebyggelsen huvudsakligen längs bergskanterna i de smala dalgångarna, längs med vägen ut till Näverkärr samt i Brodalen och Bro. Höjdpartierna och branterna är till största del orörda vilket påverkar intrycket av Åbyfjorden från vattnet och Sotenässidan.

På Sotenässidan är bebyggelsen mer spridd längs med bergskanterna i de bredare dalgångarna. Det finns således ett flertal mindre bebyggelsegrupperingar i bland annat Röd, Lyckan, Stensjö, Fodenäs, Amhult och Bua. Bebyggelsen

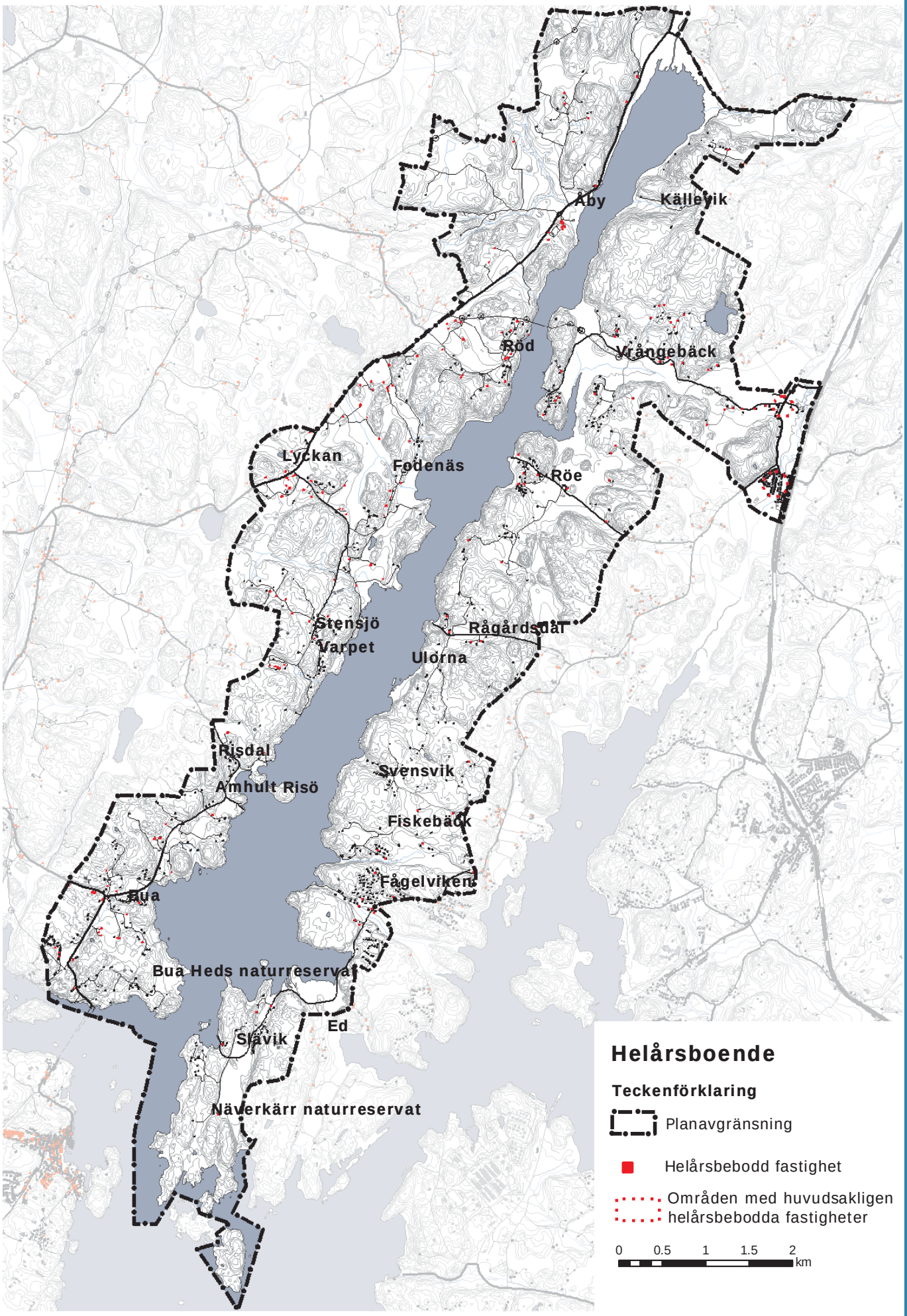
Åby
Källevik
Röd
Vrångebäck
Lyckan
Fodenäs
Röe
Stensjö
Varpet
Rågårdsdal
Ulorna
Risdal
Svensvik
Amhult Risö
Fiskebäck
Fågelviken
Bua
Bua Heds naturreservat
Ed
Slävik
Näverkärr naturreservat
Helårsboende
Teckenförklaring
Planavgränsning
Helårsbebodd fastighet
Områden med huvudsakligen helårsbebodda fastigheter
0
0.5
1
1.5
2
km

Exempel på fritidshusbebyggelse inom planområdet.

i Sotenäs är därmed mer exponerad mot vattnet än vad bebyggelsen på lysekilssidan är. En inventering av planlagda områden samt områden med sammanhållen bebyggelse längs fjorden gjordes under sommaren 2013. Detta material finns sammanfattat i bilagan *Bebyggelseinventering*.

Tillgängligheten till strandområdet, vilken är en av de främsta faktorerna som lockar besökande, kan hotas då havsnära lägen idag är de mest attraktiva för exploatering. Detta eftersom det finns mycket pengar att tjäna på att sälja havsnära tomtmark.

All nytillkommande bebyggelse har en påverkan på landskapsbilden. Hur stor och vilken inverkan på landskapsbilden ny bebyggelse har skiljer sig dock åt beroende vart i landskapet den är placerad.

Enskilda avlopp påverkar vattenområdet samtidigt som vägarnas standard är en begränsande faktor för en ökad exploatering.

Hantering av enstaka lokaliseringsprövningar och bygglov utan några riktlinjer i den översiktliga planeringen ger en spridd bebyggelse där hänsyn till en hållbar bebyggelseutveckling saknas. Fragmentering och ogenomtänkt lokalisering av bebyggelse medför i ett längre perspektiv att de stora orörda områden som utgör Åbyfjordens karaktär och attraktivitet går förlorade.

Landsbygden – en kontrast till staden

Landsbygden som livsmiljö ställer andra krav på förutsättningar för ett attraktivt boende än vad t.ex. staden eller kustsamhällena gör. Med ökande avstånd från service och kommunikationsstråk ökar behovet av andra kvaliteter för att göra boendemiljön attraktiv. Dessa kvaliteter utgörs bl.a. av:

- närhet till stora naturområden
- möjligheter till platskrävande bisyssla
- möjligheter till djurhållning
- möjligheter till odling
- möjligheter till självhushållning
- möjligheter till verkstad
- möjligheter till att bedriva verksamheter kopplade till besöksnäring och en levande landsbygd.
- tillgång till badliv
- tillgång till båt/båtplats
- möjligheter att påverka bland annat utformning och byggnadstekniska lösningar av sitt boende mot en mer hållbar utveckling
- möjlighet till temaboenden

Dessa kriterier bör helt eller delvis vara möjliga för all tillkommande bebyggelse inom området för denna fördjupade översiktsplan.

Gamla arbetarbostädet längs med vägen ute på Härnäset.

INFRASTRUKTUR

Vatten och avlopp

Vid nytillkommande bebyggelse är vatten- och avloppsfrågan viktig att lösa. En spridd bebyggelse innebär fler enskilda avlopp vars påverkan på både Natura 2000-området och miljökvalitetsnormerna varierar beroende på bl a typ och ålder på anläggningen samt den omgivande markens förutsättningar för infiltration. Ytterligare arbete med hur vattenkvalitén i Åbyfjorden kan förbättras bör fortgå.

Dessa alternativ finns vid utbyggnad av vatten och avlopp:
- Enskilda anläggningar
- Gemensamma VA-lösningar (i kommunal eller enskild regi)
- Kommunalt VA

Enskilda anläggningar

Att lösa VA-frågan med enskilda anläggningar är en enkel lösning vid enstaka tomter.

Att uppnå kravet på hög skyddsnivå bedöms i dagsläget generellt som rimligt. Framtida riktlinjer från Länsstyrelsen och de nya lagkrav som Havs- och vattenmyndigheten arbetar fram kan dock göra det betydligt svårare att lösa enskilda avloppsanläggningar.

Det sker en ständig utveckling av tekniken för enskilda avlopp, vilket ökar förutsättningarna att nyttja denna lösning även vid mycket högt ställda krav på rening.

Vid önskemål om att öka förutsättningarna för helårsboende i befintliga fritidshusområden innebär detta ett ökat vattenuttag och risk för saltvatteninträngning, vilket gör frågan om dricksvattenförsörjning blir väsentlig.
Slutna tankar är bra ur miljösynpunkt och fungerar bra för delårsboende, men fungerar med dagens förutsättningar sämre för helårsboende och är sämre ur transportsynpunkt samtidigt som de belastar reningsverken. Framtida lösningar med t.ex. vacuumsystem fungerar väl även för helårsboende och kan utvecklas för att fungera väl ur kretsloppssynpunkt.

Undermåliga enskilda anläggningar är ett problem då de innebär en större näringstillförsel till fjorden. Resurser krävs för tillsyn av anläggningarna.

Gemensamma VA-lösningar

Gemensamhetanläggningar för vatten och avlopp kan drivas i enskild eller kommunal regi.

Slutna tankar kan nyttjas även i form av gemensamhetsanläggningar. Framtida lösningar med t.ex. vacuumsystem kan fungera väl ur kretsloppssynpunkt.

Minireningsverk kan förbättra VA-situationen om de byggs ut som gemensamhetsanläggningar där man utöver nya fastigheter ansluter även befintliga fastigheter med äldre, enskilda VA-lösningar. Vid utbyggnad av minireningsverk inom äldre stugområden (främst i Lysekil) kan nettoutflödet öka då en väsentlig del av de befintliga fastigheterna saknar wc idag.

Utbyggnad av det kommunala VA-nätet

Kommunal VA-anslutning innebär en god rening och inga utsläpp till fjorden. Om framtida krav från myndigheter blir väldigt hårda kan kommunal VA-utbyggnad vara den mest långsiktigt hållbara lösningen.

Utbyggnad inom ett samlat beyggelseområde bekostas huvudsakligen av VA-taxan, men ledningarna mellan reningsverket och det aktuella området är en ren kostnad. En utbyggnad på landsbygd är därmed mycket kostsam och kräver finansiering. Detta kan innebära behov/önskemål om en hög exploateringsgrad längs överföringsledingarna, vilket i sin tur kan ge stora negativa konsekvenser på landskapsbilden och på de värden som gör området attraktivt för både boende, besökare och näringsidkare.

Om ett kommunalt VA-verksamhetsområde skapas kan befintliga fastigheter tvingas att ansluta till det kommunala VA-nätet. Detta kan innebära en positiv möjlighet för vissa fastighetsägare medan det för andra fastigheter innebär

en stor kostnadsökning och en svårighet/ovilja att bo kvar.

Det är osäkert om reningsverket i Brastad (Loddebo) har tillräcklig kapacitet för en utbyggnad.

Att VA-nätet används i begränsad omfattning under vissa delar av året kan leda till problem med VA-reningen. Det innebär att kommunalt VA är mindre lämpligt i områden med stor andel delårsbebodda fastigheter.

I Lysekils kommun planerar man under de närmaste åren att ta fram en VA-plan. VA-planen kommer att utreda och ta fram riktlinjer för hela kommunens framtida utveckling gällande vatten- och avloppshantering.

Vägnät

Vid en vidareutveckling av Åbyfjorden är det av stor vikt att titta på vägstandarden och kommunikationerna inom området. Många av vägarna har inte tillräckligt hög standard för att klara av den eventuella trafikökning som ny bebyggelse medför. Vägarna är främst till för den trafik som har en målpunkt inom området och då många av husen är fritidshus ökar trafiken inom området markant under sommarmånaderna.

En trafikflödesmätning har genomförts i två perioder på sotenässidan av fjorden för att mäta skillnaden i trafikflödet under låg- respektive högsäsong. Första mätningen var mellan den 27 maj och den 3 juni och den andra mätningen genomfördes mellan den 11 juli och den 18 juli. Slutsatserna från mätningen är att trafiken har ökat med allt från 80-175% i båda riktningarna. Trafikflödesmätningen visar hur stor trafikökningen är under högsäsong samt vilka vägar som får det högsta trycket.

Landskapet inom planområdet har en speciell karaktär med sprickdalslandskapet som skiftar från höga klippor till låga dalar. Detta gäller även vägarna som är en del av den karaktären. Vägarnas beskaffenhet gör de ofta lämpliga som gröna turistvägar för både vandring och cykling där många av de privata vägarna leder ner till små badvikar. För att kunna öka allmänhetens och turisternas tillgänglighet till Åbyfjorden bör nya parkeringar alternativt rastplatser i anknytning till området utredas. Även möjligheterna till förbättrad kollektivtrafik för området bör ses över.

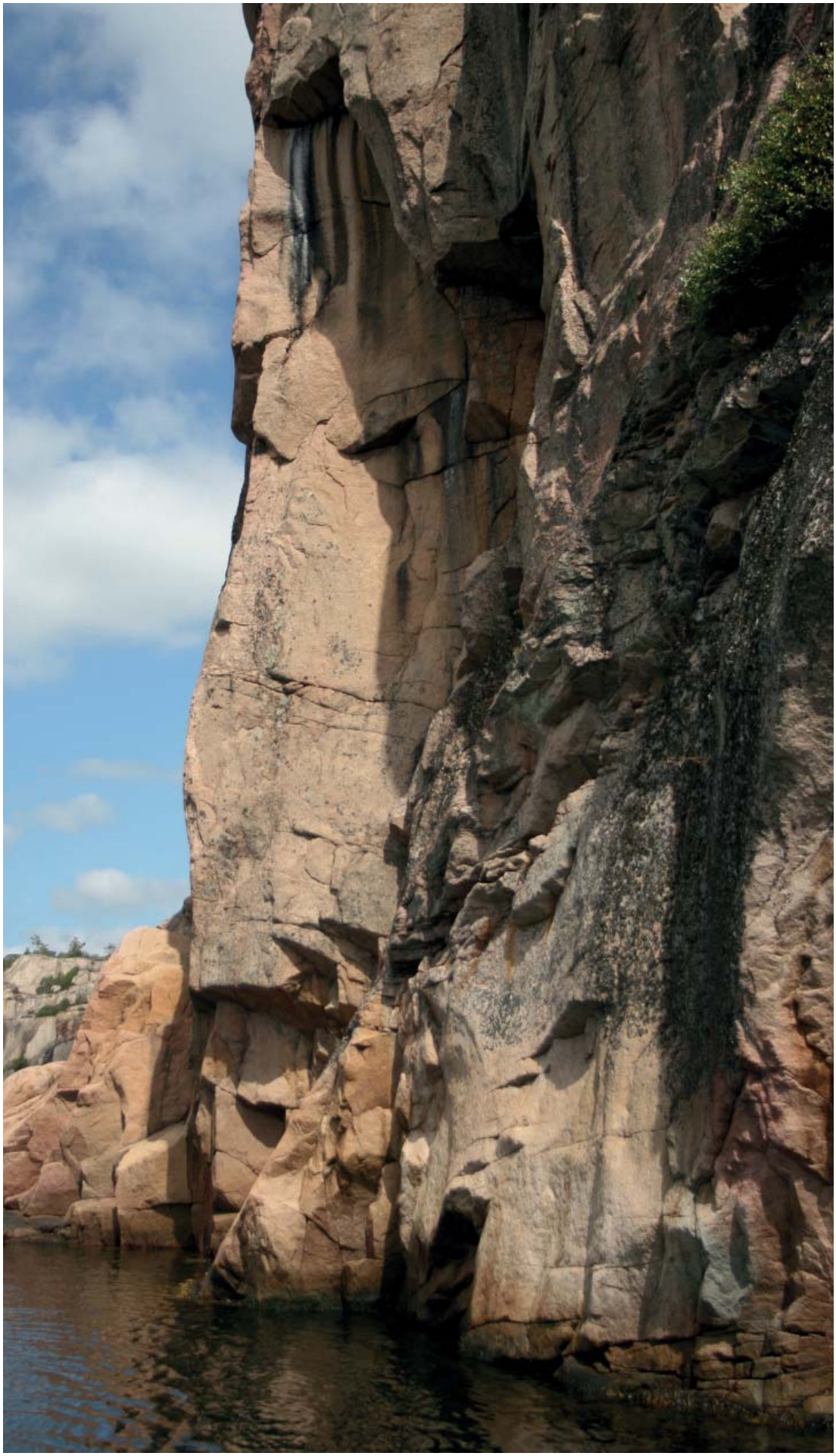

Kajakpaddlare vid Ulorna i Åbyfjorden bjuds på hisnande naturupplevelser

PLANFÖRSLAG
INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING 82

VÄGEN FRÅN ANALYS TILL PLANFÖRSLAG 83

NATUR OCH KULTURMILJÖ 84

Högländ obebyggt område 85

Strandskyddat markområde 86

FRILUFTSLIV, BESÖKSNÄRING OCH VERKSAMHETER 88

Jordbruksmark och verksamheter kopplade till jord- och skogsbruk 89

Vattenområdet 90

Knutpunkter för friluftsliv 92

BEBYGGELSE 95

Utformning av bebyggelse 95

Styrning/reglering av bebyggelse 97

Områden för bebyggelseutveckling 98

Närcentran-
större bebyggelsegrupper 99

Närområden-
mindre bebyggelsegrupper 100

Planlagda områden och områden med sammanhållen bebyggelse 101

Områden med möjlighet att pröva enstaka ny bebyggelse 103

INFRASTRUKTUR 104

Vatten och avlopp 104

Telekommunikation och elförsörjning 105

Vägnät 105

MELLANKOMMUNALA FRÅGOR 106

Gemensamt planarbete 106

Bärfendalsälven 106

SAMMANFATTNING

I följande kapitel presenteras riktlinjer som beskriver kommunernas syn på den framtida utvecklingen av planområdet. Riktlinjerna utgår framförallt från dialogmöten med medborgare, workshops med politiker från båda kommunerna samt en analys av natur- och kulturvärdesområden och deras tjänster/möjligheter (se diagram utifrån ekosystemansasten på s. 64).

Åbyfjorden omfattas av ett flertal skydd som syftar till att säkerställa de natur- och kulturvärden som finns inom området. Det innebär att det lagmässigt finns ett flertal förhållningssätt kring hur exploatering kan ske inom området. Framförallt, vilket de många skydden också syftar till, bör vi hitta förhållningssätt för att inte utplåna de ekosystemtjänster som området idag erbjuder i form av en attraktiv landskapsbild, områden för rekreation, en växande besöksnäring, vackra badplatser, möjlighet till bad i rent vatten osv. Dessa så kallade ekosystemtjänster utgör både en ekonomisk, ekologisk och social grund för området.

Planförslaget framhåller att friluftsliv, besöksnäring och byggande inte behöver hamna i konflikt med varandra om utveckling och bebyggelse sker under genomtänkta former.

Det är framförallt genom en medveten och kunskapsbaserad lokalisering av ny bebyggelse som planförslaget kan styra utvecklingen av planområdet mot en hållbar samhällsutveckling.

VÄGEN FRÅN ANALYS TILL PLANFÖRSLAG

- **Storslagen och orörd natur**
- **Småskaligt jordbrukslandskap**
- **Obruten kust**

Ovanstående tre punkter är vad som gör Åbyfjorden och dess omgivningar unikt och riksintressant. Det är utpekat som så unikt att det bedöms vara bevarandevärt ur ett nationellt perspektiv för sina natur- och kulturmiljöer och för förutsättningarna för friluftsliv. Inte minst är området riksintressant för dessa värden samlade i ett helhetsperspektiv.

Riksintressenas värdebeskrivningar skulle kunna tolkas som att ingen exploatering kan tillåtas- inga bostäder, inga verksamheter, inga nya båtplatser. Områdets värde ligger dock till stor del i att det lever och utvecklas.

Planförslaget utgör därför en tolkning av hur området långsiktigt kan vara levande, såväl genom människor som av en mångfald av växt- och djurarter. Riksintressena är en grundläggande utgångspunkt i den tolkningen, liksom de tankar och synpunkter som framkommit i dialog med de människor som bor och verkar i området.

Frågeställningen i framtagandet av planförslaget har varit:

Hur kan vi ge förutsättningar för människor att leva, verka och vistas i området utan att de tjänster (exempelvis fiske, bad i rent vatten, attraktiva besöksmål och strövarområden) som naturen och landskapet ger oss går förlorade?

och

Hur kan vi nyttja landskapet för att så många som möjligt ska ha förutsättningar att nu och i framtiden ta del av landskapets och naturens tjänster?

Planförslagets riktlinjer är kategoriserade och beskrivna under de rubriker som presenteras i innehållsförteckningen på sida 81.

De flseta rubriker går att återfinna på mark- och vattenanvändningskartan.

NATUR- OCH KULTURMILJÖ

Den rika natur- och kulturmiljön utgör grunden för både områdets värde (för boende, brukande av marken, för friluftsliv och besöksnäring). Därför utgör den rika natur- och kulturmiljön också grunden för utvecklingen. Utan en rik natur- och kulturmiljö begränsas förutsättningarna för en levande landsbygd.

Kulturmiljö

Kulturmiljön genomsyrar hela området och är en del av landskapsbilden. Hur marken har brukats, var vattenlederna har funnits och hamnarna därmed har utvecklats, hur bebyggelsestrukturen ser ut. Allt detta är en del av kulturhistorien. Liksom för naturmiljön finns förutsättningar för kulturmiljön i form av riksintressen, fornlämningar, kommunalt utpekade värdeområden osv. Planförslaget utgör en avvägning av dessa intressen. Kulturmiljön beskriver historien utifrån hur människan har påverkat och nyttjat platser genom tiderna. De riktlinjer som beskriver möjligheterna till utveckling i planförslaget kommer att påverka hur vår samtid ger avtryck i kulturhistorien.

De avägningar som görs i planförslaget utgår från följande riktlinjer:

- Kulturhistorien och dess värden ska ges utrymme att även i kommande generationer kunna läsas och upplevas i landskapet.
- Riktlinjer kring var och hur ny bebyggelse ska tillåtas växa fram ska ta hänsyn till historien.
- Möjligheterna ska finnas för att i vår tid leva i och utveckla området och på det sättet lämna kvalitativa spår av samtiden till kulturhistorien.

Ovanstående riktlinjer utgör övergripande ställningstaganden för hur kulturmiljön inom planområdet ska hanteras. På en mer detaljerad nivå krävs andra riktlinjer. Den fördjupade översiktsplanen kan inte ange riktlinjer för den detaljerade nivån, utan istället ge riktlinjer för hur frågor som rör kulturmiljön ska hanteras i kommande prövning av enskilda ärenden:

- Samråd med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet avseende behov av arkeologiska utredningar ska ske i alla detaljplaneprövningar, i samband med alla planutredningar samt i alla enskilda prövningar av förhandsbesked/bygglov där det finns flera kända fornlämningar i anslutning till det aktuella området.
- Samråd med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet ska ske i alla tillstånds-/prövningsärenden som rör vatten- och hamnområden med hänsyn till att samlad kunskap om marina lämningar är mycket begränsad.
- Inom områden där kulturmiljövårdsprogram/kulturmiljöunderlag, riksintressebeskrivning eller bilagan Bebyggelseinventering anger ett bevarandevärde i den befintliga bebyggelsemiljön ska bebyggelseantikvarisk kompetens tillfrågas i fortsatt prövning av ny bebyggelse eller förändringar av befintliga byggnader.

Naturmiljö

Planförslaget utgör en tolkning och en avvägning av alla de förutsättningar som finns inom området bl a i form av riksintressen och ekosystemtjänster. Avvägningen mellan intressen har resulterat i riktlinjer för hur de specifika värdena i områdets naturmiljö bäst tas tillvara. På följande sidor beskrivs de olika natur- och kulturvärdesområdena som planförslaget fokuserar på och riktlinjer kring bevarande och utveckling av dessa.

Högländ obebyggt område

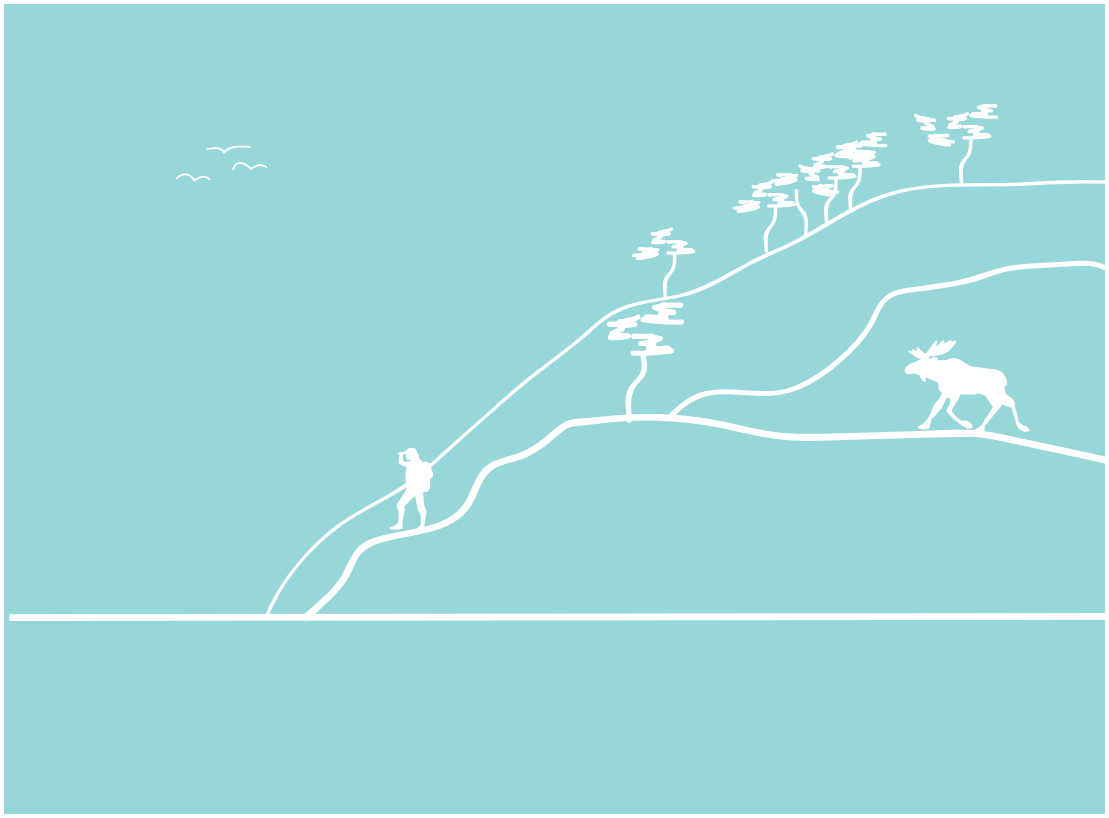

Dessa områden utgör storskaliga markområden som idag huvudsakligen är oexploaterade och oftast höglänta.

Oexploaterade naturområden utgör en betydande del av planområdets karaktär. De erbjuder och stärker upplevelsen av planområdet som orört och ”vilt”. De utgör områden som dels är exponerade från vattnet, och som motsvarande erbjuder storslagna utblickar över fjorden och dess omgivningar.

De stora sammanhängande naturområdena är avgörande för områdets utvecklingspotential som attraktiv boendemiljö och som besöksmål med en verksamhetsutveckling som följd.

Stora sammanhängande naturområden gynnar den biologiska mångfalden. Genom att värna dessa områden planerar vi utifrån vad naturen klarar av.

Inom dessa områden ska ingen ny bebyggelse (bostäder, verksamheter, bryggor eller andra anläggningar) tillkomma.

Utveckling av vandringsleder, ridleder, cykelleder, klätterleder och liknande får ske inom dessa områden. Även anläggningar kopplade till lederna får anordnas, som t ex vindskydd och utsiktsplatser.

Strandskyddat markområde

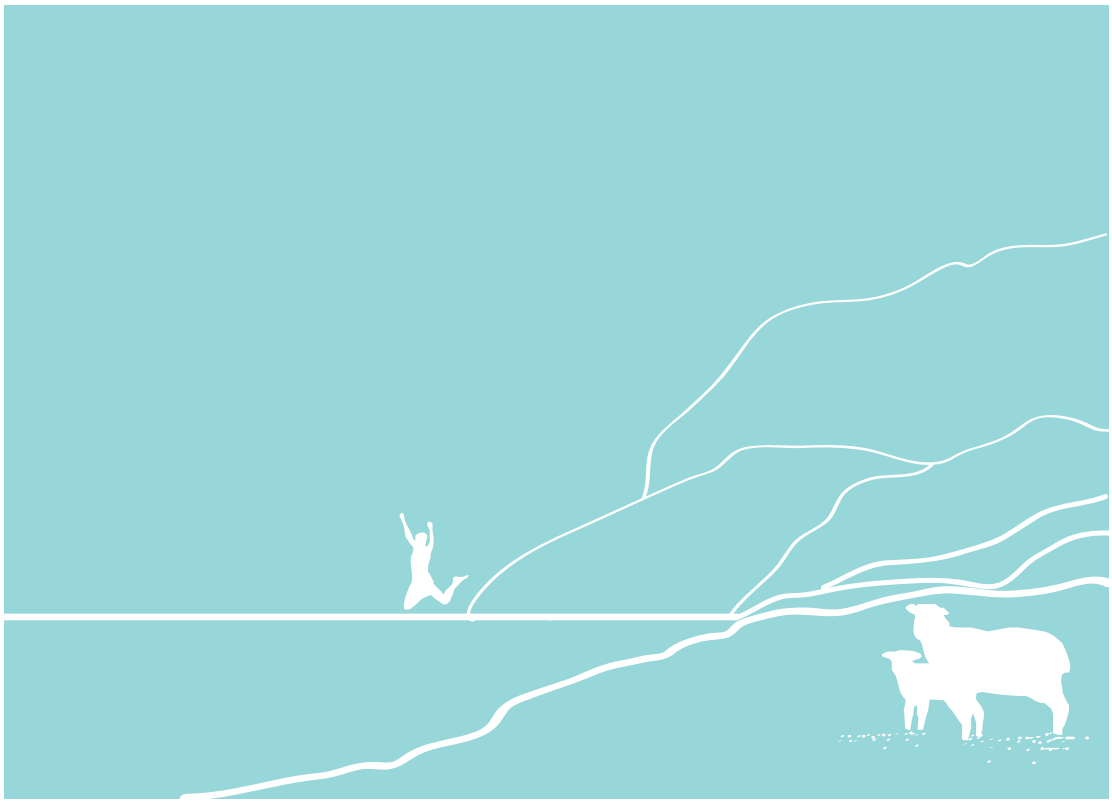

Fjorden och strandområdena utgör dragningskraften inom området. (se beskrivning av *havsstrandängar och klippstrand* på s.61 i analyskapitlet). Dessa områden är exklusiva och attraktiva för boende, verksamheter, friluftsliv osv. Anspråken på standområdet är därmed stora och komplexa.

För att bibehålla och utveckla exklusiviteten som fjorden erbjuder krävs att strandområdena är tillgängliga och att de anläggningar som finns och som tillåts tillkomma skapar ett mervärde för både boende och besökare inom området. Stränderna utgör den huvudsakliga potentialen för utveckling av besöksnäring och för möjligheten att locka helårsboende till området.

Delar av strandområdet skyddas redan idag av strandskydd, som regleras i miljöbalken 7 kap. Då processen kring framtagande av en fördjupad översiktsplan för Åbyfjorden delvis har löpt parallellt med Länsstyrelsens uppdrag att se över avgränsningarna för strandskyddet har Sotenäs och Lysekils kommuner nyttjat möjligheten att samråda kring strandskyddet.

När Länsstyrelsen fastställer ny strandskyddsgräns är det enbart den gränsen som gäller för tillämpning av strandskyddslagstiftningen. I denna fördjupade översiktsplan kommer riktlinjerna för strandskyddad mark att gälla för det område som utgörs av formellt strandskydd. *Mark- och vattenanvändningskartan* kommer efter fastställande av strandskyddsgränsen att uppdateras så att den nya formella strandskyddsgränsen redovisas. Att ett område omfattas av strandskydd innebär inte ett totalt byggförbud. Dispens kan lämnas för byggnation om det finns särskilda skäl för byggnaden att ligga inom strandskyddat område. Inom planområdet är det Länsstyrelsen som lämnar dispens i de delar som omfattas av Natura 2000-skydd och naturreservat. Kommunerna hanterar dispensärenden inom övriga delar av planområdet. Byggnader för verksamheter kopplade till areella näringar kräver ingen dispens.

Grunderna i strandskyddslagstiftningen

Inom strandskyddsområden får det inte uppföras anläggningar som hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt eller som väsentligen försämrar livsvillkoren för djur- och växtarter. Om det finns särskilda skäl får

miljö- och byggnämnden medge dispens från bestämmelserna. Dispens får endast ges om det är förenligt med förbudets syfte, som är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet (7 kap 18c & 26 §§ Miljöbalken, MB)

Kontakt gällande strandskydd

För byggnation inom strandskyddat område bör kommunens strandskyddshandläggare alltid kontaktas för besked angående om en dispens krävs eller inte.

Kommunerna ställer sig positiva till en utveckling av vandringsleder, ridleder, cykelleder och liknande inom strandskyddade områden. Anläggningar kopplade till lederna bör kunna prövas, som t ex vindskydd och utsiktsplatser.

Delar av det strandskyddade markområdet utgörs av mark som kräver bete eller annan typ av hävd och det är därför angeläget att strandskyddet inte begränsar möjligheterna till fortsatt hävd. Allmänhetens tillträde ska dock säkerställas.

Byggnader för verksamheter kopplade till areella näringar kräver ingen dispens.

Klättring är en friluftsaktivitet som lockar besökare under hela året. Det strandskyddade markområdet möjliggör för besökaren att komma ner till vattnet och uppleva det unika och ”orörda” landskapet. Foto taget av Hanna Melin, Klättertorpet.

FRILUFTSLIV, BESÖKSNÄRING OCH VERKSAMHETER

En utveckling av friluftslivet och en besöksnäring kopplad till densamma bygger på landskapets storslagenhet och intryck av orördhet. Det är därför av största vikt att helhetsupplevelsen av oexploaterad natur och tillgängligheten till naturområden långsiktigt säkerställs. Potentialen för utveckling är starkt sammankopplad med ett värnande och en utveckling av de natur- och kulturvärden som finns i landskapet. Förutsättningarna för att utveckla friluftslivet är huvudsakligen desamma som förutsättningarna för en utveckling av besöksnäringen som är kopplad till friluftsaktiviteter.

En utveckling av besöksnäringen inom området kan gynna den helårsboende befolkningen genom att det ger möjlighet att driva verksamheter kopplade till besöksnäringen. Utveckling av leder och anläggningar för vandring, cykling, paddling, klättring mm som syftar till att främja besöksnäringen och utveckla kringverksamheter till detta bidrar samtidigt till ett ökat utbud av friluftsliv för boende i området.

Förutsättningarna för att utveckla näringslivet, besöksnäringen och friluftslivet inom området kan sammanfattas i följande övergripande ställningstaganden:

- Utvecklingsmöjligheter för byggnader/anläggningar kopplade till verksamheter följer samma riktlinjer som för bostadsbebyggelse (se planförslag under rubrik ”Bebyggelse”).
- Anläggningar kopplade till vandringsleder, som t ex vindskydd och utsiktsplatser får även anordnas inom områden utpekade som större sammanhängande naturområden och strandskyddat markområde (se riktlinjer s. 85-87).
- Utveckling av besöksnäringen ska vara småskalig. En lokal förankring av verksamheterna ska eftersträvas.
- Besöksnäring med inriktning mot friluftsliv ska främjas.
- Besöksnäringen med inriktning mot landsbygdens kvaliteter samt jord- och vattenbruk ska främjas (se särskilda riktlinjer för jordbruk och vattenbruk på s. 89-91).
- Utveckling av besöksnäringen ska samordnas med framtida bebyggelseutveckling för att främja en levande landsbygd.
- Siktlinjer från utsiktsplatser ska värnas genom att visuellt värdefulla platser inte exploateras.
- Landskapsbilden ska värnas genom att jordbruksmarken (främst odlingsmark och strandängar) inte exploateras.
- Större orörda naturområden ska bevaras som en förutsättning för att utveckla friluftslivet samt bibehålla ett rikt djur- och växtliv.
- Strandområdet ska vara tillgängligt för allmänheten.
- Omgivningspåverkande industriellverksamhet bör inte tillåtas inom området.

Jordbruksmark och verksamheter kopplade till jord- och skogsbruk

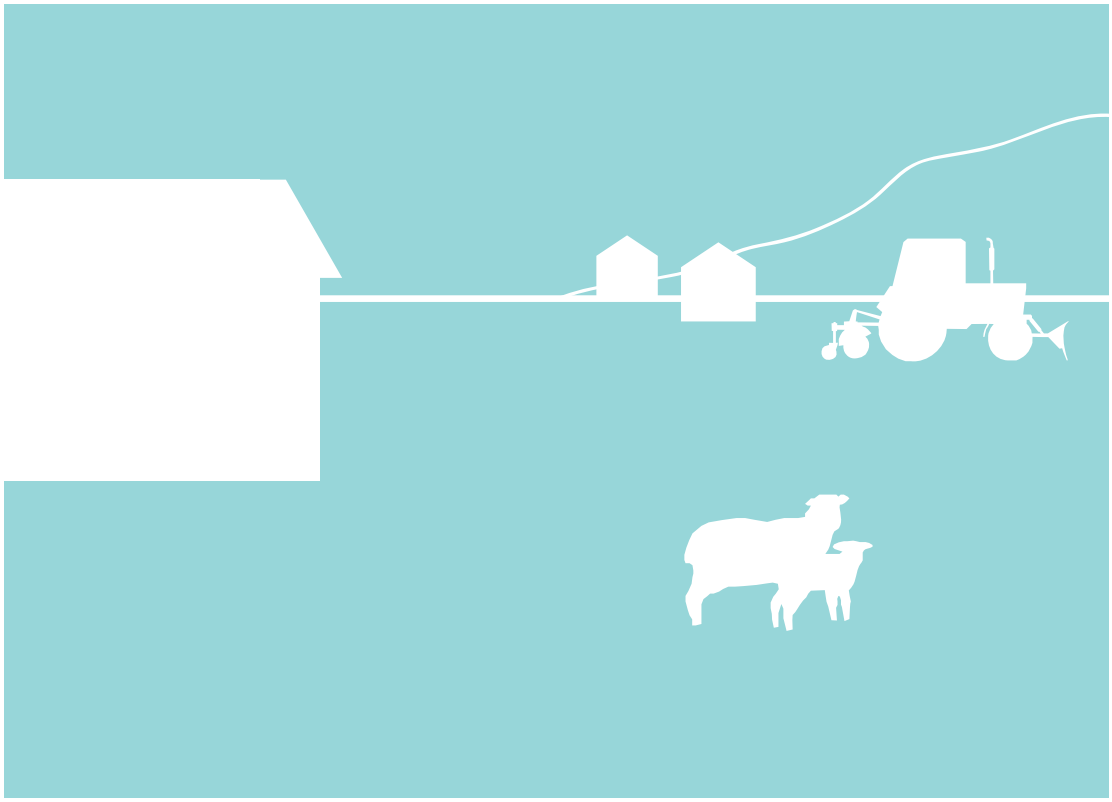

Den småskaliga jordbruksmarken är en väsentlig del av landskapsbilden i områdena längs med Åbyfjorden. Den är också avgörande för möjligheten till en levande landsbygd (se beskrivning av *Öppen mark* på s.60 i analyskapitlet). Förutsättningar ska ges för att den öppna marken även fortsättningsvis ska kunna hållas öppen genom ett effektivt brukande i form av odling, bete mm. Byggnation mm som begränsar dessa förutsättningar ska undvikas.

- Jordbruksmark (åkermark och betesmark) bör i huvudsak inte ianspråktas för byggnader eller andra anläggningar, undantag kan ges för lucktomter eller liknande.
- Vid avstyckning av nya bostadsfastigheter som innehåller jordbruksmark, ska arealen av den kvarvarande jordbruksmarken bedömas utifrån möjligheten till ett rationellt brukande.
- Landskapsbild ska beaktas vid all ny exploatering.
- Byggnation i innovativa strukturer som möjliggör landsbygdskvaliteter, ett levande jordbruk etc ska främjas.
- Verksamheter som håller landskapet öppet ska uppmuntras.
- Utveckling av vandringsleder, ridleder, cykelleder och liknande får ske inom dessa områden.
- Jordbruksverksamheten inom området är viktig att upprätthålla och utveckla.
- Komplementverksamheter till jordbruket med inriktning mot matproduktion, besöksnäring och friluftsliv bör främjas.
- Möjlighet till generationsboende ska ges.

Vattenområdet

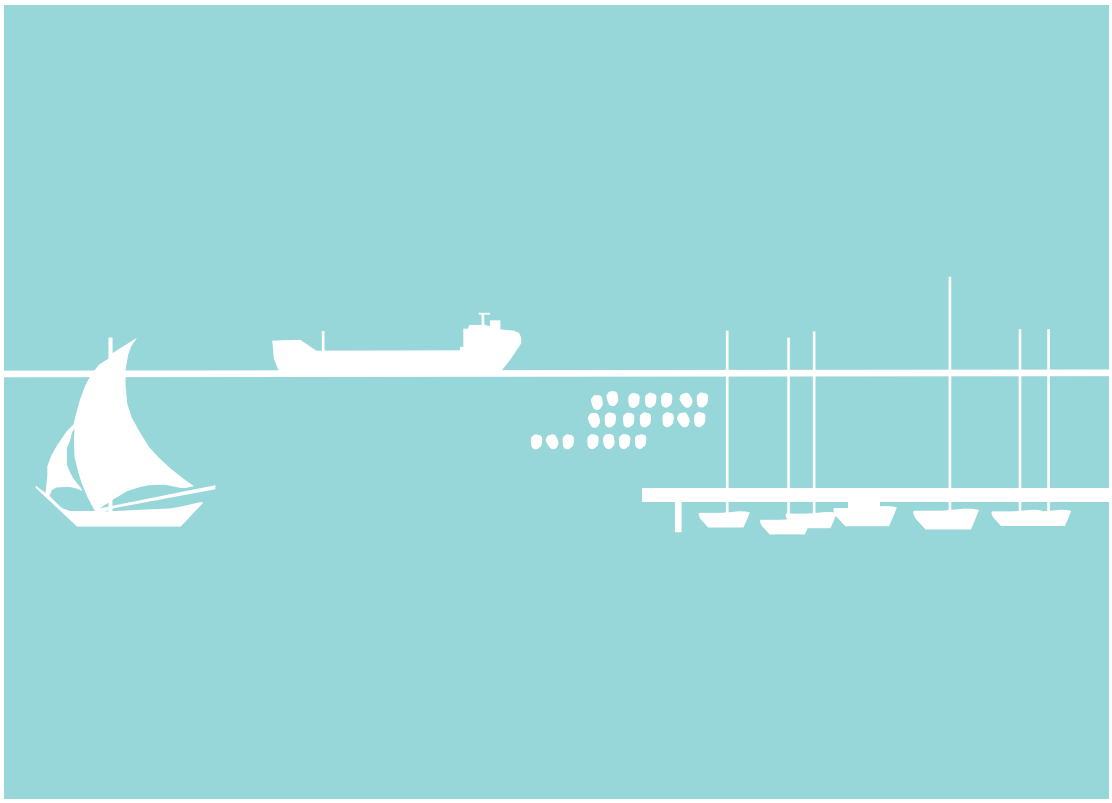

Område lämplig för prövning av musselodlingar

Planförslaget innebär en positiv inställning till en utveckling av musselodlingar i Åbyfjorden. Föreslagen lokalisering av musselodlingar återfinns på mark- och vattenanvändningskartan. Nedan presenteras generella riktlinjer inom planområdet:

- Vattenbruket får inte påverka Natura 2000-habitat negativt.
- Konflikter med bad, båtliv och fiske ska i största möjliga mån begränsas.
- Anläggningarna för vattenbruk ska utformas så att odlingarna blir så effektiva som möjligt och så att påverkan på landskapsbilden blir så begränsad som möjligt.
- Odlingarna får inte utrustas med ljudstörning för att skrämma fåglar.
- Odlingarna får endast lokaliseras inom områden med god vattenomsättning.
- Musselodlingar bör inte generellt begränsas av strandskydd.
- Med hänsyn till naturreservaten ***Bua hed och Näverkärr samt till befintliga ankringsplatser*** bör musselodlingar inte placeras söder om Risö (inom planområdet).
- Med hänsyn till landskapsbildsskydd och omfattningen av skyddade Natura 2000-habitat bör musselodlingar inte placeras norr om Röd/Vrångebäck.
- Tillståndsprövningar för musselodlingar ska alltid samrådas med representanter för yrkesfisket (i dagsläget SFR och SKV) samt med Lysekils och Sotenäs kommuner.
- En lokal förankring av vattenbruk är eftersträvansvärd.
- En utveckling av vattenbruk som utvecklar ett helhetstänk kring miljönytta, matproduktion och besöksnäring är eftersträvansvärd.

Utpekat område i mark- och vattenanvändningskartan innehåller följande beaktanden:

- Utgångspunkt i område lämpligt för musselodling enligt GIS-analys.
- 100m från strandlinje.
- 50m buffert på var sida om farleden
- Inga Natura 2000-habitat.
- 100m korridorer in till varje utpe***kat hamnområde.***

De områden som i mark- och vattenanvändningskartan pekas ut som *område lämpligt för prövning av musselodlingar* utgör en betydande del av fjordens vattenyta. Inom dessa områden finns goda förutsättningar för produktion av musslor. Lämpligheten att pröva är inte densamma som lämpligheten att ”fylla” samtliga utpekade områden med odlingar. Vid en tillståndsprövning önskar kommunerna att hänsyn tas till den samlade mängden musselodlingar i bedömningarna om lämplighet. I en sådan prövning ska hänsyn tas till:

- ***Landskapsbild*** (musselodlingarna ska inte byggas ut i den omfattning att de dominerar landskapsbilden)
- ***Yrkesfiske*** (musselodlingar ska inte byggas ut i den omfattning att de omöjliggör yrkesfisket i fjorden)
- ***Miljönytta*** (gränsen för när omfattningen av musselodlingar övergår från miljönytta till negativ miljöpåverkan ska beaktas)

Bryggor och båtplatser/ankringsplatser

Längs Åbyfjorden, som på många sätt är ett känsligt vattenområde bör en utveckling av nya båtplatser och anläggningar kopplade till båtliv främst tillkomma som komplettering/utbyggnad av befintliga hamn- och bryggområden.

Hamnområdena i Åbyfjorden är småskaliga anläggningar. Denna karaktär ska bevaras och småskaligheten ska beaktas vid lovprövning. Hanteringen av lovprövning (strandskyddsdispens och vattendom) för bryggor och andra hamnanknutna anläggningar prövas inom planområdet av Länsstyrelsen. Det innebär att kommunerna har begränsad möjlighet att föreskriva riktlinjer för denna utveckling.

I bilagan *Hamninventering* finns en beskrivning av förutsättningarna för nedanstående brygg-/hamnområde (med fler än 6 båtplatser) längs Åbyfjorden samt kommunernas bedömning av respektive områdes förutsättningar för utveckling/utbyggnad.

Lysekilssidan

Vrångebäck
Röe/Sandvik norra
Röe/Sandvik södra
Rågårdsdal
Båtevik
Fågelvik Norra
Fågelvik Södra
Slävik

Sotenässidan

Åby (har inga fasta båtplatser)
Röd
Fodenäs
Stensjö
Varpet
Timmervik
Risdal
Östra Rörvik

Ankringsplatser

Lysekils och Sotenäs kommuner bedömer att Sjöfartsverket bör se över lokaliseringen av ankringsplatserna i den södra delen av fjorden. Innan dess att det finns ett alternativt läge till skyddad ankring bör den aktuella ankringsplatsen finnas kvar (se miljökonsekvensbeskrivningen s. 128).

Knutpunkter för friluftsliv

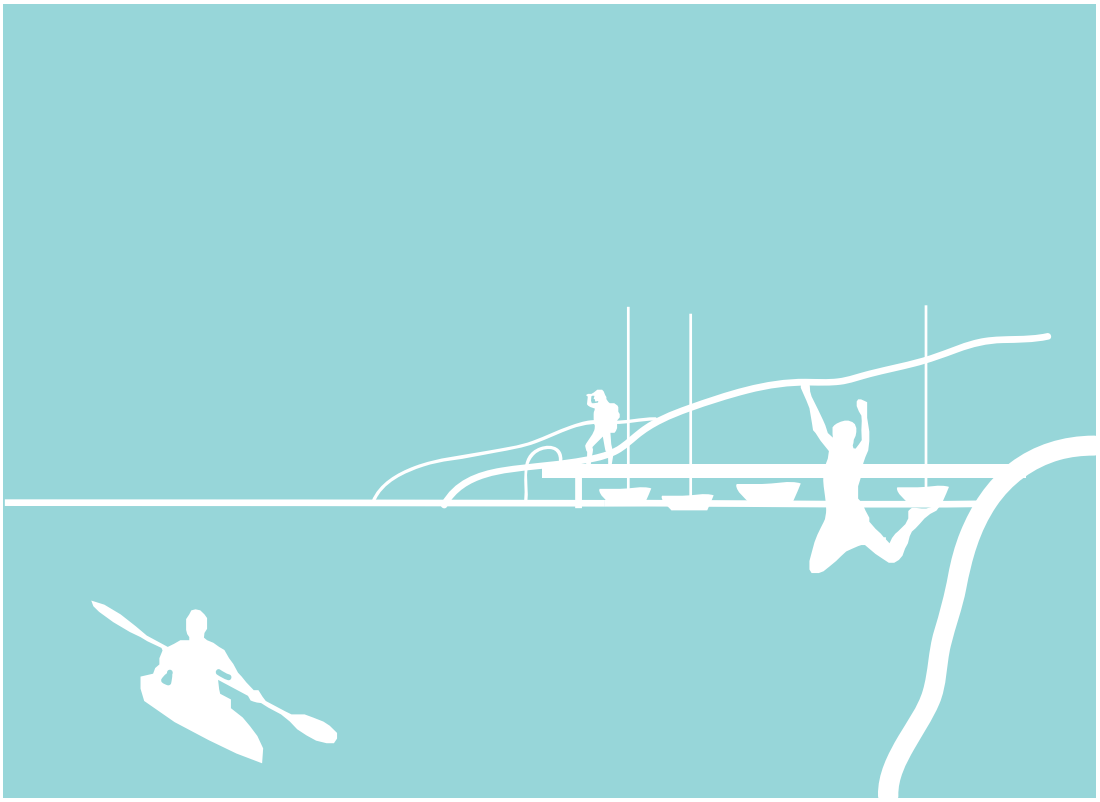

Ett antal strategiska platser invid fjorden föreslås fungera som knutpunkter för friluftsliv, besöksnäring och även mötesplatser för de boende i området.
Inom dessa områden finns förutsättningar för utveckling av anläggningar kopplade till friluftsliv, badplatser, fågelskådningsplatser mm. För en ökad tillgänglighet bör knutpunkterna kopplas till vandringsleder och kan utifrån förutsättningarna på respektive plats innehålla t ex parkering, toaletter, sophantering, samlingslokal, iläggningsplatser för kajak och information om aktiviteter/sevärdheter i omgivningen. Det är också önskvärt att utveckla kopplingen mellan båtlivet och t ex vandringsleder och naturreservat genom exempelvis bryggor med gästhamnsplatser, båtar för persontrafik osv. Kommunen äger inte marken inom dessa områden och har därmed begränsade möjligheter att driva utvecklingen. Den fördjupade översiktsplanen redogör dock för en positiv inställning till just en sådan utveckling.

I Lysekils kommun sträcker sig Kuststigen längs hela Åbyfjorden. Det bör eftersträvas att leden kompletteras så att den når fram till varje föreslagen knutpunkt.

I Sotenäs kommun sträcker sig Soteleden delvis längs Åbyfjorden. Det bör eftersträvas att komplettera leden mellan Bua och Lyckan, samt komplettera så att leden når fram till varje knutpunkt.

Lysekilssidan

Vrångebäck

I Vrångebäck finns idag hamn och badplats. Då vägen från Brodalen till Vrångebäck pekas ut som ett av de närområden där en komplettering med nya bostäder bedöms som lämpligt kan hamn- och badområdet få ökad betydelse som attraktiv mötesplats för boende i området och som en målpunkt för friluftsliv.

Kuststigen sträcker sig idag inte ner till hamn- och badområdet. Det är önskvärt att bygga ut vandringsleden ner till hamnen/badplatsen och därmed fånga upp Vrångebäck som en målpunkt i pärlbandet av knutpunkter för friluftslivet som finns längs fjorden. Även möjligheterna att nyttja platsen som en målpunkt för kajakpaddlare bedöms kunna förbättras. Sådana förändringar kan dels öka tillgängligheten till stranden och fjorden för dem som

nyttjar vandringslederna och dels förbättra tillgängligheten till vandringsleden för dem som bor/vistas i och kring Vrångebäck.

Röe Sandvik

I Röe finns idag hamn och badplats. Då vägen från Brodalen till Röe Sandvik pekas ut som ett av de närområden där en komplettering med nya bostäder bedöms som lämpligt kan hamn- och badområdet få ökad betydelse som attraktiv mötesplats för boende i området och som en målpunkt för friluftsliv.

Kuststigen sträcker sig idag fram till hamn- och badområdet. Kommunen ställer sig positiv till en prövning av möjligheten att skapa förutsättningar för båtar med persontrafik att ha Röe Sandvik som tilläggsplats för att öka tillgängligheten till besöksmål som Röe gård. Även andra möjligheter att som besökare komma till Röe Sandvik och dess omgivningar vattenvägen bedöms som lämpliga att pröva. Det kan t ex innebära gästhamnsplatser, iläggningsplats/förvaringsplats för kajaker osv.

Fågelviken

I Fågelviken finns idag hamn och badplats. Kuststigen leder ner till vattnet. Möjligheter att som besökare komma till Fågelviken och de omgivande naturområdena vattenvägen bedöms som lämpliga att pröva. Det kan t ex innebära gästhamnsplatser, iläggningsplats/förvaringsplats för kajaker osv.

Slävik

I Slävik finns hamn och möjligheter till bad. Kuststigen leder ner till vattnet och det finns möjlighet att ta sig hit med kollektivtrafik.
Kommunen ställer sig positiv till en prövning av möjligheten att skapa förutsättningar för båtar med persontrafik att ha Slävik som tilläggsplats för att bl a öka tillgängligheten till Näverkärrs naturreservat. Även andra möjligheter att som besökare komma till Slävik/Näverkärr och dess omgivningar vattenvägen bedöms som lämpliga att pröva. Det kan t ex innebära gästhamnsplatser, iläggningsplats/förvaringsplats för kajaker osv.

Näverkärr

Näverkärr är skyddat som naturreservat och ett välbesökt naturområde med badmöjligheter.

Inom reservatet är möjligheterna att öka tillgängligheten för besökare som vill besöka området med båt begränsade. Slävik, med hamn och tillgång till kollektivtrafik (se föregående beskrivning), ligger dock i relativt nära anslutning. Mellan Slävik och Näverkärr leder Kuststigen. Särskild parkering för reservatet finns i anslutning tilll området.

Sotenässidan

Stranderäng

Platsen ligger strategiskt vid infarten till Sotenäs kommun och har goda förutsättningar att utgöra en entré i form av rast-/informationsplats. Redan idag finns en informationskarta på platsen. In mot fjorden utgörs området av strandängar och fjorden är mycket grund. Förutsättningarna för fågelskådning är mycket goda.

En utveckling av entréknutpunkt med rastmöjligheter i kombination med fågeltorn bedöms vara lämpligt att pröva, Det är önskvärt att bygga ut vandringsleder till området med anslutning från både Sotenäs och Lysekil.

Åby

Åby utgör redan idag en viktig knutpunkt med kvalitiativa besöksmål för både boende och besökare. Djurparken Nordens ark, den byggnadsminnesförklarade miljön Åby säteri, en rik hällristningsmiljö och tillgång till vandringsleder ger en kombination av natur, kultur och friluftsliv.

Tillgängligheten inom området är mycket god, vilket innebär goda förutsättningar för utveckling.

Utvecklingen av ekoparken och med den en utbyggnad av vandringsleder och en ökad allmän tillgänglighet, ses som mycket positiv.

Kommunen ställer sig positiv till en prövning av möjligheten att skapa förutsättningar för båtar med persontrafik att ha Åby som tilläggsplats. Även andra möjligheter att som besökare komma till Nordens ark och dess omgivningar vattenvägen be-

döms som lämpliga att pröva. Det kan t ex innebära gästhamnsplatser, iläggningsplats/ förvaringsplats för kajaker osv.

Röd

Röd utgör en mer småskalig knutpunkt med en mer ”lokal karaktär”. Här finns idag en mindre båthamn och en badplats med sittplatser, förrådsbyggnader mm (se beskrivning i bilaga *Hamninventering*). Soteleden går idag förbi Röd, men ansluter inte till brygg-/badplatsen.

Vägen fram till Röd pekas ut som ett av de närområden där en komplettering med nya bostäder bedöms som lämpligt och det finns idag relativt mycket befintlig bebyggelse. Detta gör att brygg-/badplatsen i Röd kan få ökad betydelse som attraktiv mötesplats för boende och som en målpunkt för friluftsliv. Soteleden bör ansluta till brygg-/badplatsen dels för att öka tillgängligheten till badplatsen för dem som nyttjar soteleden och dels för att förbättra tillgängligheten till soteleden för de som bor/vistas i Röd. Då vägen från väg 171 med pendelparkering och busshållplats saknar gång- och cykelväg är det önskvärt att soteleden får en sträckning även längs tillfartsvägen för att öka tillgängligheten till friluftsliv längs Åbyfjorden. Förbättrade förutsättningar för iläggning/förvaring av kajaker bör eftersträvas.

Stensjö

I Stensjö finns idag ett flertal båtplatser och badplats. Med hänyn till att området kring Stensjö pekas ut som ett av de närområden där en komplettering med nya bostäder bedöms som lämpligt , och då det idag finns relativt mycket befintlig bebyggelse i området, kan brygg-/badplatsen få ökad betydelse som attraktiv mötesplats för boende och som en målpunkt för friluftsliv.

Soteleden bör ansluta till brygg-/badplatsen dels för att öka tillgängligheten till badplatsen för dem som nyttjar soteleden men även för att förbättra tillgängligheten till soteleden för de som bor/vistas i Stensjö.

Möjligheter att som besökare komma till Stensjö och de omgivande naturområdena vattenvägen bedöms som lämpliga att pröva. Det kan t ex innebära gästhamnsplatser, iläggningsplats/förvaringsplats för kajaker osv.

Amhult

I Amhult finns idag en badplats. Allmänheten har relativt god tillgång till denna med bil, men tillgängligheten med kollektivtrafik samt via vandringsleder är begränsad. Båtplatser finns inte i direkt anslutning till badplatsen.

Det är önskvärt att bygga ut Soteleden mellan Bua hed och Lyckan och därmed fånga upp Amhults badplats som en målpunkt i pärlbandet av knutpunkter för friluftslivet som finns längs fjorden. Även möjligheterna för att nyttja platsen som en målpunkt för kajakpaddlare bedöms kunna förbättras.

Bua hed

Bua hed är skyddat som naturreservat. Det är ett välbesökt naturområde med fina badmöjligheter.

Möjligheterna att öka tillgängligheten för besökare som vill besöka området med båt eller med hjälp av kollektivtrafiken är mycket begränsade.

Även möjligheterna att förbättra tillgängligheten via vandringsleder inom området i sig är begränsade. För hela kuststräckan förbättras dock värdet av naturområdet Bua hed om vandringslederna byggs ut i en sammanhängande sträckning från Bua hed till Stranderäng och därefter vidare in i Lysekils kommun.

BEBYGGELSE

Hela området för FÖP Åbyfjorden, med undantag för delar av Åby i den nordvästra delen av planområdet, omfattas av riksintresse enligt miljöbalkens fjärde kapitel, MB 4 kap, så kallade hushållningsbestämmelser för den obrutna kusten. Det innebär att:

- Ingen exploatering eller andra ingrepp i miljön som påtagligt skadar natur- och kulturmiljön får komma till stånd.
- Besöksnäringens och friluftslivets intressen ska främjas och därför särskilt beaktas vid bebyggelseutveckling.

Denna lagstiftning ligger till grund för förslaget till möjlig bebyggelseutveckling. Förslaget utgör därmed en tolkning av riksintresset.

Byggnation inom området kan, i vissa lägen och i viss omfattning, påverka områdets karaktär och natur-/kulturvärden negativt. En befolkningstillväxt längs Åbyfjorden är dock önskvärd för att bevara en levande landsbygd och för att skapa förutsättningar för utveckling av ett lokalt förankrat näringsliv med inriktning mot besöksnäring, friluftsliv och jord-, skogs- och vattenbruk.

Förutsättningarna för att hålla landsbygden levande kan sammanfattas i följande övergripande ställningstaganden:

- Bebyggelsen ska lokaliseras och utformas på ett sätt som tillskapar attraktiva boenden och verksamheter för just landsbygd. Den ska vara ett alternativ och en kontrast till boende och verksamheter i staden och samhällena.
- Bebyggelseutvecklingen ska ske med fokus på en helårsboende befolkning och lokalt förankrade verksamheter.
- Bebyggelseutvecklingen ska ske där det finns goda pendlingsmöjligheter med bil och buss.
- Ny bebyggelse ska inte begränsa förutsättningarna för jord-, skogs- och vattenbruk, förutsättningarna för friluftsliv och besöksnäring eller förutsättningarna för en attraktiv boendemiljö.

Utformning av bebyggelse

Bebyggelse på landsbygden ska i högre grad än bebyggelse i tätort anpassas till det landskap där byggnaden placeras. Detta för att boendemiljöernas attraktivitet inte ska gå förlorad. Landskapsbilden och natur-/kulturmiljön utgör en betydande del av boendemiljöns attraktivitet på landsbygden.

Följande ställningstaganden syftar till att bibehålla landsbygdens värden i nya bebyggelsemiljöer:

- Byggnader bör placeras traditionellt i gränsen där åkermark möter skogsbryn eller berg och sluttningar för att ge bebyggelsen stöd och förankring i landskapet och för att förutsättningarna för fortsatt brukande av jordbruksmark ska bibehållas.
- Bebyggelsen ska anpassas till landskapet. Terrängen ska utnyttjas vid bebyggelseutformning så att sprängning och schaktning i största möjliga utsträckning undviks. Den övergripande landskapsbilden i området ska värnas.
- Fastighetsgränser ska ta hänsyn till landskapet. Ägoslagsgränser, topografi, vägar, vegetationsridåer, befintliga gärdesgårdar mm ska utnyttjas vid avgränsningen av fastigheter.
- Fastigheterna inom en bebyggelsegruppering bör vara angränsande till varandra. Vid byggnation av enstaka hus ska möjligheten att i framtiden komplettera området med fler bostadshus beaktas.

- Bebyggelsegrupperingarna ska vara avskilda från varandra. För en attraktiv boendemiljö på landsbygden är en god tillgänglighet och tillgång till naturområden och rekreationsmöjligheter en viktig förutsättning. En sammanhängande, långsträckt bebyggelsestruktur inom de utpekade utvecklingsområdena är därför inte önskvärd.

- Bebyggelsegrupperingar ska omgärdas av en tillräckligt stor yta av natur-/kulturlandskap så att det bildas en avgränsning till nästa befintliga eller potentiella bebyggelsegruppering i området.

- Natur-/kulturlandskapsområdet kring bebyggelsegrupperingar ska ha en storlek som innebär att det kan utnyttjas som rekreationsområde. Storleken på ”mellanrummet” ska även innebära att närliggande bebyggelsegrupper visuellt uppfattas som avskilda från varandra.

- Avgränsning mellan bebyggelsegrupper och natur-/kulturmiljö ska ske i naturliga gränser för storskaliga landskapselement, t ex höjdpartier, skogsdungar, åkrar och liknande.

- Bebyggelsen ska utnyttja sol-/vindförhållandena med hänsyn till energi och ljus.

- Tomterna ska ha minst en sida fri mot natur- och/eller kulturmark.

- Befintliga tillfartsvägar ska i största möjliga mån utnyttjas. Tillfartsväg ska anordnas så att påverkan på huvudvägnätet blir begränsad (utifrån säkerhet och effektivitet).

- Lösningar gällande social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet ska förespråkas. Detta innebär bland annat lösningar som kan påverka både utformning och byggnadsteknik.

- Fornlämningar får inte påverkas. Avgränsning av fornlämningsområde ska göras i dialog med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

- Samråd med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet avseende behov av arkeologiska utredningar ska ske i alla detaljplaneprövningar, i samband med alla planutredningar samt i alla enskilda prövningar av förhandsbesked/bygglov där det finns flera fornlämningar i anslutning till det aktuella området.

- Inom områden där kulturmiljövårdsprogram/kulturmiljöunderlag, riksintressebeskrivning eller bilagan Bebyggelseinventering anger ett bevarandevärde i den befintliga bebyggelsemiljön ska bebyggelseantikvarisk kompetens tillfrågas i fortsatt prövning av ny bebyggelse eller förändringar av befintliga byggnader.

- Inom hela planområdet ställs krav på så kallad hög skyddsnivå för enskilda avlopp (se s. 104).

- De geotekniska förutsättningarna ska alltid undersökas i all form av fortsatt prövning av nytillkommande bebyggelse och nya anläggningar. För mer information kring geotekniska förutsättningar se SGI:s hemsida (http://www.swedgeo.se).

- Länsstyrelsens riktlinjer kring grundläggningsnivåer för ny bebyggelse med hänsyn till klimatanpassning ska följas (se Stigande vatten, Länsstyrelserna i Västra Götalands och Värmlands län, 2011:72).

- Ny bebyggelsen ska anpassas till landskapets topografi. Planspräng-ning ska undvikas.

- Ny bebyggelse ska alltid ta hänsyn till närliggande befintlig bebyggelse och påverkan på denna ska alltid bedömas i prövningen av tillkommande bebyggelse eller nya anläggningar.

Styrning/reglering av bebyggelse

Ny bebyggelse ska medverka till att upprätthålla och utveckla en levande landsbygd med utgångspunkt i attraktiva boendemiljöer för en helårsboende befolkning.

Förhandsbesked/bygglov i kombination med denna handlings riktlinjer bedöms i vissa fall innebära en styrning/prövning som huvudsakligen är bättre lämpad än prövning i detaljplan. Främst för att detaljplanen ger ett större antal byggrätter vid ett och samma tillfälle. I ett landsbygdsområde med begränsad efterfrågan för bostäder för helårsboende, men med en stor efterfrågan på delårsbostäder innebär detaljplaneprocessen att bostäder tillskapas i en större omfattning och i en snabbare takt än vad som motsvarar efterfrågan på helårsbostäder. Detta leder till att en hög andel av stora områden av ny bebyggelse nyttjas som delårsbostäder. En omfattande utveckling av delårsbostäder bedöms inte vara förenligt med de särskilda hushållningsbestämmelserna för den obrutna kusten (MB 4 kap.).

Detaljplaner är även en kostsam process vilket innebär en vilja att maximera antalet byggrätter inom planområdet. Detta i sin tur riskerar att ge en bebyggelsestruktur som inte är anpassad till en attraktiv boendemiljö på landsbygden. Prövning i detaljplan fyller dock en viktig funktion i att avväga och samordna olika anspråk och bevarandeintressen. Vilken form av prövning som är lämplig/rimlig för utveckling av ny bostadsbebyggelse måste därför avgöras från fall till fall. En sådan avvägning görs inte utifrån något specifikt kriterium, som t ex antal hus eller storlek på tomter, men utifrån en helhetsbedömning av hur kriterierna (se avsnitt utformning), och det bakomliggande syftet kring landsbygden som attraktiv livsmiljö, uppfylls. Ärendets grad av komplexitet och intressekonflikter är avgörande.

De olika typerna av områden för bebyggelseutveckling (se följande avsnitt s.98-103 samt mark- och vattenanvändningskartan) påverkar vilken prövning som är lämplig.

Inom närcentran, där en större omfattning av bebyggelse är möjlig, är detaljplan en lämplig form av prövning. För att utreda behovet av en detaljplaneprövning föreslås att planutredningar används (se bilaga Planutredning på landsbygd). Planutredningen har två syften. Det ena är att sammanställa förutsättningarna för den föreslagna utvecklingen och det andra att utgöra underlag för beslut om fortsatt prövning- i detaljplan eller i förhandsbesked/bygglov.

Inom närområden med möjlighet till mindre bebyggelsegrupperingar bör planutredning göras för prövning av två bostadshus eller fler, eller om graden av komplexitet och/eller intressekonflikter är hög. Ny bebyggelse bör bara tillkomma i det fall planutredningen visar att den fortsatta prövningen kan ske med hjälp av förhandsbesked/bygglov. Om komplexiteten eller omfattningen av bebyggelseutvecklingen är så omfattande att detaljplan bedöms lämplig, bör bebyggelseutvecklingen undvikas.

Inom områden där enbart enstaka bebyggelse kan tillkomma sker prövning genom förhandsbesked/bygglov.

Områden för bebyggelseutveckling

På följande sidor presenteras den fördjupade översiktsplanens riktlinjer kring var och hur mycket bebyggelse som anses lämpligt kring Åbyfjorden.

Bebyggelseutvecklingen beskrivs och kategoriseras under de fyra rubriker som presenteras nedan.

Närcentran -
större bebyggelsegrupper

Närområden -
mindre bebyggelsegrupper

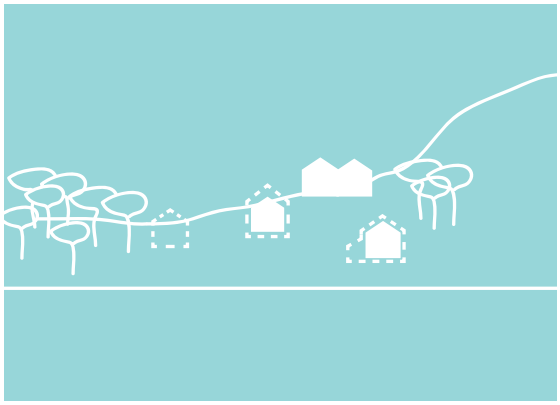

Förändringar inom
detaljplanelagda områden
och områden med
sammanhållen bebyggelse

Enstaka ny bebyggelse

Närcentran- större bebyggelsegrupper

Lysekils kommun
- Brodalen

Sotenäs kommun
- Lyckan

I anslutning till kommunernas huvudvägar ligger Brodalen/Bro på lysekilssidan och Lyckan på sotenässidan. Inom dessa två områden finns relativt god kollektivtrafik och goda möjligheterna till pendling. Lyckan och Brodalen/Bro fungerar som knutpunkter för området längs Åbyfjorden. Brodalen och Bro blir genom sin placering en port till Härnäset. Lyckan blir på motsvarande sätt entrén till Åbyfjorden på sotenässidan.

I Bro, Brodalen och Lyckan finns idag en ansamling av bostadsbebyggelse och verksamheter, med en relativt stor andel helårsboende befolkning och förutsättningar för en viss typ av service (se karta s. 75 i analyskapitlet). Läget tillsammans med den befintliga etableringen gör dessa områden till lämpliga utvecklingsområden för boende och verksamheter.

Ur natur- och kulturmiljösynpunkt är det bättre att samla bebyggelse än att sprida ut den över planområdet och riskera påverkan på planområdets olika värden. Denna bebyggelseutveckling är även mest hållbar ur ett socialt och ekonomiskt perspektiv genom samordningsmöjligheter för exempelvis skolskjuts, hemtjänst mm.

Inom områden som definieras som närcentran (se mark- och vattenanvändningskarta) gäller följande:

- Bebyggelsekomplettering är generellt lämplig. Även större bebyggelsegrupper med fler än 4 hus är lämpliga att pröva.
- Prövning av lämplighet ska göras i planutredning, förhandsbesked och/eller detaljplan.
- Vid prövning i detaljplan ges utrymme för att inom ramen för planprocessen göra andra avvägningar mellan lämplighet för bebyggelse och bevarande av jordbruksmark än de som FÖP:en generellt anger.
- Ny bostadsbebyggelse ska lokaliseras och utformas så att de kvaliteter som är specifika för boende på landsbygd (se sid 77) kan tillgodoses.
- I övrigt gäller generella riktlinjer för bebyggelse (se s. 95-97).

Närområden - mindre bebyggelsegrupper

Beskrivning av förutsättningarna och riktlinjer för respektive område finns i den tillhörande handlingen *Fördjupning Bebyggelseutveckling*.

Lysekils kommun

- Vägen till Vrångebäck
- Vägen till Röe

Sotenäs kommun

- Vägen till Röd
- Lerbäck
- Området kring Stensjö

Med närcentra som knutpunkter skapas förutsättningar att i närheten av dessa, längs med befintliga vägar komplettera befintlig bebyggelse.

I närområdena runt de så kallade närcentrana finns tillgång till kommunikationer i den utsträckning att det finns rimliga förutsättningar för t.ex. pendling och tillgång till service. Faktorer som är attraktiva för helårsboende.

Den avtagande tillgängligheten som följer med det ökande avståndet från närcentrat gör att bebyggelseutvecklingen bör ske i en mer begränsad omfattning i dessa delar än inom närcentraområdena. Inom dessa områden gäller därmed följande:

- Mindre bebyggelsegrupper med 2-4 hus är lämpliga att pröva.
- Prövning av lämplighet ska göras i planutredning. I det fall planutredning visar att bebyggelse inte bör tillkomma utan prövning i detaljplan bedöms bebyggelseutvecklingen som olämplig.
- Ny bostadsbebyggelse ska lokaliseras och utformas så att de kvaliteter som är specifika för boende på landsbygd kan tillgodoses (se s.77).
- I övrigt gäller generella riktlinjer för bebyggelse (se s. 95-97)

Beskrivningar och riktlinjer för varje område finns i den tillhörande handlingen *Fördjupning Bebyggelseutveckling*.

Detaljplanelagda områden och områden med sammanhållen bebyggelse

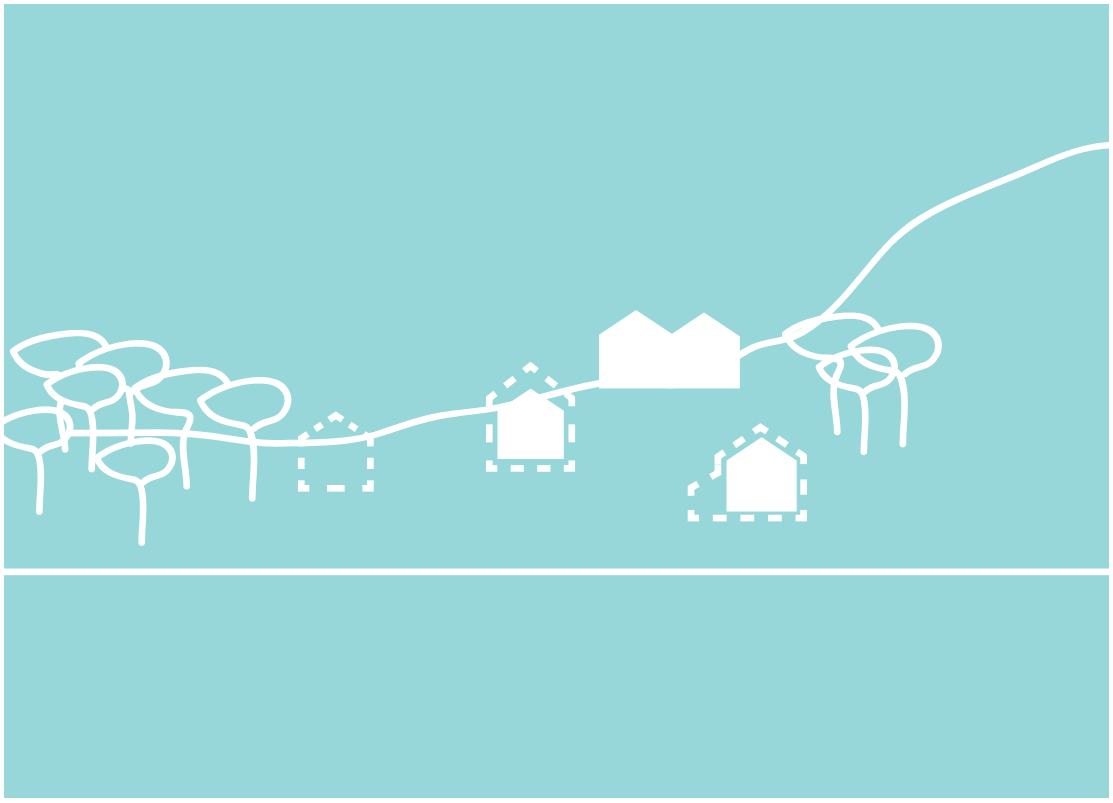

Inom planområdet för denna fördjupade översiktsplan finns ett antal områden som omfattas av gällande detaljplaner samt områden som utgör så kallad sammanhållen bebyggelse.

Dessa områden har inventerats och lämplighet/möjlighet för förändringar/kompletteringar har studerats. Beskrivning för vart och ett av dessa områden med utgångspunkt från områdenas läge, landskapets förutsättningar och den befintliga bebyggelsens karaktär återfinns i bilagan *Bebyggelseinventering*.

Riktlinjerna för dessa områden följer de riktlinjer som generellt anges för bebyggelseutveckling på sida 95-97.

Områden med gällande detaljplan där en ändring av planen kan vara lämplig

Ett antal detaljplanelagda områden inom FÖP-området bedöms som strategiskt placerade utifrån de förutsättningar som planförslaget generellt anger som goda för bebyggelse. Det innebär närhet till enklare service och kommunikationsstråk/kollektivtrafik, vilket i sin tur innebär goda förutsättningar för ett attraktivt helårsboende.

För att förbättra förutsättningarna för helårsboende inom dessa planlagda områden ställer kommunerna sig positiva till planarbete som syftar till att utöka byggrätterna i de planområden där dessa är begränsande eller där en annan bebyggelsestruktur bedöms lämplig att pröva för att öka attraktiviteten för boende.

Flera av de planlagda områdena har dock bevarandevärda inslag i form av attraktiv landskapsbild, bevarandevärd bebyggelse eller natur-/kulturvärden som inte bör förvanskas. Hänsyn till dessa värden ska tas i en framtida detaljplaneprocess.

För följande detaljplanelagda områden bedöms en ny detaljplaneprövning vara lämplig:

- *Strandhagen (planlagt för fritidshus)*
- *Stuvängen (planlagt för fritidshus)*
- *Röe/Sandvik (planlagt för bostäder/fritidshus)*
- *Västra Stensjö (planlagt för bostäder/fritidshus, men ej utbyggt)*
- *Varpet (planlagt för bostäder/fritidshus)*

Områden med gällande detaljplan där en ändring av planen inte rekommenderas

- *Svensvik*
- *Båtvik/Fiskebäck*
- *Fågelviken*
- *Kleva*
- *Näverkärr*
- *Åby*
- *Vägen mot Fodenäs*
- *Östra Rörvik*
- *Tullboden*

För en mer detaljerad beskrivning av riktlinjer för respektive område se bilaga *Bebyggelseinventering*. För bebyggelsekomplettering inom dessa områden gäller även generella riktlinjer för bebyggelse (se s. 95-97).

Sammanhållen bebyggelse där komplettering av enstaka nya byggnader kan vara lämplig

Generellt bedöms redan bebyggda områden vara lämpligare för komplettering med ny bebyggelse än nybyggnation inom tidigare helt bebyggda områden. Vissa områden med sammanhållen bebyggelse bedöms som mer strategiskt placerade utifrån de förutsättningar som planförslaget generellt anger som goda för bebyggelse. Inom följande områden bedöms en komplettering av enstaka bebyggelse vara lämplig att pröva.

- *Röd*
- *Fodenäs*
- *Stensjö by*
- *Märremyr*

Stensjö by ligger inom ett av de närområden som bedöms lämpligt för mindre grupper av ny bebyggelse (Området kring Stensjö, se handlingen *Fördjupning Bebyggelseutveckling*).

För en mer detaljerad beskrivning av riktlinjer för respektive område se bilaga *Bebyggelseinventering*. För bebyggelsekomplettering inom dessa områden gäller även generella riktlinjer för bebyggelse (se s. 95-97).

Sammanhållen bebyggelse där komplettering av nya byggnader är **o**lämplig

- Vrångebäck (ligger inom strandskyddat markområde)
- Fågelviken (äldre bevarandevärd bebyggelsemiljö)

För en mer detaljerad beskrivning av riktlinjer för respektive område se bilaga *Bebyggelseinventering*. För bebyggelsekomplettering inom dessa områden gäller även generella riktlinjer för bebyggelse (se s. 95-97).

Områden med möjlighet att pröva enstaka ny bebyggelse

Inom de delar av planområdet där avståndet till större vägar och närcentran är relativt stort och tillgången till service, pendlingsmöjligheter mm är begränsade bedöms även lämpligheten för ny bebyggelse vara begränsad. Detta med hänsyn till riksintressen, tillgång till kommunikationer och förutsättningarna för attraktiva helårsbostäder. I dessa områden kan dock lämpligheten för enstaka nya byggnader prövas.

Inom dessa områden gäller följande:

- Enstaka nya byggnader kan prövas
- Prövning av lämplighet ska göras med förhandsbesked/bygglov.
- Bebyggelseutvecklingen inom dessa områden ska inte innebära tillskott av nya bebyggelsegrupper (se definition under rubriken Närområden-mindre bebyggelsegrupper s. 100)
- Ny bostadsbebyggelse ska lokaliseras och utformas så att de kvaliteter som är specifika för boende på landsbygd kan tillgodoses
- I övrigt gäller generella riktlinjer för bebyggelse (se s. 95-97)

Den mark som på Mark- & vattenanvändningskartan redovisas som möjlig för byggnation av enstaka ny bebyggelse samt de riktlinjer som ges för enstaka ny bebyggelse innebär vid en mycket grov beräkning att ca 100-150 nya hus kan tillkomma inom dessa områden (30-50 i Sotenäs och 70-100 i Lysekil). En byggnation i denna omfattning bedöms dock varken vara trolig eller önskvärd under FÖP:ens tidshorisont. Idag är trycket på ny bebyggelse på den östra sidan, Lysekilssidan, relativt begränsad.

INFRASTRUKTUR

Vatten & avlopp

Det är viktigt att planering och samhällsutveckling styrs av en helhetssyn och att även andra aspekter än VA-frågan vägs in i bedömningen om hur mycket bebyggelse som är lämplig inom olika områden.

En bebyggelseutveckling får till exempel inte ske på bekostnad av områdets attraktivitet ur perspektivet attraktiv boendemiljö, besöksnäring och friluftsliv. Detta skulle i ett långsiktigt perspektiv påverka områdets ekonomiska och miljömässiga hållbarhet (ekosystemtjänster) negativt.

Följande alternativ finns för hanteringen av vatten och avlopp:

- Enskilda anläggningar
- Gemensamma VA-lösningar (i kommunal eller enskild regi)
- Kommunalt VA

Riktlinjerna kring lämplig lokalisering och omfattning av ny bebyggelse i detta planförslag utgår från en utbyggnad utan kommunalt VA och innebär följande:

- Nya avloppsanläggningar ska uppfylla kraven för hög skyddsnivå (se följande faktaruta med rubrik ”Hög skyddsnivå”.).
- Vid byggnation inom utpekade närcentran samt närområden ska gemensamhetslösningar eftersträvas.
- Möjligheten att införliva befintliga fastigheters VA-lösningar i nya gemensamhetsanläggningar ska beaktas vid all nybyggnation inom områdena.
- Om utredning av möjligheten till utbyggnad av kommunala VA-ledningar från Brodalen ut mot Vrångebäck/Röe genomförs, ska kostnaderna ställas i proportion till vilken omfattning av ny bebyggelse som kan vara rimlig för att finansiera ledningsutbyggnaden. Det ska även ställas i proportion till vilka konsekvenser detta kan få på landskapsbild, områdets attraktivitet som boendemiljö på landsbygd, påverkan på befintliga boende i området osv.
- Utöver områdena längs vägarna mellan Brodalen och Vrångebäck/Röe är det under FÖP:ens tidshorisont inte lämpligt med kommunal VA-utbyggnad på Härnäset.
- Utbyggnad av kommunalt VA är inte aktuellt i Sotenäs under FÖP:ens tidshorisont (ca 20 år). Omfattningen av bebyggelse är för liten och det finns ett flertal områden som prioriteras högre för anslutning.
- Utbyggnad av VA-ledningar från befintligt nät inom Sotenäs är orimligt även på längre sikt pga avstånden till befintligt nät och till reningsverk.
- Det är inte önskvärt med lokala VA-anläggningar i kommunal regi i Sotenäs.
- I det fall en kommunal VA-utbyggnad till Röe/Vrångebäck kommer till kan det på sikt vara lämpligt att utreda förutsättningarna för en ledningsdragning över fjorden. Med hänsyn till det begränsade avståndet över fjorden bedöms Röd vara prioriterat vid utbyggnad av en sådan överföringsledning.

Länsstyrelsens arbete med riktlinjer kring små avlopp i Natura 2000-områden samt Havs- och vattenmyndighetens arbete med nya föreskrifter för enskilda avlopp kan komma att förändra förutsättningarna under de kommande åren.

Hög skyddsnivå

Vid ny- och ombyggnationer bör enskild avloppsanläggning omfatta t ex slamavskiljning med infiltration eller markbädd kompletterat med kemisk fällning alternativt kretsloppsanpassad toalettlösning. Alternativt kan minireningsverk installeras, med efterpolering (sandfilter etc) om hälsoskyddet kräver detta.

Telekommunikation och elförsörjning

Vattenfall planerar en ny 130 kV-luftledning mellan Färlev och Tossene. Den planeras att följa befintlig 40kV-luftledning i den norra delen av planområdet. I det fall ny bebyggelse tillkommer i anslutning till ledningens sträckning ska skyddsavstånd mm anpassas till 130 kV.

En utbyggnad av optisk fiberkabel pågår inom området på båda sidor om fjorden. I Sotenäs påbörjades grävningarna under hösten 2013 och på Lysekilssidan förväntas optisk fiberkabel vara tillgänglig på Härnäset innan slutet av 2014. Möjligheter för anslutning till nätverket finns för hela Härnäset på Lysekilssidan och på Sotenässidan omfattas hela FÖP-området ner till östra Rörvik.

Riktlinjerna för utbyggnad av nya bostäder och verksamheter stämmer väl överens med planerade utbyggnadsområden.

Vägnät

Vägnätet inom området är småskaligt, men knyter an till huvudvägnätet i både Lysekil och Sotenäs. Möjligheter till utveckling i form av nya bostäder och verksamheter utgår i planförslaget bl a från närheten till goda kommunikationer.

Möjligheten till förbättringar av vägar inom området vilar huvudsakligen på enskilda. Vid förbättringar av vägarna bör fokus ligga på trafiksäkerhetshöjande åtgärder samt förbättrade förutsättningar för fotgängare och cyklister (se vidare under riktlinjer för respektive Närcentra/närområde sidorna 96-103 samt handlingen *Fördjupning Bebyggelseområden*).

MELLANKOMMUNALA FRÅGOR

Gemensamt planarbete

Åbyfjorden delas av Lysekils och Sotenäs kommuner och är därmed ett gemensamt intresse och ansvar.
Hur respektive kommun hanterar frågor som rör bebyggelseutveckling, vatten och avloppsfrågor, vattenbruk, hamnutveckling och så vidare berör i hösta grad den andra kommunen, både miljömässigt, ekonomiskt och visuellt.

Lysekils och Sotenäs kommunstyrelser har därför beslutat att en fördjupad översiktsplan ska arbetas fram gemensamt och antas som ett gemensamt dokument.

Bärfendalsälven

Bärfendalsälven avbördar Tåsteröds vatten via Tvärån i Munkedals kommun innan den mynnar i Åbyfjorden.
Enligt vattendom är kommunen skyldig att tappa sjön på en viss volym vatten.
Bärfendalsälven är reproduktionsområde för havsöring och bör skyddas mot förändring av vattenflödet och mot försämring av vattenkvaliteten.

En 25 meter bred växtzon kring älven är viktig för reproduktionen och vattenkvaliteten och är därför viktig att bevara.

Många av frågeställningarna kring förbättrad vattenkvalitet hamnar utanför ramarna för en fördjupad översiktsplan. Det är dock önskvärt med en fortsatt kommunöverskridande dialog och samverkan. I en sådan samverkan bör Lysekils, Sotenäs och Munkedals kommuner ingå.

KONSEKVENSER
INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SOCIALA KONSEKVENSER 108

Boende 108

Friluftsliv 108

EKONOMISKA KONSEKVENSER 110

Friluftsliv & besöksnäring 110

Natur- & kulturmiljö 110

Boende 111

MILJÖKONSEKVENSER 113

Läsanvisning 113

Sammanfattning 113

Inledning 117

Planförslaget och dess miljökonsekvenser 125

Nollalternativet och dess miljökonsekvenser 135

Miljömål 139

SOCIALA KONSEKVENSER

Boende

Att skapa förutsättningar för ny bostadsbebyggelse på landsbygden innebär att skapa förutsättningar för en annan livsstil än ett boende i staden eller i kommunernas kustsamhällen.

Lokalisering

Boende på landsbygd innebär ett större bilberoende för att nå arbetsplatser, matbutik, vårdcentral/sjukhus och inte minst nöjen och fritidssysselsättningar än boende i tätorter och städer. Det kan också innebära beroende av kommunal service såsom skolskjuts och hemtjänst. Ett boende på landsbygd kan på detta sätt innebära en större sårbarhet, men i andra avseenden även en större personlig frihet.

Planförslaget innebär förutsättningar för en större andel nytillkommande bebyggelse inom de så kallade närcentrana; Brodalen/Bro och Lyckan samt i viss mån längs de vägar inom området som utgår från dessa närcentran. Utifrån denna bebyggelsestruktur ges goda förutsättningar för tillgång till service, kollektivtrafik o s v sett ur ett landsbygdsperspektiv.

Hel- och delårsboende

Det är idag inom och i anslutning till närcentrana som en stor andel av de helårsboende inom planområdet bor. Att ge förutsättning för ny bebyggelse inom dessa områden är logisk eftersom det nyttjar de förutsättningar som redan idag gör platsen attraktiv för helårsboende. Helårsboende grannar är dessutom i sig en attraktionskraft för boendet.

Det finns en risk för ”segregation” mellan områden med helårsbebodda och delårsbebodda fastigheter eftersom planförslaget inriktar sig på helårsboende och pekar ut områden där det redan idag är en relativt stor andel helårsbebodda fastigheter. De områden, ofta strandnära, som idag helt eller till övervägande del utgörs av fritidsbebodda fastigheter pekas i planförslaget ut som områden där en (omfattande) bebyggelseutveckling inte är lämplig. Dessa områden kommer genom sin ökade exklusivitet troligtvis bestå som renodlade fritidshusområden.

Folkhälsa

En väsentlig del av attraktiviteten med boende på landsbygd är tillgången till naturen, både visuellt och fysiskt. Att vistas i naturen har en positiv påverkan på människors fysiska och psykosociala hälsa. Åbyfjorden med dess omgivande markområden innefattar unik natur av väldigt varierande karaktär. Det innebär att för det fåtal människor som ges möjlighet att bo här erbjuds en exklusiv livsmiljö.

Planförslaget innebär en positiv inställning till stora tomter vid avstyckning av nya bostadsfastigheter. Det begränsar det antal människor som kan erbjudas möjlighet att bo i området. De stora tomterna motiveras av att de ger ett attraktivt alternativ till boende i staden/samhällena genom de förutsättningar för att bl a nyttja den egna tomten för fritidssysselsättningar eller bisysslor.

Planförslaget gör också avvägningen mellan vilka områden som kan bebyggas och vilka som ska bevaras obebyggda. I dessa ställningstaganden avgörs vilka områden som även fortsättningsvis kommer att kunna nyttjas av besökare för fritidsaktiviteter, rekreation och kontemplation och vilka områden som i framtiden kan ha en begränsad allmän tillgänglighet.

Friluftsliv

Tillgänglighet

Möjligheten för allmänheten att ha god tillgång till den variation av kvalitativa naturmiljöer som finns i och kring Åbyfjorden är av stort värde för folkhälsan och för människors välbefinnande.

Det är också av stort värde att det finns sådana områden som är tillgängliga för

alla. De knutpunkter för friluftsliv som pekas ut i planförslaget syftar till att ge förutsättningar för ett tillgängligt friluftsliv. Ett par av knutpunkterna är lokaliserade vid busshållplatser där bussar i linjetrafik passerar kontinuerligt. Detta innebär en möjlighet att ta sig till Åbyfjorden utan bil eller körkort. Möjligheten att nyttja Åbyfjordens kustområde utan tillgång till bil är dock begränsad.

Inom vissa av knutpunkterna ger planförslaget förutsättningar för utveckling av verksamheter kopplade till friluftsliv och besöksnäring, såsom t ex cykeluthyrning och övernattningsmöjligheter. Inom de mer vattennära knutpunkterna finns redan idag på de flesta platser möjlighet att ta sig ner till strandområdet med bil. Knutpunkternas funktion finns till viss del alltså idag. Den fördjupade översiktsplanen kan endast ge riktlinjer som långsiktigt stödjer denna inriktning och ger förutsättningar att utveckla dem.

All mark inom de utpekade knutpunkterna är enskilt ägd, vilket innebär en begränsad möjlighet för kommunerna att aktivt styra utvecklingen i den riktning som önskas.

Knutpunkterna, kan utöver sin funktion som mötesplatser för friluftsliv, även användas som samlingsplatser för de boende i området. Detta blir då en plats där man både som boende och besökare kan vistas invid fjorden.

EKONOMISKA KONSEKVENSER

Friluftsliv och besöksnäring

En utveckling av besöksnäringen inom området med inriktning mot friluftsliv och en levande landsbygd kan innebära betydande positiva ekonomiska konsekvenser.
Planförslaget ger, så långt det är möjligt, förutsättningar för detta.

Levande landsbygd

Besöksnäring med inriktning mot en levande landsbygd kan i liten skala innebära ett komplement för jordbrukare (små och större) inom området, vilket kan göra skillnaden i att kunna driva jordbruket vidare eller inte. Det kan också skapa förutsättningar för nya verksamhetsutövare och i bästa fall till en inflyttning till kommunerna. Planförslaget innebär en positiv inställning till kompletterande verksamheter till klassiskt jordbruk, med inriktning mot besöksnäring, matproduktion och friluftsliv.

Friluftsliv

Friluftsliv och verksamheter kopplade till detta är en verksamhetsnisch med utvecklingspotential. Områdena kring fjorden är unika för friluftsliv. Även vad gäller friluftsliv är det framför allt en småskalig verksamhetsutveckling som är trolig och önskvärd. Att kunna marknadsföra området med en aktiv, professionell och exklusiv friluftslivsinriktning skapar dock mervärde för besöksnäringen i kommunerna som helhet.

Natur- och kulturmiljö

Naturen som samhällsekonomisk aspekt

Att vistas i naturen ger människor återhämtning och är en viktig förutsättning för en god folkhälsa. Ohälsa är ett samhällsproblem som innebär en stor samhällsekonomisk kostnad i form av vård, rehabilitering, arbetslöshet mm.
Att kunna erbjuda attraktiva naturområden för allmänheten att vistas i är därför samhällsekonomiskt lönsamt.

I planförslaget görs en avvägning mellan områden möjliga att bebygga och områden som har ett större ekonomisk värde som obebyggda.

Strandskyddad mark

Inom strandskyddade markområden finns ett högt ekonomiskt värde kopplat till besöksnäringen genom tillgången på badplatser, den visuella kontakten med havet o s v.

Att inte bygga inom strandskyddat område innebär att landskapet har en skyddszon mot översvämningar och framtida havsnivåhöjningar. Något som är av betydande samhällsekonomiskt värde.

Strandskyddet innebär en allmän tillgång till strandområdena och till fjorden, vilket gör boendet *i närheten* av fjorden mer attraktivt än boende på landsbygd *utan närhet till havet.* Den allmänna tillgången till vattnet innebär därmed en större attraktionskraft för människor att bosätta sig här och en större betalningsvilja.

Stora sammanhängande naturområden

I de stora sammanhängande naturområdena finns biologiska och ekologiska värden som är av ekonomisk betydelse då det i dessa områden pågår processer som är av stor betydelse för oss människor, såsom pollinering, fotosyntesen. Dessa processer, som naturen förser oss med gratis, skulle kosta enorma summor att upprätthålla på konstgjord väg. Planområdet spelar en mycket liten roll i de här sammanhangen. Aspekten är dock inte mindre viktig.

De stora sammanhängande naturområdena är viktiga för Åbyfjordens karaktär och för dess möjlighet att vara ett attraktivt område både för boende och

för besökare. Inte minst har de ett värde för folkhälsan och för en utveckling av besöksnäringen.

Jordbruksmark
Jordbruksmarken, i form av odlings- och betesmark, är avgörande för möjligheten att bedriva ett lönsamt jordbruk. För den enskilde markägaren kan möjligheterna att bebygga jordbruksmarken innebära en kortsiktigt större lönsamhet än att bruka marken. På längre sikt, och med hänsyn till den begränsade tillgång till brukbar mark som planområdet omfattar, har tillgången till jordbruksmarken som produktiv odlingsmark eller betesmark ett stort ekonomiskt värde. Tillgången på jordbruksmark är avgörande för en levande landsbygd och ett aktivt jordbruk.

Jordbruksmarken är, liksom de stora sammanhängande naturområdena, en viktig del av områdets karaktär och därmed en viktig del i attraktiviteten för boende och besökare. Attraktiviteten är i sin tur av ekonomiskt värde för dess förutsättningar för besöksnäringen.

Vattenområdet
Vattenområdet spelar en avgörande roll i områdets dragningskraft för besöksnäringen. Att vattenområdet inte ”fylls” med bryggor och andra anläggningar, att det inte övergöds pga dåliga enskilda avlopp mm är därför av stort ekonomiskt värde.

Vattenområdet producerar livsmedel i form av bland annat fisk och skaldjur. De möjligheter som planförslaget ger för musselodlingar och fiske innebär förutsättningar för en näringsverksamhet inom dessa branscher. Avvägningar som gör det möjligt för dessa verksamheter att samverka, samt avvägning av verksamheternas omfattning är av stor betydelse för att säkra långsiktigheten. Exploatering i form av bryggor samt utsläpp från båttrafik och enskilda avlopp kan påverka produktionsmängden och kvaliteten på fisk och skaldjur negativt. kommunerna styr i begränsad omfattning över tillståndsprövningen av bryggor med mera. Musselodlingar kan i ett friluftslivsperspektiv innebära en störning av den attraktiva landskapsbilden och en begränsning av tillgängligheten inom vattenområdet.

Begränsningen av musselodlingar i norr och söder samt riktlinjer kring hänsyn vid en tillståndsprövning bedöms innebära en rimlig avvägning mellan friluftsliv och möjligheterna till matproduktion/vattenförbättrande åtgärder.
Musselodlingars möjlighet att begränsa övergödning genom musslornas upptag av näringsämnen är en värdefull tillgång.

Boende
Bygga eller inte bygga
Att inte kunna bygga nära fjorden eller i höglänta områden begränsar den ekonomiska fördelen för enskilda markägare med markinnehav i strandnära/höglänta lägen.

Det samhällsekonomiska värdet och värdet för näringslivsutvecklingen är dock betydligt större om den unika naturmarken lämnas obebyggd.

Se vidare under föregående rubriker *Friluftsliv & besöksnäring* samt *Natur- & kulturmiljö*

Vatten och avlopp
Planförslaget ger riktlinjer kring bebyggelsekomplettering mm som utgår från att enskilda avloppslösningar eller gemensamhetsanläggningar för vatten och avlopp, det vill säga utan utbyggnad av det kommunala VA-nätet.
Utbyggnad av kommunalt VA kan dock inte uteslutas och kan på sikt komma att bli aktuellt inom området mellan Brodalen och/eller Vrångebäck/Röe Sandvik. I det fall kommunalt VA byggs ut kan det på lång sikt bli aktuellt att utreda förutsättningarna för en ledningsdragning över fjorden.

Enskilda avlopp
Att lösa VA-frågan med enskilda anläggningar är en relativt enkel lösning vid enstaka tomter.
Att uppnå kravet på hög skyddsnivå bedöms i dagsläget generellt som tekniskt och ekonomiskt rimligt. Framtida riktlinjer från Länsstyrelsen och de nya lagkrav som Havs- och vattenmyndig-

heten arbetar fram kan dock innebära att kostnaderna för enskilda avloppsanläggningar ökar till följd av högre ställda krav på rening.

Gemensamma VA-lösningar
Gemensamhetanläggningar för vatten och avlopp kan drivas i enskild eller kommunal regi.
I det fall grupper av bebyggelse byggs kan gemensamma VA-anläggningar innebära en lägre kostnad än en enskild anläggning för den enskilde fastighetsägaren. Planförslaget förespråkar gemensamhetsanläggningar i de områden där nya grupper av bebyggelse är möjlig.
Vid en etappvis utbyggnad av ett bebyggelseområde kan utbyggnaden av en gemensamhetsanläggning bli en stor utgift.

Möjligheten att ansluta befintliga fastigheter till en gemensamhetsanläggning är ekonomiskt lönsamt för ägarna till nytillkommande fastigheter, men kan innebära en ekonomisk belastning för ägare till befintliga fastigheter. På längre sikt är denna typ av lösning mindre sårbar och därmed ekonomiskt lönsam.

Utbyggnad av det kommunala VA-nätet
Kommunal VA-anslutning innebär en god rening och inga utsläpp till fjorden. Om framtida krav från myndigheter blir väldigt hårda kan kommunal VA-utbyggnad vara den mest långsiktigt hållbara lösningen och även ett mer rimligt alternativ ur ett ekonomiskt perspektiv.

Dagens VA-taxa täcker generellt utbyggnad av allmänt VA inom ett bebyggelseområde, men inte överföringsledningarna mellan området och befintlig allmän VA-anläggning. En utbyggnad på landsbygd är därmed mycket kostsam och kräver finansiering utöver VA-taxan. Detta kan innebära önskemål om en hög exploateringsgrad längs med hela överföringsledningarna. Detta kan i sin tur ge stora negativa konsekvenser på landskapsbilden och på de värden som gör området attraktivt för både boende, besökare och näringsidkare.

Om ett kommunalt VA-verksamhetsområde skapas kan befintliga fastigheter tvingas att ansluta sig till det kommunala VA-nätet. Detta kan innebära en positiv möjlighet för vissa fastighetsägare medan det för andra fastigheter innebär en stor kostnadsökning och en svårighet/ovilja att bo kvar.

Alternativet att dra ledningar över fjorden till Sotenäs innebär också en mycket stor kostnad. En sådan ledningsdragning kräver tillståndsprövningar. Konsekvenserna för vattenmiljön måste utredas.

MILJÖKONSEKVENSER

miljökonsekvensbeskrivning enligt
6 kap. 11-18 och 22§§ miljöbalken

Läsanvisning

Sammanfattning

Här ges en kort sammanfattning av planförslagets huvudsakliga syfte samt en samlad bild av planförslagets konsekvenser.

Inledning

Här kan du läsa om syftet med miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning, hur arbetet har bedrivits och vilka avgränsningar som har gjorts. Vidare ges en beskrivning av de bedömningsgrunder som har använts vid utarbetandet av miljökonsekvensbeskrivningen och metoden för hur konsekvenserna har bedömts.

Planförslaget och dess miljökonsekvenser

Under denna rubrik ges en samlad beskrivning av planförslaget. Två alternativa inriktningar har funnits under planprocessens gång, vilka beskrivs kortfattat. Därefter beskrivs och bedöms planförslagets påverkan, effekter och konsekvenser under följande rubriker: Natur- och kulturvärden, Friluftsliv och rekreation, Bebyggelse och landskapsbild samt Vattenkvalitet. Eventuella skillnader vid genomförande av de olika alternativa inriktningarna beskrivs också. Sist i avsnittet lämnas en samlad bedömning av planförslagets konsekvenser i tabellform, med återkoppling till den bedömningsskala som använts under arbetet.

Nollalternativet och dess miljökonsekvenser

Under denna rubrik ges en samlad beskrivning av nollalternativet och dess konsekvenser. Avsnittet är uppbyggt på samma sätt som avsnittet om planförslaget och dess miljökonsekvenser.

Miljömål

I detta avsnitt presenteras planförslagets och nollalternativets inverkan på miljömålen och en riktningsanalys av huruvida deras genomförande bidrar till eller motverkar miljömålsuppfyllelse.

Sammanfattning

Det övergripande syftet med planförslaget är att värna om områdets unika karaktär och höga bevarandevärden samt lämna förutsättningar för ökad tillgänglighet till området för friluftslivet.

Enligt planförslaget tillåts ingen ny bostadsbebyggelse inom strandskyddade områden, områden med skyddad natur eller där fornlämningar kan påverkas, större sammanhängande naturområden och jordbruksmark.

Med anledning av planområdets höga nationella bevarandevärde är det inte aktuellt med någon omfattande bebyggelseutveckling. En utgångspunkt i planförslaget har varit att styra och begränsa bebyggelseutvecklingen till utpekade områden.

Nedan ges en sammanfattande bild av påverkan/effekt/konsekvens vid ett genomförande av planförslaget. För tydligare läsbarhet har effekterna färgkodats enligt förklaringen ovanför tabellen.

Ingen/positiv	Liten	Liten-måttlig	Måttlig	Måttlig-stor	Stor

Natur- och kulturvärden	
Höga natur- och kulturvärden	Planförslaget i sig innebär ett verktyg för att minska påverkan på utpekade bevarandevärden i anslutning till Åbyfjorden. Genom att undanta strandområden, områden med skyddad natur, fornlämningar, jordbruksmark och större, sammanhängande, opåverkade naturområden bedöms planförslaget minimera påverkan på områden med höga natur- och kulturvärden.
Hävd av strandängar och odlingsmark	Ett generellt hot mot Natura 2000-området är minskat/ förändrat bete av strandängar som på sikt leder till igenväxning. Planförslaget lämnar rekommendationer som indirekt främjar ett öppethållande av odlingsmark. FÖP:en tar fasta på och synliggör betydelsen av ett hävdat landskap och kan utgöra ett incitament för samverkan för en fortsatt hävd mellan olika intressenter såväl inom som utanför planområdet även efter att planarbetet har avslutats.
Marina miljöer	För att begränsa påverkan på marina miljöer anger planförslaget att nya båtplatser bör tillkomma som komplettering/utbyggnad av befintliga hamn- och bryggområden. Alla utökningar av hamn- och byggområden innebär ingrepp, om än lokala, och alla tillkommande båtar utgör en ökad risk för förorening av vattnet. Båttrafiken i sig innebär störningar.
	För att begränsa vattenbrukets påverkan på marina Natura2000-habitat har kommunerna begränsat vattenytan som får tas i anspråk för musselodlingar. Vidare anger riktlinjerna att vattenbruket inte får påverka Natura2000-habitat negativt.
Åbyfjorden som Natura 2000-område	Planförslaget utgör ett verktyg för att synliggöra områdets bevarandevärden. Planen är positiv i den bemärkelse att de hot som identifieras i bevarandeplanen för området kan minskas om rekommendationerna i planförslaget efterlevs. Framtida exploatering i området kommer att anpassas till Natura2000-området och dess utpekade värden.
Friluftsliv och rekreation	
Rörligt friluftsliv	Området har mycket goda förutsättningar för en utveckling av friluftslivet. Planförslaget pekar ut platser invid fjorden som kan fungera som knutpunkter för friluftslivet och föreslår riktlinjer som tillvaratar och utvecklar områdets potential som rekreations- och friluftsområde.

	Med mer tillkommande bebyggelse och planförslagets tydliga inriktning mot att tillgängliggöra kustområdet för besöksnäringen och friluftslivet är det rimligt att förvänta sig ett ökat tryck, framförallt på vatten- och strandområdena. Det blir sannolikt fler människor som ska samsas om t ex båt-, bad- och parkeringsplatser. Då det är okänt hur många människor som nyttjar området i rekreativt syfte idag är det svårt att bedöma konsekvenserna för miljön inom planområdet till följd av ett ökat friluftsliv. Området är dock stort och kan således förväntas klara ett visst ökat tryck utan några större konsekvenser som följd.
Upplevelsevärde	Planförslagets riktlinjer har som syfte att säkerställa planområdets unika karaktär och bedöms således stärka upplevelsevärdena för besökare till området.
	Fler musselodlingar i Åbyfjorden kan påverka landskapsbilden negativt. Riktlinjerna anger att musselodlingar ska lokaliseras så att konflikter med bad, båtliv och fiske i största möjliga mån begränsas.
Bryggor, hamnar och båtliv	Planförslaget ställer sig restriktiv till en utökning av antalet båtplatser inom planområdet. Utveckling/komplettering av befintliga hamnar/bryggområden förespråkas och då ska småskaligheten värnas och bevaras. För båtlivet innebär detta begränsningar. Konsekvenserna bedöms utifrån att Länsstyrelsen i sin tillståndsprövning tar hänsyn till riktlinjerna i den fördjupade översiktsplanen
Bebyggelse och landskapsbild	
Påverkan på kustlandskap	Bebyggelse som blir synlig från vattenområdet har störst betydelse för upplevelsen av kuststräckan. Genom riktlinjer i planförslaget styrs bebyggelsen i så stor utsträckning som möjligt bort från strandområdet. Storskaliga hamnar/ bryggområden är inte önskvärda, riktlinjerna föreskriver småskalighet och komplettering av befintliga hamnar/ bryggområden. Under förutsättning att planförslagets riktlinjer för bebyggelse och anläggningar i vatten följs blir konsekvenserna för upplevelsen av kustlandskapet små.
Närcentrum	Brodalen/Bro utgör en befintlig tätort och har bedömts vara lämplig för utveckling av närcentrum. Ca 10-20 nya hus kan vara aktuellt. Landskapsrummet kring Lyckan är också lämpligt för utveckling som närcentrum. Ca 20-30 nya hus kan vara aktuellt. Någon påverkan på upplevelsen av Åbyfjordens vattenrum uppstår inte vid utveckling av dessa två områden. Konsekvenserna för Åbyfjorden som helhet bedöms därmed bli små. För utveckling inom dessa områden gäller såväl generella som specifika riktlinjer. Under förutsättning att riktlinjerna följs blir konsekvenserna små.

Mindre bebyggelsegrupper	På Lysekilssidan är det lämpligt med utbyggnad i mindre bebyggelsegrupper längs med Vrångebäcksvägen och Röevägen (totalt ca 20-30 nya hus). På Sotenässidan har Röd, området kring Stensjö gård och Stensjö by pekats ut som lämpligt för bebyggelseutveckling på motsvarande sätt (totalt ca 20-30 nya hus). För utveckling inom dessa områden gäller såväl generella som specifika riktlinjer. Under förutsättning att riktlinjerna följs blir konsekvenserna i de enskilda landskapsrummen små.
Övriga delar av planområdet	Planförslaget styr och begränsar medvetet nytillkommande bebyggelse till utpekade områden. Inom övriga delar av planområdet bedöms lämpligheten för ny bebyggelse vara begränsad. Enstaka nya byggnader kan prövas. För upplevelsen av planområdet som helhet är det viktigt att planförslagets generella riktlinjer följs, konsekvenserna blir för de enskilda landskapsrummen små.
Särskilda hushållningsbestämmelser enligt 4 kap MB.	Under förutsättning att riktlinjerna i planförslaget följs bedöms ett genomförande inte orsaka någon påtaglig skada .
	En kraftigare bebyggelseutveckling än den som planförslaget redovisar skulle påverka landskapsbilden på ett betydande sätt, framför allt om tillkommande bebyggelse lokaliseras i vattennära lägen. En sådan utveckling bedöms inte vara förenlig med de särskilda hushållningsbestämmelserna enligt 4 kap. MB.
Vattenkvalitet	
Vattenomsättning	Generellt gäller en restriktiv inställning till nya bryggor samt utökning av befintliga bryggor och hamnar, vilket bedöms vara positivt för vattenomsättningen.
Förorening genom utsläpp	Alla tillkommande båtplatser inom planområdet ökar risken för utsläpp till vatten.
Övergödning	Det råder stor osäkerhet kring omfattningen på avloppens påverkan på Åbyfjordens vattenkvalitet. Att bedöma planförslagets påverkan på övergödningssituationen är således omöjligt. Genom att styra och begränsa bebyggelseutvecklingen ökar förutsättningarna för att ordna gemensamma avloppslösningar och därmed är det också troligt att befintliga enskilda avlopp till viss mån kan ersättas med någon typ av gemensam avloppslösning.
	En utbyggnad av kommunalt va inom Lysekil skulle på lång sikt innebära att flera enskilda avlopp kan ersättas med kommunalt avlopp vilket torde medföra en positiv effekt på övergödningssituationen i Åbyfjorden, jämfört med om planområdet endast har enskilda avlopp eller gemensamma avloppsanläggningar. I vilken omfattning är dock omöjligt att säga.

Inledning

Miljöbedömning av planer

Alla planer och program enligt plan- och bygglagen (PBL) ska miljöbedömas, om ett genomförande av planen eller programmet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Översiktsplaner och fördjupade översiktsplaner anses som huvudregel alltid medföra betydande miljöpåverkan och de ska därmed alltid miljöbedömas.

Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas. Miljöbedömningen är en process i vilken dokumentet, miljökonsekvensbeskrivning (MKB), utarbetas. Processen ska ge allmänheten, organisationer, myndigheter och andra intressenter möjlighet att påverka planen. I MKB:n ska den betydande miljöpåverkan som kan antas uppstå av planens genomförande beskrivas och bedömas. MKB:n ska fokusera på de planeringsfrågor som är prioriterade och som kan antas ge betydande påverkan ur någon miljö- eller hälsoaspekt eller där miljöpåverkan är osäker. Även förslag till åtgärder för att minska dessa konsekvenser ska beskrivas.

MKB:n utgör ett formellt underlag för beslut om planen och har funnits tillgänglig vid samråd och granskning tillsammans med övriga planhandlingar.

Betydande miljöpåverkan

Ledordet vid miljöbedömning av planer är betydande miljöpåverkan. Det är dock inte definierat i lagstiftning eller förarbeten hur stor påverkan ska vara för att den ska anses vara betydande.

Vid bedömning av betydande miljöpåverkan är det skillnaden mellan den miljöpåverkan som genomförandet av planen medför och den miljöpåverkan som blir följden av om planen inte genomförs som är i fokus.

Ekosystemansatsen och arbetet med miljöbedömningen

Miljöbedömningen med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning har inte arbetats fram utifrån ekosystemansatsens principer utan har arbetats fram utifrån traditionella MKB-metoder. Dock har miljöbedömningen, liksom övriga planarbetet utgått från ett ekosystemperspektiv. Se även inledningen av planbeskrivningen.

I planarbetet har kommunerna identifierat planområdets natur- och kulturvärdesområden och ekosystemtjänster samt möjliga hot mot dessa. Se analysdelen i planbeskrivningen.

I MKB:n redovisas övergripande bedömningar av konsekvenser av planförslaget respektive nollalternativet (se förklaring nedan) för relevanta hotbilder.

Avgränsning och utarbetande av MKB inför granskning

Lysekils och Sotenäs kommuner tog fram ett förslag till avgränsning i oktober 2012 och ett skriftligt avgränsningssamråd hölls med länsstyrelsen i november samma år. Länsstyrelsen hade inga synpunkter på den föreslagna avgränsningen. Avgränsningen preciserades i samband med att arbetet med miljöbedömningen inleddes i slutet av november 2012.

MKB till samråd har utarbetats i november och december 2012. MKB-arbetet i granskningsskedet har i huvudsak genomförts under oktober 2013.

Nivåavgränsning

Den information och de slutsatser som presenteras och tas fram inom ramen för MKB:n ska vara rimliga med hänsyn till planens detaljeringsgrad. Eftersom planförslaget är på översiktlig nivå har fokus i arbetet med miljöbedömningen varit att beskriva effekterna till följd av olika strukturer och funktioner. Konsekvenserna av planförslaget

redovisas således på en övergripande nivå med utgångspunkt i den risk för betydande miljöpåverkan som kommunerna har identifierat till följd av:

- bebyggelseutveckling
- utökning av hamnar
- ökat vattenbruk
- igenväxning av kulturlandskap

Avgränsning i tid

MKB:ns bedömningar sträcker sig till år 2030, vilket är samma tidshorisont som för den fördjupade översiktsplanen.

Geografisk avgränsning

Miljöpåverkan som kan antas uppkomma med anledning av ett genomförande av den fördjupade översiktsplanen kan sträcka sig olika långt beroende på vilken miljöaspekt (se avgränsning i sak nedan) som behandlas. Beskrivningen och bedömningen av miljöpåverkan hanteras därför utifrån två geografiska nivåer: planområdesgränsen och influensområdet. Med influensområdet avses det område som bedöms påverkas av den fördjupade översiktsplanen. Influensområdet kan variera med behandlad miljöaspekt, men kan bland annat innefatta påverkan utifrån ett regionalt perspektiv.

Avgränsning i sak

Miljöbedömningen ska identifiera och värdera den betydande miljöpåverkan som kan antas uppkomma med avseende på: biologisk mångfald, befolkning, människors hälsa, djurliv, växtliv, mark, vatten, luft, klimatfaktorer, materiella tillgångar, landskap, bebyggelse, forn- och kulturlämningar och annat kulturarv samt det inbördes förhållandet mellan dessa miljöaspekter.

Med utgångspunkt i den stora omfattning av bevarandeskydd som omfattar aktuellt planområde och den fördjupade översiktsplanens syfte, strategiska innehåll och riktlinjer har en avgränsning gjorts av de miljöaspekter som bedömts vara viktiga att belysa i MKB:n.

Ett genomförande av planen anses kunna medföra betydande miljöpåverkan ur följande miljöaspekter:

- naturmiljö (biologisk mångfald, djurliv och växtliv)
- kulturmiljö (landskap, bebyggelse, fornlämningar och annat kulturarv)
- vattenmiljö (vattenkvalitet och –tillgång)
- befolkning och människors hälsa (rekreation och friluftsliv)
- hushållning med naturresurser

Frågor som bedöms i samband med annan prövning

Med hänsyn till nivåavgränsningen kan vissa frågor bedömas bättre i samband med prövning av enskilda bygglov eller om kommunen anser det vara nödvändigt, i detaljplan. Framför allt är det frågor som rör bebyggelseutvecklingen på lokal nivå, t ex den enskilda byggnadens påverkan på landskapsbild och fornlämningar eller möjlighet att tillåta enskilda avloppslösningar mm.

Frågor som ska bedömas i samband med andra prövningar är t ex möjlighet till utbyggnad/komplettering av hamnar/bryggområden samt lämplig plats för musselodlingar.

Alternativ

I MKB-arbetet ska rimliga alternativ till föreslagen utveckling identifieras, beskrivas och bedömas. Alternativ tas fram med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd och ska belysa vilka strategiska val som kan göras. Detta för att kunna motivera val i ett tidigt skede. Genom att ta fram och belysa alternativ kan man hitta vägar att minska eller undvika att betydande negativ miljöpåverkan uppstår till följd av genomförandet av planen. Alternativen som tas fram ska vara genomförbara. Att presentera alternativ som är sämre ur miljösynpunkt eller som inte har andra påtagliga fördelar är inte rimliga att redovisa.

I miljöbedömningsarbetet har fokus legat på att konsekvensbedöma samma alternativ som beskrivs i planförslaget. Att värdera några andra alternativ

bedöms inte vara rimligt med hänsyn till planförslagets huvudsakliga syfte.

Under samrådet utfördes arbetet med MKB:n parallellt med att planförslaget och två alternativa inriktningar för VA-situationen arbetades fram. Planarbetet inför granskningen har klargjort att det inte är rimligt med en utveckling med kommunalt vatten och avlopp inom planområdet under den fördjupade översiktsplanens tidshorisont. En utbyggnad av kommunalt VA längs vägen mot Vrångebäck och Röe kan dock inte uteslutas. Följderna av en utbyggnad beskrivs därför övergripande. För VA-situationen inom planområdet finns således två möjliga utvecklingsalternativ, dessa beskrivs närmare under rubriken Planförslaget och dess miljökonsekvenser.

Förutom utredningsalternativ ska också ett så kallat nollalternativ redovisas. Nollalternativet beskriver sannolik utveckling om planen inte genomförs. Nollalternativet är således inte en beskrivning av aktuella förhållanden och inte heller en framskrivning av aktuella förhållanden när inga åtgärder vidtas, utan inkluderar åtgärder och den förändring som kan förväntas genomföras även om ingen ny plan antas.

Bedömningsgrunder

I MKB:n har två olika typer av bedömningsgrunder använts, övergripande och specifika bedömningsgrunder. De övergripande bedömningsgrunderna används i första hand för att bedöma om planen integrerat miljöaspekter i tillräcklig omfattning (t ex nationella, regionala och lokala mål), medan de specifika bedömningsgrunderna i huvudsak används för att identifiera och bedöma de miljöeffekter som planen kan förväntas få (t ex lagar, förordningar, föreskrifter och riktlinjer).

Riksintressen

Riksintressen hanteras i miljöbalkens (MB) 3 och 4 kapitel. Att ett område är av riksintresse betyder att det är skyddsvärt ur ett nationellt perspektiv till följd av dess värdefulla egenskaper. Det innebär dock inte att området eller miljön inom området automatiskt är skyddad utan att detta intresse ska ges företräde framför andra allmänna och enskilda intressen när frågor om markanvändning avgörs. Områden av riksintresse ska skyddas mot ingrepp eller åtgärder som kan innebära ”påtaglig skada” på riksintresset. Detta gäller oavsett om en planerad verksamhet eller åtgärd avser mark innanför eller utanför det redovisade områdets gränser.

Påtaglig skada kan uppstå om en åtgärd eller ett ingrepp mer än obetydligt kan skada något eller några av de värden som utgör grunden för riksintresset. Vid bedömningen av påtaglig skada ska det analyseras hur mycket, på vilka sätt och för hur lång tid åtgärden eller ingreppet kan inverka negativt. Vid bedömningen bör även tidigare ingrepp/skador beaktas.

Det är sällan svårt att avgöra vad som är en påtaglig skada när det rör sig om stora ingrepp där det är tydligt vilka värden som kommer att äventyras eller utplånas. Det är när det handlar om mindre ingrepp som svårigheten att bedöma konsekvenserna ofta infinner sig. Särskilt svårt kan det vara att bedöma betydelsen av flera små ingrepp som ofta är spridda över tiden. Ingreppen kan var och en för sig vara av mindre betydelse, men den sammanlagda effekten bli påtaglig.

Inom planområdet finns följande riksintressen:

- Riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6§ MB: Åbyfjorden-Bärfendalen
- Riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap 6§ MB: Norra Bohusläns kust i Strömstads, Tanums, Sotenäs och Lysekils kommuner
- Riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap 6§ MB: Åby-Nordens Ark och Centrala Bro
- Särskilda hushållningsbestämmelser enligt 4 kap, 1-3§§ MB

- Natura 2000 Åbyfjorden och Näverkärr enligt 7 kap 28a§ samt 4 kap 1 och 8§§

En närmare redogörelse av riksintressenas värdebeskrivningar och geografisk utbredning återfinns i avsnittet Förutsättningar s 21.

Riksintressen, 3 kap. miljöbalken
Bestämmelserna i 3 kap. MB utgår från att det så långt möjligt ska kunna gå att utnyttja mark- och vattenområden för flera olika ändamål samtidigt, genom god planering och hänsyn från respektive verksamhet. Det väsentliga för bedömningen för ett område enligt 3 kap. MB är om värdena för riksintresset skadas påtagligt. Vid bedömning av påtaglig skada kan följande frågor vara till hjälp vid analysen:

- Hur stor del av områdets areal, i vilken omfattning och på vilket sätt påverkas området?
- Är kvarvarande areal tillräckligt stor och sammanhängande och av tillräcklig kvalitet för att förutsättningarna för bevarande av värdet ska bibehållas?
- Påverkas särskilt skyddsvärda eller känsliga miljöer negativt?
- Uppstår negativ inverkan på strukturer eller funktioner som är en förutsättning för upprätthållande av miljön eller för att gynnsamma livsvillkor ska bibehållas långsiktigt?
- Riskerar området att fragmenteras eller kan barriärer skapas som hindrar arters spridning, människors rörelser eller som bryter sambandet mellan värdekärnor inom området så att helheten därmed skadas?
- Försämras möjligheten för människor att vistas i området?
- Är återhämtning möjlig efter ingreppet och har berört område god eller dålig återhämtningsförmåga?

Särskilda hushållningsbestämmelser, 4 kap. miljöbalken
Riksintressen enligt 4 kap. MB är geografiskt avgränsade områden som i sin helhet är av riksintresse i syfte att skydda områdena mot exploatering. I många fall talas det om dem som områden med särskilda hushållningsbestämmelser. I motsats till 3 kap. MB handlar 4 kap. MB om kustens samlade värden och bestämmelserna ska tillämpas tillsammans med andra regler i MB och i annan lagstiftning.

Bohusläns kust är i sin helhet av riksintresse med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns där. Det geografiska området är ca 3 km brett och inom detta område har riksdagen bestämt att mark och vatten ska användas på sådant sätt som inte påtagligt skadar de samlade natur- och kulturvärdena. Bohuslän, norr om Lysekil, är på grund av sina stora värden av stort intresse för turism och friluftsliv. Inga större industrier (med undantag för Preemraff i Lysekils kommun) bryter karaktären och inte heller den moderna tidens omfattande tätortsutveckling. Fritidsbebyggelsen är oftast diskret lokaliserad och nya iögonfallande anläggningar för besöksnäringen är ganska få.

Reglerna i 4 kap. MB omöjliggör inte en utveckling – en normal utveckling av befintliga tätorter och lokalt näringsliv kan alltid äga rum trots bestämmelserna. Vid bedömning av ”påtaglig skada” på riksintresset enligt 4 kap MB är det lämpligt att ta stöd i följande syften med bevarandeskyddet:

- Nuvarande karaktär ska bevaras.
- Större sammanhängande områden som är förhållandevis fria från bebyggelse eller andra ingrepp ska bevaras i detta skick.
- Bebyggelsens utformning och syfte har betydelse för om den kan tillåtas.
- Strandområdet ska hållas fritt och tillgängligt för allmänheten.

Vid bedömning av vad som utgör en tätort och vad som därmed kan inrymmas i begreppet tätortsutveckling kan man utgå från den gemensamma

nordiska tätortsdefinitionen som bl a SCB använder. Grundregeln är då att tätorten bör ha över 200 invånare och att avståndet mellan husen normalt inte är mer än 200 meter samt där andelen fritidsfastigheter understiger 50 procent.

Natura 2000, 7 och 4 kap. miljöbalken
Natura 2000 benämns det nätverk av områden som alla EU: s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt två EG-direktiv. Bestämmelser om Natura 2000 finns i 7 kap MB. Syftet är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen, genom att alla länderna behöver ta ett ansvar för att säkra sin del av det gemensamma arv som naturen är. Varje naturtyp och art ska bidra till att upprätthålla så kallad gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region. Förutom bevarandet finns också bestämmelser som ska hindra att verksamheter och åtgärder kan skada eller störa de arter och naturtyper som Natura 2000-områdena valts ut för. De omfattar även åtgärder som sker utanför områdena. Alla Natura 2000-områden har även status av riksintresse enligt 4 kap MB.

Det finns en bevarandeplan till varje Natura 2000-område som ger en beskrivning av området och dess naturvärden, vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar. Bevarandeplaner utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen. För Åbyfjorden och Näverkärr finns bevarandeplaner fastställda 2005-08-15.

Större delen av Natura 2000-området Åbyfjorden utgörs av vattenområden. De delar som omfattar landarealer finns vid Åby säteri, Åbyfjordens innersta delar och Bua Heds naturreservat. Delar av de branta bergskullarna med stort inslag av ädellövskog som omger fjorden ingår också i området. Strandängarna i området betas idag och har god bevarandestatus. Statusen för de marina miljöerna i området är okänd. Under 2012 har inventering skett av de marina skyddade habitaten och utbredningsområden för dessa har identifierats.

Miljökvalitetsnormer, 5 kap. miljöbalken
Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel som regleras i 5 kap. MB med tillhörande förordningar. MKN är föreskrifter om lägsta godtagbara miljökvalitet inom ett geografiskt område. En miljökvalitetsnorm tas fram på vetenskapliga grunder och anger den lägsta godtagbara miljökvalitet, till exempel i form av halt av ett ämne, som människan och/eller miljön kan anses tåla. MKN utgör ett viktigt underlag för en närmare bedömning av vad som behövs för att förhindra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön, med stöd av de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken. Det finns i dag MKN för luftkvalitet, vattenkvalitet och omgivningsbuller.

Med hänsyn till planområdets karaktär och planförslagets syfte och omfattning bedöms det inte vara relevant att belysa MKN för luftkvalitet och omgivningsbuller. Den förändring av halterna av luftföroreningar eller ljudnivån som ett genomförande av planen medför är inte av sådan omfattning att gällande MKN riskerar att överskridas.

Miljökvalitetsnormer för vatten
Vattenmyndigheterna och länsstyrelserna har kartlagt och analyserat alla vattenförekomster samt fastställt kvalitetskrav och upprättat åtgärdsprogram. MKN anger de kvalitetskrav som gäller för varje vattenförekomst inom respektive vattendistrikt avseende ytvatten och grundvatten. De infördes för att komma till rätta med miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor som till exempel trafik och jordbruk och anges i kvalitetstermer. Normerna omfattas av kvalitetskrav för ekologisk och kemisk ytvattenstatus samt ekologisk och kemisk grundvattenstatus. Syftet är att alla vattenförekomster ska uppnå ”God status” senast 2015. Andra kvalitetskrav har fastställts där det finns särskilda skäl.

Vattenmyndigheten för Västerhavets distrikt fattade den 15 december 2009 beslut om MKN för samtliga yt- och grundvattenförekomster inom distriktet. Följande vattenförekomster är berörda av planförslaget: Bärfendalsälven och Åbyfjorden

För både Åbyfjorden och Bärfendalsälven är miljökvalitetsnormen att uppnå god kemisk status till 2015 och god ekologisk status till 2021. På grund av övergödning är det ekonomiskt orimligt och/eller tekniskt omöjligt att vidta de åtgärder som skulle behövas för att uppnå god ekologisk status 2015. Vid den senaste mätningen hade Åbyfjorden såväl som Bärfendalsälven måttlig ekologisk status och god kemisk ytvattenstatus, vilket betyder att det är främst den ekologiska statusen som behöver förbättras. Om alla möjliga och rimliga åtgärder vidtas kan god ekologisk status förväntas uppnås 2021.

Miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten
I Åbyfjorden gäller miljökvalitetsnormer för musselvatten. Det är i förordningens 2:a bilaga som gränsvärden och riktvärden för musselvatten i hela Västra Götalands län regleras. Med musselvatten menas kustvatten eller bräckt vatten som behöver skyddas eller förbättras för att göra det möjligt för vilda musslor att leva och växa till i dessa vatten.

Riktlinjer för enskilda avlopp

Naturvårdsverket kom år 2006 med nya allmänna råd (2006:7) om små avloppsanläggningar för hushållsspillvatten. Skillnaden från de gamla råden är att de inte anger vilken teknik som bör användas för rening av avloppsvatten, utan vilka funktionskrav på miljö- och hälsoskyddsåtgärder anläggningen bör klara av. Funktionskraven för enskilda avlopp är högre i områden som bedöms omfattas av hög skyddsnivå medan övriga områden omfattas av normal skyddsnivå där grundkrav ställs. Hög skyddsnivå innebär således högre krav på utformningen av nya och vid ändring av befintliga (t.ex. renoveringar) enskilda avloppsanordningar.

Områdets känslighet för påverkan av avloppsvatten avgör vilken skyddsnivå som bör gälla. Det är kommunerna själva som avgör inom vilka områden som det, med hänsyn till miljö och hälsa, är motiverat att ställa strängare reningskrav på enskilda avlopp, sk hög skyddsnivå. Både Sotenäs och Lysekils kommuner utgår från att hög skyddsnivå ska gälla vid ny- och ombyggnation av enskilda avlopp eftersom kustvattnet utanför kommunerna inte har god ekologisk status enligt Vattenmyndigheten.

Kommunernas riktlinjer om hög skyddsnivå kommer således att fortsätta tillämpas inom planområdet. Vilka riktlinjer som kommer att gälla i framtiden är osäkert då Havs- och vattenmyndigheten genom ett regeringsuppdrag utreder ny lagstiftning kring enskilda avlopp, ett arbete som kan komma att ta flera år. Vidare arbetar Länsstyrelsen för närvarande med att ta fram riktlinjer för små avlopp i marina Natura 2000-områden. Om dessa fastställs kan kraven på enskilda avloppsanläggningar skärpas betydligt.

Kommunernas översiktsplaner

Kommunernas övergripande förhållningssätt till skyddade områden, bebyggelseutveckling, hantering av enskilda avlopp, vattenbruk etc framgår av de kommunövergripande översiktsplanerna – Lysekils översiktsplan ÖP06 och Sotenäs översiktsplan, ÖP2010. En kort sammanfattning av respektive kommuns förhållningssätt till planområdet framgår av planförslagets Inledning.

Miljökvalitetsmål

Det finns i dag 16 nationella miljökvalitetsmål med tillhörande delmål. Målen beskriver och preciserar det tillstånd i miljön som behövs för att samhället ska vara ekologiskt hållbart. De nationella miljömålen är storskaliga och allmänt hållna. Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen har fått i uppdrag att samla och anpassa arbetet med de

nationella miljökvalitetsmålen till förutsättningarna i Västra Götalands län. Förslagen har samma inriktning som de nationella miljömålen, men är mer preciserade för att passa det regionala miljöarbetet.
Det pågår arbete att ta fram lokala miljömål, men det finns inga lokala miljömål antagna av Lysekils och Sotenäs kommuner. Vid bedömning av miljömålsuppfyllelse har därför de regionala miljömålen legat till grund.

Av miljökvalitetsmålen är följande relevanta att beakta för aktuellt planförslag:

- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Ett rikt växt- och djurliv
- Ett rikt odlingslandskap
- God bebyggd miljö
- Begränsad klimatpåverkan
- Ingen övergödning

Metod för bedömning

MKB:n identifierar och beskriver den betydande miljöpåverkan som kan uppkomma till följd av planens syfte, handlingsinriktningar och riktlinjer för de sakområden som identifierats i samband med avgränsningen. För att bedöma översiktsplanens påverkan på de behandlade miljöaspekterna har övergripande och specifika bedömningsgrunder använts.

Påverkan – effekt – konsekvens

I MKB:n används ofta begreppen påverkan, effekt och konsekvens för att bedöma och redovisa miljöpåverkan.

Påverkan beskriver den förändring av fysiska eller beteendemässiga förhållanden som planens genomförande medför, exempelvis ändrad markanvändning, ökad trafik eller visuell förändring.

Effekt beskriver hur förändringen påverkar omgivningen, exempelvis förlust av ett skogsområde, begränsad tillgänglighet till naturområden. Ofta går det att mäta eller beräkna effekter kvantitativt eller kvalitativt.

Konsekvens är den värdering av effekten som uppkommer, de följdverkningar och betydelse för allmänna och enskilda intressen, människors hälsa, biologisk mångfald etc.

Bedömningsskala

I MKB:n har följande skala använts för att bedöma miljökonsekvenser:

Stora konsekvenser – Stora konsekvenser på riksintressen, intressen på EU-nivå, eller värden av regional betydelse. Påverkan som kan ge stora konsekvenser kan bland annat vara utsläckande av värdefullt habitat/livsmiljö, total dominans i landskapet och överskridande av miljökvalitetsnormer.

Måttliga konsekvenser – Måttliga konsekvenser av regional, kommunal eller lokal betydelse. Påverkan som kan ge måttliga konsekvenser kan bland annat vara påverkan på habitat/livsmiljö, viss dominans i landskapet och tangering av gränsvärden.

Små eller obetydliga konsekvenser – Små konsekvenser av mindre/lokal betydelse. Påverkan som kan ge små konsekvenser kan bland annat vara liten påverkan på habitat/livsmiljö, ny typ av inslag i landskapet men utan dominans.

Skalan bygger på en relation mellan de värden som finns i dag – nuläget – och omfattningen av den förväntade miljöpåverkan som ett genomförande av planen kan ge upphov till. Matrisen på följande sida ger en förenklad beskrivning av metodiken bakom bedömningarna. Vidare har en riktningsanalys gjorts för att belysa i vilken grad relevanta miljökvalitetsmål har beaktats. Alla bedömningar baserar sig på befintligt underlagsmaterial och bedömningar.

Intressets värde	Ingreppets/störningens omfattning		
	Stor omfattning	Måttlig omfattning	Liten omfattning
Högt värde	Stor konsekvens	Måttlig-stor konsekvens	Måttlig konsekvens
Måttligt värde	Måttlig-stor konsekvens	Måttlig konsekvens	Liten-måttlig konsekvens
Lågt värde	Måttlig konsekvens	Liten-måttlig konsekvens	Liten konsekvens

Osäkerheter i bedömningarna

Bedömningarna baserar sig på aktuell kunskap om planområdet och dess förutsättningar samt begränsade bedömningsgrunder och underlagsmaterial. Med hänsyn till detta är osäkerheten i bedömningarna stora. Planens strategiska och översiktliga nivå tillför också stora osäkerheter till bedömningarna.

En av de största osäkerheterna rör planförslagets påverkan på övergödningsproblematiken i Åbyfjorden. Det är välkänt att Åbyfjorden är påverkat av övergödning. Övergödningen är dels orsakad av jordbruket som bedrivs utmed Bärfendalsälven och övriga delar av tillrinningsområdet, dels av annan mänsklig påverkan på land, t ex enskilda avlopp. Det är idag okänt i vilken omfattning de enskilda avloppen inom planområdet bidrar till övergödningen. Vidare har det inte, varken inom ramen för planarbetet eller miljöbedömningsarbetet, gjorts någon beräkning av förväntade framtida utsläppsnivåer vid en maximal utbyggnad enligt planförslaget. Detta gör det i stort sett omöjligt att bedöma konsekvenserna av VA-situationen vid ett genomförande av planförslaget.

Förändringar efter samråd

Efter genomfört samråd har planförslaget bearbetats. Den väsentliga skillnaden i granskningshandlingen jämfört med samrådshandlingen och som medför förändringar i miljökonsekvensbeskrivningen är att de områden som pekats ut som lämpliga för ny bebyggelse har studerats mer ingående och förslag till omfattning på en lämplig utbyggnad fram till horisontåret 2030 har lämnats.

En annan viktig förändring är att kommunerna har tagit ställning i frågan om utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp, vilket också har medfört förändringar i MKB-avsnittet.

Planförslaget och dess miljökonsekvenser

De förutsättningar som planområdet besitter i form av utpekade natur-, kultur- och rekreativa värden samt andra miljöförutsättningar som ligger till grund för arbetet med miljöbedömningen finns utförligt beskrivna i planbeskrivningens avsnitt **Förutsättningar**.

Det övergripande syftet med planförslaget är att värna om områdets unika karaktär och höga bevarandevärden samt lämna förutsättningar för ökad tillgänglighet till området för friluftslivet.

Enligt planförslaget tillåts ingen ny bebyggelse eller ställer sig kommunerna restriktiva till ny bebyggelse inom följande områden:

- strandskyddade områden
- områden med skyddad natur eller där fornlämningar kan påverkas
- högländ obebyggda områden
- jordbruksmark

Planförslaget lämnar övergripande riktlinjer för följande områden:

Natur- och kulturmiljö (s. 84)
- Högländ obebyggda områden (s. 85)
- Strandskyddade markområden (s.86)

Friluftsliv, besöksnäring och verksamheter (s. 88)
- Jordbruksmark och verksamheter kopplade till jord- och skogsbruk (s. 89)
- Vattenområdet (s. 90)
- Knutpunkter för friluftsliv och besöksnäring (s. 92)

Bebyggelse (s. 95)
- Närcentran - större bebyggelsegrupper (s. 99)
- Närområden - Mindre bebyggelsegrupper (s. 100)
- Förändringar inom planlagda områden och områden med sammanhållen bebyggelse (s. 101)
- Enstaka ny bebyggelse (s. 103)

Infrastruktur (s. 104)
- Vatten och avlopp (s. 104)
- Telekommunikation och elförsörjning (s. 105)
- Vägnät (s. 105)

Under planprocessens gång har två alternativ gällande VA-lösningar behandlats.

Alternativ 1 bygger på att befintlig och nytillkommande bebyggelse har enskilda anläggningar eller någon form av gemensamma VA-lösningar (i kommunal eller enskild regi). Det är inte önskvärt med lokala anläggningar i kommunal regi i Sotenäs. Riktlinjerna i FÖP:en utgår från detta alternativ.

Alternativ 2 innebär att planområdet huvudsakligen har enskilda eller gemensamma anläggningar i enlighet med alternativ 1, med den skillnad att kommunalt vatten och avlopp byggs ut till Vrångebäck och/eller Röe på Lysekilssidan. Utöver dessa områden är det inte lämpligt med kommunal utbyggnad på Härnäset. Kostnaden för utbyggnaden är hög och det finns inga beslut om ett sådant genomförande. Det är därmed osäkert om en sådan utbyggnad ens är aktuell att genomföra inom planförslagets tidshorisont. En utredning kring konsekvenser och förutsättningar för kommunal VA-utbyggnad bör genomföras och denna ska ta stor hänsyn till FÖP:ens riktlinjer och deras syfte.

Utbyggnad av det kommunala ledningsnätet från befintligt nät inom Sotenäs är orimligt även på längre sikt pga avstånden till befintligt nät och till reningsverk. En utbyggnad av kommunalt VA är inte aktuellt i Sotenäs under FÖP:ens tidshorisont och beskrivs därmed inte. I det fall kommunalt VA byggs ut till Röe/Vrångebäck

kan dock en ledningsdragning över fjorden bli aktuell att utreda. En sådan ledningsdragning bedöms bli aktuell först på lång sikt och inte i kommunal regi.

Natur- och kulturvärden

Inom planområdet finns flera objekt och områden med höga natur- och kulturvärden, se även Förutsättningar (s 20 ff). En del av dessa värden, t ex fornlämningar har ett starkt skydd i lagstiftningen, medan andra t ex nyckelbiotoper inte har något juridiskt skydd. I områden med höga naturvärden är man dock alltid skyldig att följa allmänna hänsynsregler i miljöbalken och skogsvårdslagen.

Inom de utpekade områdena för bebyggelseutveckling förekommer natur- och kulturvärden bl a i form av värdefullt odlingslandskap, biotopskydd, ädellövskog, ängs- och betesmarker, fornlämningar och andra historiska lämningar. En del av områdena omfattas dessutom av riksintresse för kulturmiljövård, naturvård och/ eller friluftsliv. En mycket viktig utgångspunkt vid framtagandet av riktlinjerna har varit att undvika att det tillkommer ny bebyggelse inom områden som omfattas av strandskydd, i områden med skyddad natur eller där fornlämningar kan påverkas samt inom högländ obebyggt område, opåverkade naturområden – dvs områden och värden som framför allt ligger till grund för utpekandet av riksintressena inom området.

Vid framtida exploatering är utgångspunkten att intrång i objekt med höga värden ska undvikas och att bebyggelsen ska komplettera den befintliga bebyggelsestrukturen. I flera fall är rekommendationen att tillkommande bebyggelse bör placeras i gränszonen mellan den öppna marken och bergspartierna. När det handlar om fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar är det ibland viktigt att inte bara undvika bebyggelse i direkt anslutning, utan att även beakta att lämningarna ska kunna läsas i ett sammanhang med det omgivande landskapet. I handlingen *Fördjupning Bebyggelseutveckling* finns en sammanställning av respektive område för bebyggelseutveckling och av denna framgår mer tydligt vilka natur- och kulturvärden som kan bli berörda och vilken hänsyn som ska tas till dessa vid en bebyggelseutveckling.

Riktlinjerna i planförslaget ger kommunerna verktyg för att skydda och minimera påverkan på utpekade värden i anslutning till Åbyfjorden. En lokal påverkan där ny bebyggelse tillkommer eller nya bryggor uppförs kan dock uppstå. En maximal utbyggnad av planförslaget bedöms dock inte medföra några betydande konsekvenser.

Vidare lämnar planförslaget riktlinjer som ökar förutsättningarna för ett öppethållande av jordbruksmark, främst genom att styra bebyggelse så att jordbruksmark inte får tas i anspråk för detta ändamål. Ett generellt hot mot Natura 2000-området är minskat/ förändrat bete av strandängar som på sikt leder till igenväxning. Marken inom planområdet ägs nästan uteslutande av enskilda privatpersoner. Kunskap om natur- och kulturvärden och lämplig skötsel/hantering av dessa åligger således den enskilde markägaren. Normalt sett är kommunernas inflytande och möjlighet att påverka jord- och skogsbruket inom privatägd mark små. En fortsatt hävd av strandängarna kan kräva samverkan mellan flera olika intressenter såväl inom som utanför planområdet. FÖP:en ger inte några juridiskt bindande riktlinjer men genom att ta fram en fördjupad översiktsplan synliggör kommunerna planområdets höga värden och den långsiktiga viljeinriktningen - vilken kan ligga till grund för att driva frågor angående områdesskydd t ex naturvårdsavtal eller reservat.

Exploatering av stränder och grunda vatten med bryggor, pirar och utfyllnader påverkar såväl vattenomsättningen som de naturliga bottnarna och därmed även förutsättningarna för marint växt- och djurliv. Ålgräsängar påverkas

framför allt av det mekaniska slitage som båttrafiken medför, främst i anslutning till bryggor och hamnar. Befintliga hamnar/bryggområden har inventerats och presenteras i bilaga *Hamninventering*. För att begränsa påverkan innehåller planförslaget riktlinjer som är restriktiva till en utökning av båtplatser inom planområdet. Komplettering av båtplatser i anslutning till befintliga bryggor och hamnar kan dock vara aktuellt.

Övergödningen av vattenområdet utgör ett hot mot havsmiljön och de kustnära ekosystemen. Effekterna av övergödningen är tydlig i Åbyfjordens grunda havsvikar och syns tydligt på fjordens ålgräsängar, som är en av de mest värdefulla biotoperna i havet. FÖP:en har en positiv inställning till en utveckling av musselodlingar. Musslorna har en viktig roll som en styrande/kontrollerande faktor i ekosystemet och kan medföra positiva effekter på övergödningssituationen. Lokaliseringen av odlingarna är dock mycket viktiga. Enligt riktlinjerna ska vattenbruk inte påverka Natura2000-habitat negativt. Mer om övergödningsproblematiken finns att läsa under rubriken Vattenkvalitet i detta avsnitt.

Sett till Åbyfjordens vattenkvalitet och Natura 2000-habitaten i ett större perspektiv är en kommunal va-lösning positiv. Beroende på hur många hushåll som kan anslutas medför en utbyggnad av kommunalt avlopp sannolikt små-måttliga positiva konsekvenser för Natura 2000-området som helhet.

Friluftsliv och rekreation

Planområdets förutsättningar för friluftsliv är goda. Det är dock inte känt hur många människor som idag nyttjar området i rekreativt syfte eftersom det inte har gjorts någon beräkning eller uppskattning av hur många människor som kan förväntas röra sig inom området i syfte att bada, vandra, rida, klättra etc.

Planförslagets riktlinjer har som syfte att säkerställa planområdets unika karaktär och sammantaget bedöms planförslaget således stärka upplevelsevärdena för besökare till området. Riktlinjerna anger att en utveckling av besöksnäringen inom planområdet ska vara småskalig. Det är därmed inte aktuellt med några stora anläggningar. Vidare anges att en utveckling av besöksnäringen ska samordnas med bebyggelseutvecklingen. I planförslaget pekas ett antal strategiska platser invid fjorden ut och föreslås fungera som knutpunkter för friluftslivet, se s. 92. Huvudsyftet med dessa områden är att öka tillgängligheten till fjorden eftersom det finns förutsättningar för utveckling av anläggningar kopplade till friluftsliv. Även inom områden där planförslaget inte tillåter någon ny bostadsbebyggelse får utveckling av olika typer av leder ske, liksom enklare anläggningar kopplade till lederna, t ex vindskydd och utsiktsplatser.

Riktlinjerna anger att musselodlingar i största möjliga mån ska undvikas i lägen som innebär att konflikter uppstår med bad, båtliv och fiske.

I bilagan *Hamninventering* till planförslaget redovisas en inventering av bryggområden/hamnar som gjorts inom planområdet under hösten 2013. Det finns 14 st småbåtshamnar/bryggområden utmed Åbyfjordens kust som rymmer 6 båtplatser eller fler. Sammanlagt rymmer dessa anläggningar ca 430 båtplatser, ca 65 i Sotenäs och 365 i Lysekil. Antalet bryggor med färre än 6 båtar är okänt. Inom planområdet finns idag ramp och kran inom ett par hamnområden på Lysekilssidan för att kunna sätta i och ta upp sin båt ur vattnet. Spolplattor saknas i området idag.

Enligt planförslaget bör en utveckling av nya båtplatser och anläggningar kopplade till båtliv tillkomma som komplettering till de befintliga hamn- och bryggområden som omnämns i riktlinjerna. Det är endast rimligt med en spolplatta inom hamnar med tillgång till vatten. Inom planområdet sker lovprövning (strandskyddsdispens och vattendom) för bryggor och

andra hamnanknutna anläggningar av Länsstyrelsen. Det är kommunerna som hanterar strandskyddsdispenser på land (utanför Natura2000-området). Kommunerna har därigenom möjlighet att styra utbyggnad av anläggningar/ byggnader på land. Utveckling av hamnar i och i nära anslutning till ålgräsängar eller viktiga fågellokaler bör undvikas. Att prioritera kompletteringar inom befintliga hamnanläggningar och att bevara småskaligheten lyfts fram i de generella riktlinjerna vilka utgör ett beslutsunderlag för Länsstyrelsen i deras bedömningar vid önskemål om utveckling.

I den södra delen av fjorden finns två ankringsplatser. De nyttjas då och då för ankring av gasfartyg efter att de har lossat sin last. Städning av däck samt knackning av rost mm kan resultera i att miljögifter hamnar i fjordens vatten. Ankringsplatserna kan även innebära ett slitage på bottenmiljön. Dessa konsekvenser bör dock jämföras med de konsekvenser som kan uppstå vid ett haveri. Haveri med ett fartyg av denna storlek, med oljeläckage som följd, bedöms innebära risk för betydande miljökonsekvenser. Om möjligheten till skyddad ankring inte finns på annat ställe bedöms konsekvenserna av ett haveri vara betydligt större. Kommunerna uppger i riktlinjerna att Sjöfartsverket bör se över lokaliseringen av ankringsplatsen i den södra delen av fjorden men att innan det finns ett alternativt läge till skyddad ankring bör den aktuella ankringsplatsen finnas kvar. Ett kommungemensamt arbete med en oljeskyddsplan pågår. Inloppet till Åbyfjorden är relativt smalt, vilket innebär goda förutsättningar att snabbt placera länsar som minskar intrånget av olja. Sotenäs kommun har sedan tidigare en oljeskyddsplan där lämplig plats att dra länsar över fjorden redovisas. Länsarna finns inte på plats utan får transporteras dit med båt av Räddningstjänsten vid händelse av olycka.

Det är svårt att uppskatta vilken effekt ett genomförande av planförslaget har på besöksnäringen och friluftslivet och därmed är det också svårt att bedöma konsekvenserna för miljön inom planområdet till följd av ett ökat friluftsliv. Med mer tillkommande bebyggelse och planförslagets tydliga inriktning att tillgängliggöra kustområdet för besöksnäringen och friluftslivet är det dock rimligt att förvänta sig ett ökat tryck, framförallt på vatten- och strandområdena. Det blir sannolikt fler människor som ska samsas om t ex båt-, bad- och parkeringsplatser. Även de vandringsleder och rekreativa knutpunkter som planförslaget identifierat och pekat ut bedöms få ett högre besökstryck. Med fler människor i området blir effekten ett ökat slitage på de områden som utsätts för flest besökare. Sett till områdets storlek bedöms konsekvenserna för riksintresseområdena bli små.

Bebyggelse och landskapsbild

Landskapsbilden utgör den visuella upplevelsen av landskapet och dess beståndsdelar och uppbyggnad. Det kan också uttryckas som att den är en struktur som följd av ett historiskt skeende. Exploatering ger ofta landskapet en ny karaktär genom att landskapsrum och helhetsmiljöer delas upp. Bebyggelsens placering och utformning kan också påverka upplevelsen i den lilla skalan genom att den skärmar av utblickar eller skapar nya.

Generellt är Åbyfjordens karaktärsfulla kustlandskap betydligt mer känsligt för påverkan på landskapsbilden än övriga delar av planområdet. Den äldre fritidshusbebyggelsen i kustområdet har ofta anpassats till terrängen med stor försiktighet, getts ett enkelt formspråk och lågmäld färgsättning för att underordna sig landskapet. I samband med att bebyggelsen på senare år har kompletterats har landskapsbilden genomgått en förändring. Tillkommande hus har generellt varit större, har mer glaspartier och har inte alltid anpassats till terrängen på bästa sätt. Om- och tillbyggnader av befintliga fritidshus är i mångt och mycket också påtagliga.

Sett till påverkan på landskapsbild och Åbyfjordens bevarandevärde innehåller planförslaget riktlinjer som noga övervägts för att begränsa och minimera konsekvenserna av bebyggelseutvecklingen. Planförslaget anger dels övergripande riktlinjer (s 95) som beskriver den tillkommande bebyggelsens placering och utformning och som ska beaktas vid alla önskemål om tillkommande bebyggelse, dels specifika riktlinjer för utpekade områden. Enligt riktlinjerna ska bebyggelsen anpassas till landskapet, natur- och kulturmiljöerna på platsen. Bebyggelsegrupperna ska vara avskilda från varandra med natur-/kulturlandskap emellan och ha stöd i naturliga gränser i landskapet. Den övergripande landskapsbilden i området ska värnas och byggnader bör placeras traditionellt i gränsen där åkermark möter skogsbryn.

Ny bebyggelse ska i första hand styras till de områden som särskilt utpekats, dvs närcentran - områden för större bebyggelsegrupper (s 99) och närområden - områden för mindre bebyggelsegrupper (s 100). En viktig utgångspunkt har varit att styra tillkommande bebyggelse till befintligt vägnät eftersom det där finns rimliga förutsättningar för t ex pendling och tillgång till service. Som ett led i att bedöma lämplig bebyggelseutveckling har de aktuella områdena inventerats och beskrivits avseende karaktär, förutsättningar och känslighet, vilket redovisas i handlingen *Fördjupning Bebyggelseutveckling* till planförslaget. I rimlighetsavvägningen har hänsyn även tagits till natur- och kulturvärden.

Inom Lysekil är det framför allt aktuellt med utbyggnad i följande områden:

- Brodalen/Bro (närcentra, 10-20 nya hus)
- Vrångebäcksvägen (närområde, 10-15 nya hus)
- Röevägen (närområde, 10-15 nya hus)

Inom Sotenäs handlar det om följande områden:

- Lyckan (närcentra, 20-30 nya hus)
- Röd (närområde, 5-10 nya hus)
- Området kring Stensjö gård (närområde, ca 5 nya hus)
- Stensjö by (närområde, 10-15 nya hus plus 25-30 byggrätter i gällande detaljplan)

Planförslaget öppnar således för möjligheten att totalt uppföra 95-140 nya hus fördelat på utpekade *närcentran* och *närområden* fram till horisontåret 2030. Inom övriga delar av planområdet har lämpligheten för ny bebyggelse bedömts vara begränsad eftersom dessa delar inte bedöms vara direkt lämpliga för ny bebyggelse. Enstaka nya byggnader kan dock prövas. Kommunerna har bedömt att det i övriga delar av planområdet totalt kan handla om lika många hus till som inom de utpekade områdena. Det är inte önskvärt, eller ens troligt, att en maximal utbyggnad kommer att ske inom planens tidshorisont. Under förutsättning att de generella riktlinjerna tillämpas bedöms en byggnation i dessa lägen inte innebära att områdets värden som helhet går förlorade.

Vad gäller påverkan på Åbyfjordens landskapskaraktär som helhet är det framför allt tillkommande bebyggelse som kan synas från vattenområdet som är av betydelse. Utifrån erfarenheten att det framför allt är i lägen med vattenkontakt eller närhet till vatten samt goda utsiktsmöjligheter som intresset för att bygga är som störst är det troligt att exploateringstrycket är högre i dessa områden. Röd och områdena kring Stensjö är sådana exempel. Genom att följa de riktlinjer som planförslaget anger för tillkommande bebyggelse vad avser placering och utformning kan påverkan på landskapsbilden i de utpekade områdena begränsas. Den nya bebyggelsen styrs bort från Åbyfjordens vattenområde vilket bedöms vara mycket positivt för upplevelsevärdet hos vattenrummet. De utpekade områdena där nya bebyggelsegrupper kan accepteras ger inte någon direkt

påverkan på Åbyfjordens landskapsrum. Under förutsättning att riktlinjerna följs blir konsekvenserna för upplevelsen av landskapsbilden inom utpekade närcentran och närområdena små-måttliga. Detta eftersom de redan är ianspråktagna av bebyggelse och vägar.

Det är dock inte bara ny bebyggelse som påverkar landskapsbilden. Storskaliga brygganläggningar och musselodlingar kan också påverka upplevelsen av fjordlandskapet negativt. Riktlinjerna anger att musselodlingar ska utformas så att påverkan på landskapsbilden blir så begränsad som möjlig,
bl a genom att begränsa hur stor del av vattenytan som får tas i anspråk av odlingar. Någon motsvarande begränsning av bryggområden finns inte angivet i riktlinjerna, men de anger att småskaligheten i hamnområdena ska värnas och bevaras vid utveckling/komplettering av bryggområden/hamnar. (se s 91 ff). FÖP:ens riktlinjer ska utgöra ett stöd för länsstyrelsen vid bedömning om utveckling.

Riktlinjerna anger att det är viktigt att planeringen styrs av en helhetssyn och att även andra aspekter än VA-frågan vägs in i bedömningen av hur mycket bebyggelse som är lämplig. Utvecklingen ska enligt planförslaget inte ske på bekostnad av områdets attraktivitet. Föreslagen bebyggelseutveckling har således utgått från vad landskapet/omgivningarna förmodas tåla. Ett genomförande enligt **alternativ 2** (med delvis kommunal VA-utbyggnad) skulle sannolikt innebära en relativt snabb bebyggelseutveckling när anslutningsmöjligheten väl finns tillgänglig. Vidare skulle möjligheten att ansluta till kommunalt VA kunna utgöra incitament för en kraftigare bebyggelseutveckling utmed Åbyfjorden än vad planförslaget redovisar. De argument som talar för en sådan utveckling är de positiva konsekvenser som saneringen av enskilda avlopp innebär för Natura 2000-området samt den samhällsekonomiska nyttan – ju fler hushåll som ansluts desto mindre kostar anläggning, drift och underhåll. En mer omfattande bebyggelseutveckling än den som planförslaget redovisar skulle påverka landskapsbilden på ett betydande sätt och det går att ifrågasätta om en sådan utveckling är förenlig med de särskilda hushållningsbestämmelserna enligt 4 kap. MB. Det finns därmed anledning att tro att en utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp i området indirekt och på lång sikt skulle kunna medföra en påtaglig skada på de värden som ligger till grund för riksintresseförklaringen enligt 4 kap MB och därmed orsaka betydande miljöpåverkan.

Vattenkvalitet

Övergödningsproblematiken i Åbyfjorden är kopplad till enskilda avlopp, gödsling av åker/betesmark samt utsläpp från trafiken. Tillrinningen av näringsämnen via Bärfendalsälven, utanför planområdet, är en stor bidragande faktor. Älven kantas av jordbruksmark som läcker näringsämnen (kväve och fosfor). Enligt länsstyrelsens rapport ”Från bäck till vik” motsvarar fosforhalterna i Åbyfjorden otillfredsställande status men har på senare år närmat sig gränsen mellan otillfredsställande och måttlig status. Det finns även en tendens till minskade fosfortransporter. Vad gäller kväve finns en viss tendens till ökade kvävehalter och även ökade kvävetransporter.

Inom planområdet är det till övervägande del enskilda avlopp.
En stor andel av fastigheterna utgör delårsboende. Inom Lysekils kommun har inventering av enskilda avlopp genomförts på den södra delen av Härnäset. De norra delarna kommer att inventeras längre fram. Bebyggelsen på denna sida av Åbyfjorden är gles och inom befintliga fritidshusområden ställs krav på sluten tank för WC. Avloppens påverkan på fjordens vatten från denna del av planområdet har därför bedömts vara relativt begränsad. Vilken påverkan avloppen inom Sotenäs kommun har på vattenkvaliteten i Åbyfjorden är osäker då andelen markbäddar och infiltrationer är fler än slutna tankar. Omfattningen av de enskilda avloppens belastning på Åbyfjorden är idag okänd. Några beräkningar eller antaganden om

de enskilda avloppens belastning har inte gjorts inom ramen för planarbetet eller miljöbedömningen. Därmed råder stor osäkerhet kring planförslagets påverkan på övergödningssituationen i Åbyfjorden. Inom planförslagets tidshorisont är det rimligt att förvänta att en stor del av de befintliga enskilda avloppen kommer att behöva åtgärdas. Idag tillämpas hög skyddsnivå för enskilda avlopp inom planområdet. Riktlinjerna blir vägledande för hur avloppsanordningarna ska utformas. Länsstyrelsen i Västra Götaland arbetar för närvarande fram riktlinjer för krav på små avlopp i marina Natura 2000-områden. Om dessa fastställs kan kraven på enskilda avloppsanläggningar skärpas betydligt.

Vid all handläggning av små avlopp ingår att bedöma och ta hänsyn till hur vattenförsörjningen är eller kan ordnas. Områdets geologiska och hydrologiska förutsättningar, hur tätt området är bebyggt och närheten till fjorden, grundvatten och andra vattendrag har betydelse för eventuell miljöpåverkan. Inom planområdet finns det enskilda samt några gemensamma anläggningar för dricksvattenförsörjning. Många brunnar är borrade men det finns även grävda brunnar. I Sotenäs är det inget område som idag har problem med befintliga dricksvattentäkter. Inte heller finns det några kända problemområden inom Lysekils kommun. Skulle antalet helårsboende öka i fritidshusområdena kan det dock innebära ökade uttag och en större risk för bl a saltvatteninträngning.

I planförslaget anges att möjliga lösningar för hantering av avlopp är enskilda anläggningar, gemensamma VA-lösningar och kommunalt VA (dock endast för områden mot Vrångebäck och Röe i Lysekil). Riktlinjerna kring lämplig lokalisering och omfattning av ny bebyggelse utgår dock från en utbyggnad utan kommunalt VA. Däremot förespråkas att inom utpekade områden för bebyggelseutveckling ska gemensamhetslösningar eftersträvas.

Enskilda vatten- och avloppsanläggningar utgör en enkel lösning vid utveckling av enstaka tomter. När det gäller gles bebyggelse med endast några få bostäder i närheten av varandra brukar enskilda anläggningar gå att lösa på ett bra sätt. Undermåliga anläggningar utgör dock ett problem. Ur miljösynpunkt och för vattenkvaliteten i Åbyfjorden är slutna tankar för avloppshantering bra för delårsbostäder. Men det kräver transporter och ökar belastningen på befintliga reningsverk. Framtida lösningar kan t ex vara vacuumsystem, vilket även fungerar bra för helårsboende. Gemensamma VA-lösningar är att föredra vid 2-3 nya hus eftersom det innebär ett minskat antal utsläppspunkter och en jämnare belastning. Antalet hushåll som ska anslutas till t ex ett minireningsverk har betydelse för dimensionering av anläggningens kapacitet, oavsett om fastigheten utgör ett hel- eller delårsboende. Ju mindre en anläggning är desto känsligare är den för variation i belastning. Minireningsverk kan förbättra situationen då både befintliga och nya fastigheter kan tas med. Vidare är skötseln av anläggningen av stor vikt för dess effektivitet. Nettoutflödet kan dock öka om befintliga fastigheter saknar wc idag. Möjliga/lämpliga lokaliseringar av gemensamma VA-anläggningar har inte studerats. Markens lämplighet liksom närhet till skyddsobjekt (enskilda brunnar) är avgörande för om det går att placera en gemensam anläggning eller inte.

I det fall en kommunal VA-utbyggnad till Röe/Vrångebäck kommer till anger riktlinjerna att det på sikt kan vara lämpligt att utreda förutsättningarna för en ledningsdragning över fjorden till Sotenäs. Detta utgör dock inte något alternativ som studeras inom ramen för planarbetet. Med hänsyn till det begränsade avståndet över fjorden bedöms dock att Röd bör vara prioriterat vid utbyggnad av en sådan överföringsledning. Sett till Åbyfjordens vattenkvalitet och Natura 2000-habitaten i ett större perspektiv skulle en kommunal VA-lösning för delar av bebyggelsen även inom Sotenäs kommun vara positiv.

Om framtida krav blir hårda från myndigheter kan kommunal VA-utbyggnad vara den mest hållbara och långsiktiga lösningen. En utbyggnad kräver ekonomi vilket ofta kan likställas med en hög exploatering utmed ledningsnätet. En omfattande utbyggnad skulle dock kunna medföra stora negativa konsekvenser på landskapsbilden och strida mot FÖP:ens intentioner.

Vid prövning i detaljplan finns goda möjligheter att styra och samordna VA-hanteringen. Ur ekonomisk och miljömässig synvinkel är det en fördel ju fler hushåll som kan anslutas till gemensamma VA-anläggningar. Därmed skapas även incitament för detaljplaneläggning. Sett till Åbyfjordens vattenkvalitet skulle en sådan bebyggelseutveckling vara positiv.

I Åbyfjorden finns goda förutsättningar för vattenbruk i form av musselodling. I dagsläget bedrivs musselodling inom tre områden som ligger relativt nära varandra. Musselodlingar kan uppfattas som ett fult inslag i landskapet men har en positiv inverkan på vattenkvaliteten. Övergödningen av vattenområdet innebär en ökad produktion av växtplankton. Musslorna har en viktig roll som en styrande/kontrollerande faktor i ekosystemet, då deras föda till största delen utgörs av växtplankton och på så sätt tar de indirekt upp och lagrar näringsämnena. Samtidigt som det finns positiva effekter finns det också en del negativa effekter av musselodlingarna. Under själva musselodlingen kan det bli en ansamling av avfallsprodukter, bestående av avföring och nedfallna individer på botten, detta påverkar sammansättningen av djursamhället så att mångfalden av bottendjurarter oftast blir mindre än i omgivningen. Lokaliseringen av odlingarna är således mycket viktig och helst ska platser med god vattenomsättning väljas. Sammanfattningsvis är dock miljöeffekterna av musselodlingar huvudsakligen positiva.

Exploatering av stränder och grunda vatten med bryggor, pirar och utfyllnader påverkar vattenomsättningen. Generellt gäller en restriktiv inställning till nya bryggor samt utökning av befintliga bryggor och hamnar, vilket är positivt för vattenmiljön. Jämfört med nollalternativet bedöms planförslaget endast medföra små konsekvenser för vattenomsättningen i Åbyfjorden.

Båtarna tillför miljögifter till den marina miljön i Åbyfjorden via båttrafik (bränsle) och båtbottenfärger som finns lösta i vattnet eller inlagrade i bottensedimenten. Gifter frigörs när bottensedimenten rörs om, vid t ex muddring. Oavsett omfattning innebär all ökad båttrafik en ökad risk för utsläpp till vatten.

Samlad bedömning

Syftet med den fördjupade översiktsplanen är att säkerställa områdets höga bevarandevärde. Till följd av områdets unicitet är det därmed inte aktuellt med någon omfattande bebyggelseutveckling. En kontrollerad bebyggelseutveckling längs Åbyfjorden är enligt kommunerna dock önskvärd och arbetet har därför inriktats på att styra bebyggelseutvecklingen med fokus på helårsboende, goda pendlingsmöjligheter, besöksnäring och friluftsliv.

Inför granskning har planförslaget kompletterats med en övergripande kvantifiering av hur mycket ny bebyggelse som kan anses vara lämplig och rimlig fram till 2030. Totalt, inom de *närcentran* och *närområden* som pekas ut som lämpliga för ny bebyggelse, medger förslaget att maximalt 140 hus tillkommer. Utöver dessa har kommunerna gjort bedömningen att maximalt 100-150 hus kan tillkomma som enstaka kompletteringar i övriga delar av planområdet. Vad gäller de sistnämnda så är det varken rimligt eller ens sannolikt att dessa tillkommer inom tidshorisonten 2030. Totalt handlar det alltså om maximal ca 250-300 tillkommande hus. Idag är trycket på ny bebyggelse på den östra sidan begränsad. De senaste fem åren har

det ansökts om 10 förhandsbesked varav 5 har beviljats som positiva. På Sotenässidan har det under de senaste fem åren ansökts om 28 förhandsbesked varav drygt 10 stycken hittills har fått positivt besked. Ett antal ansökningar är fortfarande pågående ärenden.

Planförslaget innehåller väl avvägda rekommendationer om bebyggelseutveckling, hantering och utveckling av nya båtplatser, vattenbruk etc som samtliga utgår från områdets speciella förutsättningar. Sammantaget är bedömningen att ett genomförande enligt planförslaget inte bedöms orsaka någon påtaglig skada på områdets höga natur- och kulturvärden som är föremål för riksintresse enligt 3 kap MB och inte heller sett till områdets samlade värden som lyfts fram genom de särskilda hushållningsbestämmelserna enligt 4 kapitlet MB. Detta förutsätter dock att rekommendationerna följs vid all hantering av önskemål om ny bebyggelse samt att kommunerna låter helhetsperspektivet bli styrande vid beslut.

Eftersom befintlig VA-situation inom planområdet inte är klarlagd och det därmed inte är känt i vilken omfattning de enskilda avloppen bidrar till övergödningssituationen i Åbyfjorden är det svårt att bedöma konsekvenserna för vattenkvaliteten vid ett genomförande av planförslaget. Genom att styra och begränsa bebyggelseutvecklingen enligt planförslaget ökar förutsättningarna för att ordna gemensamma avloppslösningar och därmed är det också troligt att befintliga enskilda avlopp i viss mån kan ersättas med någon typ av gemensam avloppslösning. Ett genomförande enligt alternativ 2 (med delvis kommunal VA-utbyggnad) medför sannolikt positiva konsekvenser i viss utsträckning för vattenkvaliteten inom Natura 2000-området. I vilken omfattning går dock inte att säga något om. Samtidigt innebär den ekonomiska investering som är kopplad till utbyggnaden av det kommunala avloppsledningsnätet ett incitament för ökad exploatering sett ur en samhällsekonomisk synvinkel. Kommunerna har i dagsläget ingen juridisk möjlighet att styra bebyggelseutvecklingen mot helårsboende och rekommendationerna i planförslaget är inte juridiskt bindande utan enbart vägledande vid beslut. Om samma höga intresse för att bygga utmed kusten kvarstår i framtiden finns en uppenbar risk att det på lång sikt kan bli svårt att hålla fast vid riktlinjerna om en begränsad bebyggelseutveckling. Ett genomförande av planförslaget enligt alternativ 2 (med delvis kommunal VA-utbyggnad) skulle på lång sikt kunna medföra stora negativa konsekvenser för de värden som ligger till grund för utpekandet av de generella hushållningsbestämmelserna och därmed medföra en betydande miljöpåverkan på Åbyfjordens unika landskap. Länsstyrelsen har dock ansvaret för att bevaka de utpekade nationella intressena.

Nedan presenteras en bedömning med återkoppling till bedömningsskalan som presenterades på sidorna 118-119. Tabellen ger en samlad bild av planförslagets effekter sett utifrån identifierade hot mot naturvärdesområdena.

En utförlig beskrivning av planområdets identifierade naturvärdesområden återfinns på s. 57 ff.
Hot mot dessa natuvärdesområden beskrivs på s 65 ff.
Ekosystemtjänsterna som naturvärdesområdena bidrar till är redovisade på s 68 ff.

Ingen/positiv	Liten	Liten-måttlig	Måttlig	Måttlig-stor	Stor

Hot	**Effekter/konsekvenser av planförslaget**	
	Alternativ 1	**Alternativ 2**
Avsaknad av hävd som leder till igenväxning av kulturlandskap	Planförslaget lämnar rekommendationer som indirekt ökar förutsättningarna för ett öppethållande av odlingsmark.	
Fragmentering av landskapet som en effekt av exploatering	Under förutsättning att riktlinjerna för	Möjligheten att ansluta till kommunalt va-nät ökar
Övergödning	På lång sikt förväntas antalet bristfälliga avlopp inom planområdet minska i och med att avloppen byts ut till följd av kommunernas tillsyn. Genom att styra och koncentrera bebyggelseutvecklingen ökar möjligheterna till gemensamma VA-lösningar.	Liksom i alternativ 1 förväntas antalet bristfälliga avlopp att minska, både till följd av kommunernas tillsyn men också till följd av utbyggnad av kommunalt avlopp inom delar av planområdet i Lysekils kommun.
Miljögifter och slitage till följd av utökad båttrafik och större hamnar.	Planförslaget anger riktlinjer som begränsar möjligheterna att utöka antalet båtplatser inom planområdet. Alla nytillkommande båtar innebär ett ökat slitage och risk för utsläpp till vatten.	

Förslag till åtgärder

För att öka förutsättningarna för ett fortsatt öppet och hävdat landskap finns en del åtgärder som kan vidtas:

- kommunerna kan överväga att låta upprätta kommunala naturreservat där kommunen tar över ägande och skötsel. Marken kan arrenderas ut till djurägare mot att hävden i området fortsätter.
- naturvårdsavtal är en annan variant som innebär att markägaren får ersättning för att fortsätta med hävden av området.
- markägare kan genom informationskampanjer/ utskick informeras om värdet av bibehållet bete och hävd i markerna.
- kommunerna kan antingen vara ekonomiskt behjälplig eller låta sitt arbetslag hjälpa markägare att stängsla in områden där fortsatt beteshävd är viktig.
- kommunerna kan införa och administrera en betespool där markägare som vill ha djur på sina marker får kontakt med djurägare som vill ha mer marker att beta.

Tillsynsarbetet med att få till stånd sanering av enskilda avlopp bör intensifieras genom att genomföra en avloppsinventering på sotenässidan.

För att säkerställa skötseln kan/bör kommunen ansvara för större VA-anläggningar.

Nollalternativet och dess miljökonsekvenser

Nollalternativet beskriver den sannolika utvecklingen inom planområdet om inga riktlinjer för områdets utveckling antas av kommunernas fullmäktige. Önskemål om förändrad markanvändning förväntas hanteras utifrån rekommendationer i respektive kommuns översiktsplan.

Natur- och kulturvärden

En spridd bebyggelseutveckling innebär inte bara en ökad risk för fragmentering av landskapet utan även att planområdets natur- och kulturvärden tas i anspråk eller naggas i kanterna. Kommunerna har vid sin bygglovsprövning dock möjlighet att hindra och begränsa sådan påverkan. Omfattningen på den tillkommande bebyggelsen är med största sannolikhet inte så stor att det uppstår några barriäreffekter för spridning av växter och djur.

Precis som för planförslaget är ett generellt hot mot Natura 2000-området minskat/förändrat bete av strandängar som på sikt leder till igenväxning. En fortsatt hävd av strandängarna kräver samverkan mellan flera olika intressenter såväl inom som utanför planområdet.

Nya vattenverksamheter såsom kabel- och rörläggning i vattenområdet kan förutom omlagring av botten även påverka vandringsmönster för fisk mm. Musselodlingar kan inverka negativt på marina Natura 2000-habitat om de placeras i närheten av dessa.

Friluftsliv och rekreation

Planområdet har idag goda förutsättningar för en utveckling av besöksnäringen och friluftslivet och kommunernas översiktsplaner stödjer, om än genom övergripande riktlinjer, en utveckling av befintliga verksamheter inriktade mot besöksnäring.

Eftersom majoriteten av den nytillkommande bebyggelsen förväntas

ske i vattennära lägen, där också de största upplevelsevärdena finns innebär nollalternativet sannolikt negativa konsekvenser för det rörliga friluftslivet i området. Möjlighet att uppleva orördhet i kombination med storslagna utblickar kan komma att begränsas till ett fåtal platser.

Bebyggelse och landskapsbild

I nuläget är exploateringstrycket större på Sotenässidan än på Lysekilssidan och det är högst troligt att detta förhållande kvarstår fram till år 2030. Enligt uppgift från Lysekils kommun har ett 10-tal förhandsbesked rörande fastigheter belägna inom planområdet behandlats under perioden 2008-2012, dvs de senaste fem åren. Av dessa har fem fått positivt besked, vilket i genomsnitt innebär ett positivt förhandsbesked per år. Berörda områden är framför allt Vrångebäck och Röe. I Sotenäs kommun har, under samma period, ett 30-tal förhandsbesked behandlats under samma period. Av dessa har ungefär tio beviljats positivt besked, vilket i genomsnitt innebär två positiva förhandsbesked per år. Förhandsbeskeden berör framför allt områdena kring Röd, Fodenäs, Lyckan, Stensjö, Amhult, Bua och Nedre Kärr. I Sotenäs pågick arbete med en ny översiktsplan under perioden 2007-2010 och kommunen ställde sig under denna period restriktiv till ny bebyggelse i någon större omfattning. Det är svårt att säga huruvida detta hade någon påverkan på antalet förhandsbesked som söktes eller inte. Om samma utbyggnadstakt råder fram till 2030 och innebär det 35-40 nya fritids- och bostadshus på Sotenässidan och 15-20 hus på Lysekilssidan.

Antalet tillkommande hus kan tyckas vara lågt sett till storleken på planområdet, men utan någon annan styrning av markanvändningen än kommunernas översiktsplaner kan nollalternativet antas innebära en fortsatt utveckling med högt intresse för nybyggnation i vattennära lägen med goda utsiktsmöjligheter. En utveckling enligt nollalternativet sker sannolikt till stor del i anslutning till befintlig bebyggelse i områdena kring Röd, Fodenäs, Stensjö och Amhult inom Sotenäs kommun. Inom Lysekils kommun är det troligast i områdena kring Vrångebäck och Röe som ny bebyggelse tillkommer.

En fortsatt utveckling, som den noterats på senare år, är att vänta. Varje tillkommande byggnad är var och en för sig av mindre betydelse, men den sammanlagda effekten kan bli till påtaglig. Obebyggda områden kan förväntas komma att naggas i kanterna vilket får till följd att kuststräckan kan upplevas som mer fragmenterad och tättbebyggd jämfört med idag. Förändringen förväntas ske stegvis och den synbara effekten kan inledningsvis vara svår att lägga märke till. Konsekvenserna av en landskapsfragmentering är irreversibel och om kommunerna inte vidtar åtgärder för att stoppa den är det troligt att det uppstår mycket stora negativa konsekvenser för upplevelsen av Åbyfjorden som helhet och därmed orsakar påtaglig skada på områdets riksintressen.

Då kraven för beviljande av strandskyddsdispens har skärpts betydligt är det dock troligt att det kommer att råda stor restriktivitet till ny bebyggelse inom strandskyddat område.

Inom planområdet kommer hög skyddsnivå att tillämpas vi ny- och ombyggnad av enskilda avlopp. Om nya riktlinjer för enskilda avlopp inom Natura 2000-områden fastställs av Länsstyrelsen kommer det sannolikt ställas högre krav på utförandet av enskilda avloppsanläggningar inom planområdet. Det är troligt att kommunerna kommer att neka bygglov då tillfredsställande avloppslösning inte kan gå att ordna. Kraven kan också innebära ett incitament att flera fastigheter går samman för att ordna en gemensam avloppslösning.

En svårighet, och därmed en hög osäkerhetsfaktor, är att försöka förutsäga hur styrande kommunerna kommer att låta de övergripande

riktlinjerna i respektive översiktsplan vara vid önskemål om nytillkommande bebyggelse inom planområdet. Sotenäs kommuns ÖP är relativt ny och innehåller mer specifika riktlinjer för bebyggelseutveckling på landsbygden än vad Lysekils kommun gör. Vid prövning av bygglovsärenden ett och ett är det dock sannolikt att platsens förutsättningar och möjlighet att anordna enskilt VA och tillfartsväg kommer att styra var bebyggelsen tillkommer snarare än de övergripande riktlinjerna i ÖP.

Efterfrågan på båtplatser är hög och kommer sannolikt inte att minska framöver. På Lysekilssidan är de lägen som är lämpliga för hamn eller bryggor i stort sett redan ianspråktagna. Det finns därmed inte många platser i Åbyfjorden som är möjliga att ta i anspråk för nyanläggning av fler bryggor. Detta kan komma att medföra att befintliga bryggor och hamnar utökas med fler båtplatser och blir mer storskaliga, något som skulle få stora negativa konsekvenser för upplevelsen av fjordlandskapet.

Åbyfjorden har goda förutsättningar för musselodling. En eventuell utökning av vattenbruket i form av musselodlingar kan medföra negativa konsekvenser för upplevelsen av fjordlandskapet. Konsekvenserna bedöms dock vara små.

Vattenkvalitet

När nya riktlinjer om enskilda avlopp inom Natura 2000-områden har fastställts av Länsstyrelsen kommer det att ställas högre krav på utförandet av enskilda avloppsanläggningar inom planområdet. Precis som i planförslaget kommer riktlinjerna att innebära ett stöd för kommunerna i arbetet med att sanera planområdet från dåligt fungerande enskilda avlopp. Men det handlar om, vilket redan tidigare nämnts, en utdragen process innan det går att se någon större effekt på övergödningsproblematiken.

Musselodling bedrivs i dagsläget inom ett område i Åbyfjorden. En utveckling enligt nollalternativet innebär sannolikt att sådant vattenbruk fortgår, dock med okänd omfattning. Eftersom vattenbruket har en positiv inverkan på övergödningsproblematiken skulle det vara positiva konsekvenser för vattenkvaliteten.

En utveckling enligt nollalternativet kan medföra att befintliga bryggor och hamnar utökas med fler båtplatser och bedöms således medföra måttliga negativa konsekvenser för vattenomsättningen. Nya båtplatser kan vidare innebära direkt eller indirekt påverkan på bottenmiljöer med höga naturvärden samt ökad risk för förorening genom utsläpp.

Samlad bedömning

Inom planområdet är det endast Brodalen/Bro som utgör vad man skulle kalla för en befintlig tätort. Svårigheten blir därmed att avgöra hur mycket tillkommande bebyggelse som kan tillåtas inom övriga delar av planområdet utan att stå i strid med de generella hushållningsbestämmelserna enligt 4 kap MB. Sammantaget riskerar en utveckling enligt nollalternativet att medföra måttliga till stora negativa konsekvenser för de värden som utgör grunden för de utpekade nationella bevarandevärdena. Och det finns därmed också en risk för påtaglig skada på de samlade värdena som utgör riksintresset. Detta eftersom helhetsperspektivet riskerar att gå förlorat när bebyggelseutvecklingen sker med enstaka tillkommande hus under en lång tidsperiod samtidigt som fler båtplatser tillkommer i fjorden.

Sammantaget blir påverkan på landskapsbilden mer märkbar på Sotenässidan än på Lysekilssidan eftersom bebyggelsen där kan förväntas bli synlig inom större områden och påverka upplevelsen av Åbyfjorden även från vattenområdet.

På nästa sida presenteras en bedömning med återkoppling till bedömningsskalan som presenterades på sidorna 123-124. Tabellen ger en samlad bild av nollalternativets effekter sett utifrån identifierade hot mot

naturvärdesområdena.

Hot	**Effekter/konsekvenser av nollalternativet**
Avsaknad av hävd som leder till igenväxning av kulturlandskap	Med stor efterfrågan på fritidshusbebyggelse minskar förutsättningarna för att hålla kulturlandskapet öppet.
Fragmentering av landskapet som en effekt av exploatering	Ny bebyggelse förväntas framför allt tillkomma i vattennära lägen med utsiktsmöjligheter. Varje tillkommande byggnad är var för sig av mindre betydelse, men den sammanlagda effekten kan bli påtaglig. Obebyggda områden kan komma att naggas i kanterna vilket får till följd att kuststräckan kan upplevas som fragmenterad och tätbebyggd.
Övergödning	Högre krav på utförandet av enskilda avloppsanläggningar är att förvänta. Länsstyrelsens riktlinjer kommer att innebära ett stöd för kommunerna i arbetet med att sanera planområdet från dåligt fungerande enskilda avlopp. Det kommer dock ta lång tid innan effekter märks.
Miljögifter och slitage till följd av utökad båttrafik och större hamnar.	Efterfrågan på båtplatser är hög och kommer sannolikt inte att minska framöver. Det finns inte många platser i Åbyfjorden som är möjliga att ta i anspråk för nyanläggning av fler bryggor. Befintliga bryggor och hamnar kan därmed förväntas utökas med fler båtplatser och bli mer storskaliga.

Miljömål

Regeringen har beslutat om nationella miljökvalitetsmål som ska utgöra utgångspunkt för samhällets miljöarbete. Miljömålen är vägledande och inte juridiskt bindande.

Varje län har formulerat regionala miljökvalitetsmål. Miljömålen för Västra Götaland utgår från de nationella miljömålen och är en grundläggande utgångspunkt för miljöarbetet på regional och lokal nivå. Miljökvalitetsmålen följs upp varje år då det görs en bedömning av möjligheten att nå miljökvalitetsmålen. Vid uppföljningen görs en bedömning om dagens styrmedel och de åtgärder som görs före år 2020 är tillräckliga för att nå målen. Enligt länsstyrelsen ser det ut som om flertalet av miljökvalitetsmålen i Västra Götalands län inte kommer att kunna nås till år 2020.
Miljömålen utgör en viktig utgångspunkt när man bedömer hur genomförandet av ett planförslag påverkar förutsättningarna för det regionala miljömålsarbetet. I tabellen presenteras länsstyrelsens bedömning av måluppfyllelse i nuläget, samt en riktningsanalys av om ett genomförande av planförslaget eller nollalternativet är positivt eller negativt sett till miljömålsuppfyllelse.

Den fördjupade översiktsplanens övergripande karaktär innebär att bedömningen av miljömålsuppfyllelse också sker på en övergripande nivå. En genomgång av planförslagets och nollalternativets inverkan på miljömålen redovisas på följande sidor.

Redovisning av NULÄGE

De nuvarande förhållandena är, om de säkerställs och fattade beslut genomförs i väsentliga delar, tillräcklig för att miljökvalitetsmålet ska kunna nås inom den utsatta tidsramen.

Miljökvalitetsmålet är möjligt att nå i tillräcklig utsträckning inom tidsramen, men ytterligare förändringar/åtgärder krävs.

Miljökvalitetsmålet är mycket svårt att nå i tillräcklig grad/utsträckning inom den utsatta tidsramen.

Redovisning av MÅLUPPFYLLELSE

Förslaget bedöms bidra till måluppfyllelse.

Förslaget bedöms varken bidra till att uppfylla eller motverka målet.

Förslaget bedöms motverka måluppfyllelse.

Miljömål	Nuläge	Planförslag	Nollalternativ	Hur påverkas måluppfyllelsen?
Hav i balans samt levande kust och skärgård *Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras.* *Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden.* *Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.*		 		Planförslaget innebär ett ställningstagande till förmån för områdets höga natur-, kultur- och rekreativa värden. Det övergripande syftet med planförslaget är att värna områdets unika karaktär och höga bevarandevärden samt lämna förutsättningar för ökad tillgänglighet till området för friluftslivet. Bebyggelseutvecklingen styrs till utpekade områden vilket också ger goda förutsättningar för utveckling av sk noder för friluftsliv och besöksnäring. I huvudsak kommer tillkommande bebyggelse att utföras med enskilda avlopp, vilket påverkar vattenområdet, i vilken omfattning är dock oklart. Tillkommande båtplatser bör enligt planförslaget styras till befintliga hamn- och bryggområden. All ökad båttrafik påverkar dock vattenområdet negativt.
Ett rikt växt- och djurliv *Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer.* *Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation.* *Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.*				Planförslaget innebär ett ställningstagande till förmån för områdets höga naturvärden. Enligt planförslaget bör ingen ny bostadsbebyggelse tillkomma inom strandnära områden, områden med skyddad natur, jordbruksmark och större sammanhängande naturområden.
Ett rikt odlingslandskap *Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.*				Planförslaget lämnar rekommendationer som indirekt ökar förutsättningarna för ett öppethållande av odlingsmark.
God bebyggd miljö *Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö.* *Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas.* *Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.*				Planförslagets riktlinjer har som syfte att säkerställa planområdets unika karaktär och småskalighet. En utgångspunkt har varit att styra och begränsa bebyggelseutvecklingen till utpekade områden. Områdena ligger i anslutning till, eller i närheten av, kommunens huvudvägar där kollektivtrafik och möjligheter till pendling finns. Genom att koncentrera bebyggelseutvecklingen möjliggörs t ex gemensamma avloppslösningar. En utbyggnad på landsbygd innebär dock alltid ett ökat bilberoende vilket motverkar måluppfyllelsen.

Ingen övergödning *Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.*				Ett genomförande av planförslaget medför sannolikt ingen väsentlig förbättring av övergödningssituationen i Åbyfjorden eftersom tillkommande bebyggelse kommer att ske med enskilda/gemensamma avloppslösningar. Riktlinjerna i planförslaget ökar dock förutsättningarna för att ordna gemensamma avloppslösningar. Jämfört med nollalternativet är planförslaget mer positivt för måluppfyllelsen.
Begränsad klimatpåverkan *Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig.*				Planförslaget innebär ett ställningstagande för boende på landsbygd. Inom planområdet är serviceutbudet mycket begränsat och kollektivtrafiken är i dagsläget inte anpassad för att underlätta vardagen för boende på landsbygd. Detta får till följd ett ökat bilberoende och bidrar till längre transporter och därmed kan effekten bli att klimatet påverkas negativt, om än i begränsad omfattning.

Medverkande

Sweco har på uppdrag av Lysekils och Sotenäs kommuner medverkat i miljöbedömningen av fördjupad översiktsplan för Åbyfjorden. Detta MKB-avsnitt är upprättat under oktober 2013. Medverkande från Sweco har varit Ingrid Lindbom (uppdragsledare och MKB-författare), samt Peter Rodhe (kvalitetsgranskning).

Referenser

Skriftliga referenser:

Bevarandeplan för Natura 2000-område: SE0520175 Åbyfjorden, fastställd 2005-08-15, Länsstyrelsen Västra Götalands län

Ekosystemansatsen - en väg mot bevarande och hållbart nyttjande av naturresurser. Rapport 5782, Naturvårdsverket, 2007.

Från bäck till vik. En miljömålsutredning av Bohusbäcksprogrammets mätningar av fosfor och kväve till havet 1988 till 2008. Rapport 2010:45. Länsstyrelsen Västra Götalands län. 2010

Kustområdet och skärgården i Bohuslän – en värdebeskrivning av ett nationallandskap enligt 4 kap miljöbalken, 2000:8, Länsstyrelsen Västra Götalands län

Natura 2000 i Sverige, handbok 2003:9, Naturvårdsverket, 2003

Programhandling fördjupad översiktsplan Åbyfjorden 2011. Lysekils kommun/Sotenäs kommun. 2011-11-30

Riksintresse för naturvård och friluftsliv - Handbok med allmänna råd för tillämpningen av 3 kap. 6 §, andra stycket, Miljöbalken, 2005:5, Naturvårdsverket

Små avlopp i marina Natura 2000-områden – Riktlinjer för handläggning av små avlopp i marina Natura 2000-områden längs västkusten. ARBETSMATERIAL 2011-XX-XX, Länsstyrelsen Västra Götalands län

Översiktsplan 2006, Lysekils kommun, Antagen av kommunfullmäktige 2006-06-21

Översiktsplan 2010, Sotenäs kommun, Antagen av kommunfullmäktige 2010-12-16

Muntliga referenser:

Ewa Lawett, marinekolog/ naturvårdshandläggare Länsstyrelsen Västra Götaland

Internetbaserade referenser:

Vattenförekomst Åbyfjorden, VISS – VatteninformationsSystem Sverige - http://www.viss.lst.se/, 2013-01-08

Vattenförekomst Bärfendalsälven, VISS – VatteninformationsSystem Sverige - http://www.viss.lst.se/, 2013-01-08

YTTRANDE OCH JUSTERINGAR

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

LÄNSTYRELSENS GRANSKNINGSYTTRANDE 144

JUSTERINGAR I PLANHANDLING EFTER GRANSKNINGSTIDEN 148

LÄNSTYRELSENS GRANSKNINGSYTTRANDE

Nedan följer Länsstyrelsen yttrande på granskningshandlingarna daterade 2013-10-16.

Detta granskningsyttrande lämnades med stöd av 4 kap 9 § plan- och bygglagen (PHL 2010:900).

Sammanfattning

Allmänt vill Länsstyrelsen framhålla att planen med sin metodiska genomgång av det stora områdets varierande förutsättningar är en välgjord handling. De föreslagna riktlinjerna bör ha förutsättningar att bli ett bra instrument för framtida avvägning mellan bevarande och utveckling, ett behov som uttalades redan vid programskrivningen.

- Länsstyrelsen bedömer att berörda riksintressen kan tillgodoses, med de mindre invändningar som redovisas nedan.
- Gällande miljökvalitetsnortner enligt 5 kap MB har iakttagits och
- Länsstyrelsen bedömer att de inte kommer att överträdas till följd av planen.
- Länsstyrelsen bedömer att de frågor som berör mark- och vattenområden och som angår de båda kommunerna kan samordnas på ett lämpligt sätt.
- Bebyggelse enligt planen bedöms inte bli olämplig med hänsyn till boendes och övrigas hälsa eller till behovet av skydd mot olyckshändelser.

Flera av områdena för tänkt bebyggelse har dock komplexa förutsättningar och det kan inte helt uteslutas att mer detaljerade studier kan komma att visa på idag okända exploateringshinder som berör statens prövningsgrunder.

Riksintressen

Länsstyrelsen bedömer att berörda riksintressen med något undantag kan tillgodoses.

Det gäller riksintressen enligt 3 kap miljöbalken (MB); för naturvård, kulturmiljövård, friluftsliv samt särskilda hushållningsbestämmelser enligt 4 kap MB; ”den obrutna kusten” samt NATURA 2000-område.

Länsstyrelsen bedömer att den avvägning mellan bevarande- och utvecklingsintressen som gjorts i planen är rimlig.

Miljökvalitetsnormer

Länsstyrelsen bedömer att ett genomförande av planen i sig inte kommer att medföra att gällande miljökvalitetsnormer överträds.

Mellankommunala frågor

Länsstyrelsen bedömer att den i planen föreslagna mark- och vattenanvändning som även berör andra kommuner kan samordnas på lämpligt sätt. Själva ansatsen att två kommuner genomför översiktlig planering tillsammans är en långtgående samordningsinsats. Länsstyrelsen kan inte se annat än att detta är ett utmärkt sätt att tillgodose samordningskravet enligt plan och bygglagen. Det beroende som finns till Munkedals kommun genom uppströms kontakt via Bärfendalsälven kan också anses väl avhandlat inom planen.

Hälsa och säkerhet

Länsstyrelsen menade i samrådsyttrandet att det krävs en större tydlighet i kommunernas ställningstaganden avseende planområdets geotekniska förutsättningar.

Att varje delområde för ny bebyggelse i första hand borde kompletteras med en översiktlig beskrivning av lokala geotekniska förhållanden. I andra hand att ett generellt ställningstagande över hur geoteknikfrågan ska hanteras efter planens antagande formulerades.
Länsstyrelsen kan inte finna något av detta redovisat i planen. Detta kan i ogynnsamma fall innebära att när ett

delområde detaljstuderas och en anpassning görs till stabilitetsförutsättningar och fornlämningar etcetera, visar sig ingen eller begränsad återstående mark lämplig för ny bebyggelse. Länsstyrelsen bedömer att detta är en svag länk i planen och att kommunerna behöver vara tydliga med detta.

Planen bedöms dock inte direkt medföra några sådana problem avseende människors hälsa eller säkerhet, att de i ett senare planeringsskede skulle ge Länsstyrelsen anledning att ingripa enligt 12 kap PBL.

De synpunkter som Länsstyrelsen tidigare framfört i ett samrådsyttrande daterat 2013-04-30 har i stort beaktats respektive tillgodosetts. Andra statliga sektorsmyndigheter, som i samrådsskedet framfört synpunkter, har efter bearbetning av planförslaget beretts tillfälle till förnyade ställningstaganden.

Nu inkomna yttranden från dessa myndigheter har även översänts direkt till kommunen och bifogas därför inte detta granskningsyttrande.

Länsstyrelsens viktigaste synpunkt på samrådshandlingen rörde på vilket sätt ny bostadsbebyggelse skulle kunna påverka inom många delområden som utpekades. Delområdesbeskrivningar och åtföljande rekommendationer i granskningshandlingen besvarar nu huvudsakligen de frågor som Länsstyrelsen har att bevaka. Ett antal mindre områden har utelämnats och de övriga har fått en utvecklad redovisning.

1 planbeskrivn ingen saknas kulturmiljövärdena i kapitlet ”Analys- Naturoch kulturvärden”. Där tas endast naturvärdena upp.

För flera av de föreslagna områdena för nya bostäder finns det troligen redan idag mer detaljerade ideer. Var byggnader kan placeras och vägar anläggas med mera. Länsstyrelsens bedömning av respektive område bygger dock endast på den mer översiktliga information som finns i planhandlingarna.

Strandskydd

Som det framgår av planhandlingarna har Länsstyrelsen ett uppdrag att se över det utökade strandskyddet (100-300m) längs fjorden. Den redovisning som kommunerna gör i strandskyddsfrågan tillgodoser de behov som föreligger i en FÖP och under rådande översynsprocess. Det slutgiltiga gränsdragningsarbetet kommer alltså att genomföras under samråd mellan respektive kommun och Länsstyrelsen i en separat process som troligen avslutas efter att planen antagits.

Fornlämningar

Området runt Åbyfjorden har erbjudit stora möjligheter även bakåt i tiden. Människan har bosatt sig här under årtusenden och planområdet är i vissa delar mycket fornlämningstätt. Länsstyrelsen bedömer att den detaljeringsgrad som delområdena för bebyggelse beskrivs med är fullt relevant för en FÖP. Denna översiktlighet för dock med sig att en bedömning om den föreslagna bebyggelsen är lämplig ur fornlämningssynpunkt i de flesta fall får göras i ett senare skede. Detta ska ses som en upplysning och inte en kritisk synpunkt.

1 planhandlingens rekommendationer sägs att samråd ska ske med Bohusläns Museum vid närhet till fornlämningar. Samråd ska dock ske med Länsstyrelsen, vilket behöver ändras i handlingarna.

Avlopp och Natura 2000

När det gäller prövning av små avlopp är det kommunerna som, i många fall, är prövningsmyndighet för ett eventuellt tillstånd enligt Natura 2000-bestämmelserna. Länsstyrelsens roll i sammanhanget är dels att vara prövningsmyndighet i vissa ärendetyper, dels att vara tillsynsvägledande för kommunernas handläggning. Samtidigt måste Länsstyrelsen förhålla sig så generellt i sin vägledning att man inte inkräktar på kommunens bedömning i det enskilda fallet. Ytterst tillsynsvägledande i dessa frågor är Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket.

Kommunerna ska vid sin prövning enligt 9 kap miljöbalken bedöma om utsläppet

av det renade avloppsvattnet kan ske utan att det på ett betydande sätt påverkar miljön inom Natura 2000-området. Om detta kan ske behövs inget tillstånd enligt 7 kap 28a § miljöbalken.
Såsom det beskrivs i planhandlingarna pågår ett arbete med att ta fram föreskrifter som kommer att få betydelse för den praktiska tillämpningen i avloppsfrågor inom planområdet. Länsstyrelsen bedömer att de ställningstaganden kommunerna gör i planen tills vidare är tillräckliga.

Jordbruksmark

Planen innehåller en rad viktiga ställningstaganden till skydd för oförändrad användning av jordbruksmark. För delområdet Brodalen redovisas dock, som ett undantag i planen, att det för viss ny bostadsbebyggelse är rimligt att ianspråkta värdefull jordbruksmark. Enligt 3 kap 4 § miljöbalken är detta möjligt endast för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och när detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. En tydligare precisering behöver därför göras och det återstår att vid detaljplaneläggningen av området motivera den nya markanvändningen enligt miljöbalkens bestämmelser.

Delområden mark

Följande kommentarer kompletterar på delområdesnivå Länsstyrelsens generella invändningar och synpunkter enligt ovan.

Lyckan

Området är till sin lokalisering lämpligt för den föreslagna bebyggelsen, men är också mycket fornlämningstätt. Den beskrivna omfattningen på upp till 20 nya hus är därför möjligen större än områdets verkliga kapacitet. Planering av ny bebyggelse kommer sannolikt att kräva samråd med Länsstyrelsen.

Brodalen

Riksintressområdet för naturvård, NRO 14064 Broälven, avser vattendrag med en ursprunglig havsöringsstam med högt genetiskt värde. Vattenkvaliteten i Broälven får inte försämras. En förutsättning för en utbyggnad av bebyggelsen vid Brodalen är därför att en kommunal VA-anslutning kan ske och att dagvattnet omhändertas och renas innan utsläpp sker till recipienten.
I annat fall kan en påtaglig skada på riksintresset inte uteslutas. Jordbruksmark, se under allmänt ovan.

Vägen mot Röe

Se under Röe/Sandvik

Åby

Under Särskilda bevarandevärden i bebyggelsen hör följande komplettering införas:

- Åby säteri är skyddat som byggnadsminne enligt Kulturminneslagen. Skyddet rör 8 stycken byggnader med omgivning. Under Framtida rekommendationer bör följande komplettering införas:

- Området kring Åby säteri som är skyddat som byggnadsminne ska bevaras och vårdas väl. Förändringar ska anpassas så att byggnadsminnets karaktär inte förvanskas och så att de kulturhistoriska värdena består.

Strandhagen

En av tomterna berörs av tre fornlämningar, det talar för att en exploatering kan vara olämplig.

Röe/Sandvik

Länsstyrelsen har svårt att utläsa de geografiska avgränsningarna och ställningstagandena för områdena Röe/Sandvik och Vägen mot Röe. Det vore till hjälp om handlingarna förtydligades, så att området söder om befintlig bebyggelse och det större området runt vägen åtskiljdes bättre.

Länsstyrelsen kan ändå göra följande preliminära bedömning:

RI Natur: Risk finns att stora delar av bebyggelsekompletteringen (ca 10 hus) kommer att ske inom område som omfattas av riksintresse för naturvård. Förutsättningar för bevarande av riksintresset som anges i beslutet avseende riksintresset är bland annat restriktiva bestämmelser för tillkommande bebyggelse som bör styras mot dalsidorna.

RI Friluftsliv: Om en framtida nybyggnation inriktas mot området söder om befintligt bebyggelseområde i Röe Sandvik kan även riksintresse för friluftsliv komma att beröras.

Samlad bedömning
Med hänsyn till riksintressena för naturvård och friluftsliv är det enligt Länsstyrelsen tveksamt om den föreslagna bebyggelseutvecklingen kan genomföras utan att risk för att påtaglig skada på riksintressena kan uppkomma.

Fortsatta studier får visa om det är förenligt med riksintressena att tillåta ny bebyggelse. Dessa studier bör integreras i ett planarbete för befintlig bebyggelse vid Röe/Sandvik med syfte till att öka den tillåtna byggnadsarean för dessa fastigheter.

Under Framtida rekommendationer bör följande komplettering införas:

- Områdets äldre bebyggelse och dess strukturer bör värnas för att områdets karaktär och de kulturhistoriska spåren i landskapet ska kunna bevaras.

Fågelviken
Under Särskilda bevarandevärde i bebyggelsen bör följande komplettering införas:

- Härnäsets Folkets Hus är skyddat som byggnadsminne enligt Kulturminneslagen.

Under Framtida rekommendationer bör följande komplettering införas:

- Utformandet av kompletteringar i bebyggelsen bör samrådas med Bohusläns Museum för att lämpligheten ska kunna bedömas.

Delområden vatten

Åby
I Länsstyrelsens samrådsyttrande påtalades att en lämplig strategi kan vara att styra såväl permanent förtöjning samt motortrafik till de yttre delarna av fjorden. I Åby hamn finns en pålad brygga som kan användas för kommersiell persontrafik, däremot erbjuder hamnen inga anordnade förtöjningsplatser. I granskningshandlingen uttrycks att en gästhamn är önskvärd p.g.a. närheten till Nordens Ark.

Med hänsyn till att strand- och vattenområdet omfattas av flera bevarandeintressen såsom Natura 2000-område, samt flera riksintressen, strandskydd, landskapsbildsskydd och naturreservat, anser Länsstyrelsen utveckling till gästhamn inte är lämpligt.

Förutsättningarna för en om- och tillbyggnad av befintlig brygga med syfte att utveckla kommersiell turbåtstrafik som komplement till verksamheten vid Nordens Ark där besökare idag främst kommer via personbil och/eller buss, bör kunna utredas vidare.

En om- och tillbyggnad av befintlig brygga kräver strandskyddsdispens och anmälan om vattenverksamhet. Vid prövningen ska en bedömning ske om bryggan på ett betydande sätt påverkar miljön inom Natura 2000-området. Om detta kan ske utan att sådan påverkan uppkommer behövs inget tillstånd enligt 7 kap 28a § miljöbalken.

Stensjö
En utbyggnad av hamnen är tillståndsbeviljad av Länsstyrelsen 2012-09-21. Länsstyrelsen anser att hamnen i och med detta är fullt utbyggd och att ytterligare utbyggnad utöver den redan beslutade inte är lämplig.

Upplysningar
Sid 15: Oavslutad mening om förhållande till ÖP.
Sid 119: Oavslutad mening.

Beredning, deltagande
Yttranden över planen har till Länsstyrelsen inkommit från Trafikverket, Statens Geotekniska Institut samt Svenska Kraftnät.

Detta granskningsyttrande har beslutats av enhetschef Christer Abrahamsson efter föredragning av arkitekt Gunnar Åkerlund. 1 den slutliga handläggningen har även företrädare för Enheten för Skydd och Säkerhet, Landsbygdsenheten, Naturvårdsenheten, Kulturmiljöenheten, Vattenvårdsenheten och Miljöskyddsenheten, samt Matilda Wirebro, Samhällsbyggnadsenheten deltagit. Granskningsyttrandet utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 12 kap PBL i ett senare planeringsskede.

JUSTERINGAR I PLANHANDLING EFTER GRANSKNINGSTIDEN

Genomförda förändringar med utgångspunkt i granskningsutlåtandet

Stabilitet/geoteknik/VA

• Handlingen ska inför antagande kompletteras med kända förutsättningar avseende geotekniska förhållanden samt med en beskrivning av generella ställningstaganden kring hantering av geotekniska frågeställningar i kommande prövningar av ärenden inom planområdet.

Vatten och avlopp

• Planhandlingen ska kompletteras med att Loddebo reningsverk i Brastad har kapacitetsproblem vid häftiga regn, vilket innebär att åtgärder på ledningsnätet inom reningsverkets tillrinningsområde måste vidtas innan nyanslutning av fler än enstaka fastigheter är möjlig. Komplettering ska även ske med att ny bebyggelse i Brodalen måste kunna anslutas till kommunalt VA-nät samt dagvatten kunna omhändertas och renas. I annat fall kan påtaglig skada på riksintresset för naturvård (Broälven) inte uteslutas.

• Komplettering i planbeskrivningen på s. 107 ska göras med följande text: Dagens VA-taxa täcker generellt utbyggnad av allmänt VA inom ett bebyggelseområde, men inte överföringsledningarna mellan området och befintlig allmän VA-anläggning.

Kulturmiljö

• Planhandlingen ska uppdateras utifrån den lagändring i kulturmiljölagen som nyligen har trätt i kraft.

• Planhandlingen ska kompletteras med beskrivning av förutsättningar kring hittills okända fornlämningar (på land och i vatten) samt ett ställningstagande kring behovet av arkeologiska utredningar som innebär att Länsstyrelsens kulturmiljöenhet ska samrådas angående behov av arkeologisk utredning i samtliga detaljplaneprocesser och planutredningar. Dessutom ska Länsstyrelsen samrådas i enskilda ärenden om förhandsbesked/bygglov inom fornlämningstäta områden där detta bedöms som lämpligt utifrån fornlämningsbilden och miljön som helhet. Länsstyrelsen ska med hänsyn till bristen på kunskap om fornlämningar i vatten alltid samrådas vid ärenden som berör vattenområdet.

• I rekommendationer om samråd ang. närhet till fornlämningar ska texten justeras så att det anges att det är med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet som samråd ska ske och inte Bohusläns museum.

• Begreppet naturvärdesområden ska ändras till natur- och kulturvärdesområden.

• Komplettering ang. Åby som byggnadsminne.

• Komplettering med att Härnäsets folkets hus är skyddat som byggnadsminne samt att förändringar av byggnaden bör samrådas med Bohusläns museum.

• Komplettering ska ske med följande för Röe/Sandvik: områdets äldre bebyggelse och dess strukturer bör värnas för att områdets karaktär och de kulturhistoriska spåren i landskapet ska kunna bevaras.

• Beskrivningarna ska förtydligas så att det framgår att det är formella och tidigare uttalade bevarandevärden som utgör kunskapsunderlaget i beskrivningarna i bilagorna Bebyggelseinventering och Fördjupning av delområden.

• Handlingen ska kompletteras med en generell formulering som anger att påverkan på befintlig bebyggelse och befintliga bebyggda miljöer alltid ska bedömas och avvägas i den fortsatta prövningen av nytillkommande bebyggelse eller nya anläggningar.

• Inom områden där kulturmiljövårdsprogram/kulturmiljöunderlag, riksintressebeskrivning eller bilagan Bebyggelseinventering anger ett bevarandevärde i den befintliga bebyggelsemiljön ska bebyggelseantikvarisk kompetens tillfrågas i fortsatt prövning av ny bebyggelse eller förändringar av befintliga byggnader. Handlingen ska ses över så att detta är tydligt och beskrivs konsekvent.

• Mark- och vattenanvändningskartan ska kompletteras med områdesavgränsningar för de områden som i kommunernas kulturmiljövårdsprogram/kulturmiljöunderlag finns utpekade som värdefulla kulturmiljöer.

Bebyggelse

• Antagandehandlingen ska förtydligas med skrivning som redogör för behovet av prövning utifrån exempelvis geoteknik, fornlämningar o s v i enskilda ärenden. Detta kan innebära behov av vidare utredning och ett eventuellt konstaterande att byggnation är olämplig. trots att området i sin helhet bedöms som lämpligt för ny bebyggelse.

• Bilagan Bebyggelseinventering ska förtydligas med översiktskartor och introducerande text som förklarar vilka områden som beskrivs i bilagan och varför samt hur avgränsningarna har gjorts. Ställningstaganden som rör specifika områden ska markeras i karta för att öka tydligheten.

• Jordbruksmarken i Brodalen är skyddad som värdefull enligt 3 kap 4 § miljöbalken. Planhandlingen ska kompletteras med att en motivering till varför bebyggelse här är lämplig att pröva kommer att krävas i en eventuell framtida detaljplaneprocess.

• För närcentraområde Lyckan ska ställningstagandena förtydligas med följande: I prövning av bebyggelse i den omfattningen som kräver detaljplan ska avvägningen mellan lämplighet för ny bebyggelse och bevarande av odlingsmark/naturmark göras inom ramen för detaljplaneprövningen. I prövning av enstaka nya byggnader i förhandsbesked /bygglov inom närcentraområdet ska FÖP:ens riktlinjer kring bevarande av odlingsmark/naturmark följas.

• Handlingen ska kompletteras med tydligare definitioner av vad som avses med större bebyggelsegrupper, mindre bebyggelsegrupper och sammanhållen bebyggelse och hur de förhåller sig till varandra.

Hamnar

• Formuleringarna av framtida rekommendationer för hamnområden ska generellt ses över i Hamnbilagan.

• Beskrivning av förutsättningarna för respektive hamnområde tas bort från planbeskrivningen och ersätts med en hänvisning till Hamnbilagan.

• I beskrivningen av hamnområde Åby ska skrivningen om utbyggnad i form av flytbrygga tas bort och ersättas med skrivning om att förutsättningar för om- och tillbyggnad av befintlig brygga för utveckling av kommersiell turbåtstrafik bör kunna utredas vidare samt att det är önskvärt att en eventuell om- och tillbyggnad av befintlig brygga innebär möjligheter till åtgärder som underlättar tillfällig förtöjning även för dagsbesökande fritidsbåtar.

• Beskrivningen av hamnen i Stensjö (inklusive kajområdet) ska justeras och kompletteras i Hamninventeringen. Med utbyggnad utifrån det tillstånd som lämnades 2012-09-21 för utbyggnad av hamnen bedöms området vara fullt utbyggd och ytterligare utbyggnad är inte lämplig, men att förändring inom befintligt hamnområde som förbättrar förutsättningarna för besöksnäring, friluftsliv och vattenbruk är lämpliga.

• Beskrivningen av hamnområdet i Båtevik ska justeras i Hamninventeringen

och redovisningen av hamnen i karta rättas till.

Övrigt

• Planbeskrivningens förslagsdel struktureras om för att upprepningar ska undvikas och att handlingen ska bli mer lättläst.

• Dokumentet fördjupning Delområden byter namn till fördjupning Bebyggelseutveckling som ett förtydligande.

• Rubriken Närcentra byts ut till Närcentra-större bebyggelsegrupper och rubriken Mindre bebyggelsegrupper byts ut till Närområde-mindre bebyggelsegrupper som ett förtydligande.

• Handlingen ska kompletteras med den text som saknas på s.15 och 119.

Redaktionella justeringar

Redaktionella justeringar har i planhandlingen genomförts 2014-04-14 och 2014-05-28. Planens innehåll och riktlinjer har vid dessa tillfällen inte ändrats.

KONTAKT

Kommunernas hemsidor kommer kontinuerligt uppdateras med aktuellt material och information om mötestillfällen med mera.

Information på Lysekils kommuns hemsida finner ni på ***www.lysekil.se*** under Bo och bygga – översiktsplan.

Information på Sotenäs hemsida finner ni på ***www.sotenas.se*** under Miljö & hälsa – planenheten – översiktsplanering

Kontaktpersoner vid respektive kommun är:

Lysekils kommun:
Sara Chronvall, 0523-61 33 51
sara.chronvall@lysekil.se

Sotenäs kommun:
Cecilia Lindsten, 0523 - 66 46 53,
cecilia.lindsten@sotenas.se

En ekorre i den storvuxna kustlövskogen i naturreservatet Näverkärr. Lövskogen är unik i Sverige, främst sett till sin täthet och antalet rödlistade arter.

Fördjupad översiktsplan Åbyfjorden

Sotenäs & Lysekils kommuner 2014

Sotenäs kommun, Miljö- och byggförvaltningen
456 80 Kungshamn
Besök: Parkgatan 46, Kungshamn
Telefon: 0523-66 40 00
Hemsida: www.sotenas.se

LYSEKILS KOMMUN
Kommunstyrelsen

Lysekils kommun, Samhällsbyggnadsförvaltningen
453 80 Lysekil
Besöksadress: Kungsgatan 44, Lysekil
Telefon: 0523 - 61 30 00
Hemsida: www.lysekil.se